سووربوونی حزبی بەعس سەبارەت بەمافە دیموکراتیەکان بۆ گەل دووپاتکردنەوەیەکی پراکتیکی‌ی راستگۆیی‌و قووڵی بڕوابوونیەتی بە دیموکراتیەت‌و ئامادەیی هەمیشەیی بۆداکۆکی لێ‌کردنی .
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلس

هاوکاری

التضامن

شەقامی الجمهوریە
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥/٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی‌و
سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● الاثنین ٢٨ تموز ١٩٨٠ العدد ٥٣٦ ●

● دووشەممە ٢٨ی تەمووز ١٩٨٠ ژمارە ٥٣٦ ●

سەرۆکی فەرماندە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنووسی دەبەستێت‌و تیایدا لە باری سیاسی‌و ئابووری‌ی ناوخۆ و عەرەبی‌و جیهانی دەدوێت

سەرۆکی بەڕێز لە کۆنگرە ڕۆژنامەنووسی‌یەکەیدا

بیروباوەڕەکانی ڕاگەیاندنی نەتەوەیی بەرزیندوویەتی دەمێننەوە جەماوەری عەرەب لە پێناو یاندا بکۆشێت .

لە داگیرکردنی زەوی‌و زاری عەرەب لە لایەن هەر لایەکەوە بێت لە جیهان داجێ دەنگ نابین .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین ووتی نرخی مرۆڤ لە سەردەمی نوێدا لە زانیاری‌یدایەو نەتەوەی لاواز لە زانیاری‌یدا لەوانەیە پتر لە نەتەوەی بەتوانا لە زانیاری‌دا ژێر بکەوێت‌و .. لەبەر ئەوەیە هەوڵی ئەوە دەدەن هەموو چاوێکی عەرەبی‌ی کراوە بکوژێننەوە چونکە دەزانن چاوی عیراق بۆ بەرژەوەندی‌ی نەتەوەی عەرەب‌و سەربلندیی‌و دەستەڵات‌و سەربەخۆیی‌ی کراوەیە .

سەرۆکی بەڕێز لە کۆنگرە ڕۆژنامەنووسی‌یە گەورەکەیدا کە لە بینایەی ئەنجومەنی نیشتمانی ئێوارەی‌یەک شەممەی هەفتەی رابوردوو بەسترا ووتی نەتەوەی عەرەب وای لێ‌هاتووە دەتوانێت بەباشی هەڵس‌وکەوت لەگەڵ ئەتۆمدا بکات‌و لە توانایشیدا دەبێت هەڵس‌وکەوتێکی راست لەگەڵ زانستدا بکات .

سەرۆکی بەڕێز ووتی دەبێت قەوارەی زایۆنی‌و هەموو ئەوانەی هاریکاری‌ی دەکەن‌و لەگاڵیدان ئەوە پێ‌بزانن کە نەتەوەی عەرەب دەستی بەوە کردووە بەرەوپێشەوە بڕوات‌و هیچ کەسێکیش نی‌یە بتوانێت بەرەو پێشەوە چوونی بوەستێنێت‌و بەباشیش هەڵس‌وکەوت لەگەڵ ئەتۆمدا

دەکات بۆ مەبەستی ئاشتی‌یانەو بەکارهێنانی، چەک‌و پیشەسازی‌و دەرچوواندنی ملیۆنەها عەرەب هەموو ساڵێك بۆ ئەم مەبەستە .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە عیراق‌و نەتەوەی عەرەب ئەتۆمیان دەبێت‌و لە توانای قەوارەی زایۆنی‌و غەیری زایۆنی‌دا نی‌یە بزووتنەوەی بەرەوپێشەوە چوونی نەتەوە لە مەیدانی زانستدا لە کسار بخات چونکە نەتەوەکەمان ڕاستی‌ی خودی خۆی وەرگرتووەتەوە .

بەڕێز ووتی ..داخوازی ئەوەیە کە ئەوروپا مرۆڤایەتی‌یانە بێت‌و ئەوە بەس نی‌یە لە زانستدا پەرەبسێنێت‌و ڕادەی نەش‌ونماکردنی ئابووری‌ی پتر بکات بەڵکو پێویستە ڕێز لە مرۆڤ بگرێت لە هەموو شوێنێك‌و ناشبێت مرۆڤ لە وڵاتەکەی خۆیدا مرڤایەتی‌یانە بێت‌و لە جێگایەکی دیکەدا مرۆڤایەتی پێشێل بکات یان لە پێشێل‌کردنی بێ‌دەنگ بێت .

سەرۆکی بەڕێز ڕوونی کردەوە کە بەرنامەی فیکری‌و جێبەجێ کردنمان ڕەت‌کردنەوەی چەوساندنەوەو ڕەت‌کردنەوەی پرواندنی کۆمەڵێك یان چینێکە بەهۆی نۆرلێ کردن‌و کارتێکردن‌و ئیمتیازات‌و جیاکردنەوەی کۆمەڵێك یان چەند کۆمەڵێك یان چەند چینێکی دیکەو .. دەرەنجامی دوایی هەموو میکانیکیەتێك یان هەموو لایەنە هونەری‌یەکان لە سۆشیالیستی‌دا ئەوەیە کە مرۆڤ بەختیار بێت‌و لەو دۆخەی کە تیایەتی لەلایەنی مرۆڤایەتی‌یەوە قایل بێت‌و.. لەسەر ئەم بناغەیە ئێمە وا تێ‌ناگەین کە سۆشیالیستی ئەو ڕژێمەیە کە پێداویستی‌یە ماددی‌یەکانی مرۆڤ دابین دەکات بەڵکو ئەو ڕژێمەیە

کە مرۆڤ‌و زۆربەی زۆری گەل پێویست بە هاریکاری‌کردن لەگەڵ یەکتردا دەکات‌و .. قایل دەکات .

هەروەها بەڕێزی ووتی لە تێگەیشتن‌و بۆ چوونەکانماندا ئەوە هەیە کە زنجیرە ناوەندی‌یە کارتێکەرەکان بگرین‌و واز لە مووەبچووکەکان بینین بەرەو بوارەکانی خۆیان بچن کە لە بازرگانی‌و پیشەسازی‌و کشت‌وکاڵ‌و خزمەتگوزاری‌دا خزمەتی مرۆڤ دەکەن‌و .. چالاکی‌ی تایبەتی دەدات نەك لەو هەلانەی بۆی وەدەست دێنێت بۆ ئەوەی پتر بکەوێتە ئیش‌کردنەوە بەڵکو بگرە لە مەیدانی یارمەتی‌دارایی‌دا هانی دەدات بۆ ئەوەی هەلی مرۆڤایەتی بە کاتێکی خێراتر بنوێنێت لە پێناوی خزمەت‌کردنی کۆمەڵی ئاسان‌کردنی دارایی‌یەوە کە دەدرێت‌و بەهۆی ئاسان کردنی خزمەتگوزاری‌یەوە کە دەوڵەتی سۆشیالیستی پێشکەشی دەکات هەروەها هەل لە دەوڵەتدا لە هەموو کاتێکدا ابۆ هاووڵاتی‌یان دابین کراوەو لە ئارادایە کە ئێستا لە ژێر سێبەری کۆمەڵێکی سۆشیالیستی‌دا دەژین‌و ئەمەیش تیووری‌ی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و جێبەجێ کردنیەتی .

سەرۆکی بەڕێز دووپاتی بەئەنگەوە بوونی عیراقی کردەوە بۆ پەرەپێدانی پەیوەندی‌یەکانی لەگەڵ جۆرەها دەوڵەتانی جیهاندا لە هەموو بوارێکدا لە وانەبش ئەوروپاو ژاپۆن .

ووتیشی ئێمە لەو بازەڕەداین‌و بڕوامان وایە کە پاراستنی سەربەخۆیی‌و دەستەڵات لە هەوڵدانەکانی دەوڵەتە گەورەکان بۆ سەر هەر دەوڵەتێکی بچووکی وولاتانی جیهانی سێهەم‌و

هەموو وولاتانی جیهان.. لای ئێمەیش پەیوەستێکی ئاشکرایە هەیە لە نێوان بەرنامەی نیشتمانی‌و نەتەوەیی‌داو پاراستنی دەستەڵاتمان هەروەها بایەخێکی نائاسایی‌و زۆر بە پەیوەندی‌یەکانمان دەدەین لەگەڵ سەرتاپای دەوڵەتانی جیهانی سێهەم‌و دەوڵەتانی بێ لایەندا بەشێوەیەکی تایبەتی چونکە لەم پەیوەندی‌یەدا سەربەخۆیی نیشتمانیمان بەهێز دەکەین‌و بەشداری‌ی پاراستنی ئاشتی لە هەموو جیهاندا دەکەین .

هەروەها ووتی بزووتنەوەی بێ لایەنی بەرێژایی کات نرخی پتر دەبێت لەبەر ئەوەی مرۆڤی سەردەمی نوێ پتر چاوی لە سەربەستی‌و لە سەربەخۆیی‌و

بڕوانە ل : ٧

کوشتنی نەقیبی ڕۆژنامەنووسانی لوبنان

بەیرووت - ٢٥ - هەر دوازدە ڕۆژنامەکانی لوبنان ئەمڕۆ دەرنەچوون ئەویش وەك بەشێك لەو مانگرتنەی کە دوور ڕۆژ بەردەوام دەبێت بۆ نارەزایی دەربڕین سەبارەت بە کوشتنی نەقیبی ڕۆژنامەنووسانی لوبنان خواڵێخۆشبوو ریاض طه کە چوارشەممەی ڕابوردوو لە ڕۆژئاوای بەیرووتدا کوژرا.

. بڕیاریش وایە تەرمی خواڵێخۆشبوو سبەینێ (شەممە) بە خاك بسپێرڕێت. ئەوە بوو ڕۆژنامەکانی لوبنان لە کاتی دەرچووینان‌دا دوێنێ وا باسی کوشتنی نەقیبی ڕۆژنامەنووسانی لوبنانیان کردووە کە دەست‌لێ‌وەشاندنێکە بۆ سەربەستی ڕۆژنامەنووسی لە لوبناندا .

بەڕێز سەرۆك صدام حسین ڕاسپاردەکانی خۆی بۆ وەدەست خستنی جۆرەها هۆی فێرکردن بۆ منداڵان ئاراستە دەکات

هاووڵاتییان خۆشەویستی‌و ڕێزلێ‌نانیان بۆ سەرکردە دەردەبڕن‌و دووپاتی بەتەنگەوەبوونیان دەکەنەوە بۆ ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانیان لە پێناوی خزمەتکردنی شۆڕش‌دا

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین نیوەڕۆی ڕۆژی شەممەی رابوردوو سەری لە پێشانگای منداڵانی سەر بە دامەزرگەی گشتی‌ی نۆرۆزدی‌باکدا لە شەقامی ڕەشید .

بەڕێزسەرۆکی فەرماندە لەکاتی گەڕانیدا بەناو پێشانگاکەدا چاوی بە جۆرەها هۆی فێرکردن‌و یاری کردن‌و جل‌وبەرگی منداڵان کەوت کە ئەو بایەخ‌پێدانە گەورەیە دەردەخەن شۆڕش بە پەروەردە کردنی نەوەی نوێ دەیدات .

بەڕێزی لە کاتی سەردانەکەیدا کە بەڕێز حسن عەلی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش وەزیری بازرگانی‌ی لەگەڵدا بوو ، ئامۆژگاری ڕاسپاردەکانی خۆی بۆ وەدەست خستنی جۆرەها هۆی‌فێرکردنی

منداڵان ئاراستە کرد .

ئەو هاووڵاتییانەش کە لە بەردەمی پێشانگاکەدا کۆبوونەوە خۆشەویستی‌و ڕێزنانی خۆیان بۆ بەڕێز سەرۆك صدام حسین دەربڕی‌و دووپاتی

بەتەنگەوەبوونیان کردەوە بۆ ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانیان بۆ خزمەت‌کردنی شۆڕش‌و ئامانجەکانی‌و وەدی‌هێنانی کۆمەڵگەی نوێ‌ی گەشەسەندوو کە شۆڕش دەیەوێت .

هەروەها بەڕێز سەرۆکی

فەرماندە سەری لە ماڵێك دا لە ناوچەی کەرادەی شەرقی‌یە.

بەڕێزی چاوی بە باری کۆمەڵایەتی دانیشتووکانی‌و سروشتی کاروباریان‌و باروودۆخیان کەوت بەمەیش تێڕوانینی مرۆڤایەتی‌ی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و سەرکردایەتی‌ی دەوڵەتی دووپات کردەوە بۆ لە ئامێزگرتنی هاووڵاتییان‌و بەدووداچوونی باروودۆخ‌و ژیان‌و گوزەرانی ڕۆژانەیان .

داواکردن لە دەوڵەتە عەرەبی‌و ڕێکخراوە نێودەوڵەتی‌یەکان بۆ وەستاندنی کوشتن لە بەندیخانەکانی سوریادا .

لەندەن -٢٥ -ئ.د.ع :ڕۆژنامەی -العرب- لە ژمارەی ئەمڕۆیدا کە لە لەندەن دەرچووە ووتوویەتی لیژنەیەك لە کەس‌وکاری گیراوە سیاسی‌یەکانی سوریا داوایان لە دەوڵەتە عەرەبی‌و ڕێکخراوە نێو دەوڵەتی‌یەکان‌و لیژنەکانی مافەکانی مرۆڤ کردووە بێنە پێشەوە بۆ ئەوەی هەوڵ‌بدەن کاروباری لە ناوبردن‌و کوشتنی بەئەنقەست بوەستێنن کە لەناو بەندیخانەکانی ڕژێمی سوریادا ڕوو دەدەن‌و بوونەتە هۆی تێداچوونی دەیەها گیراوی سیاسی .

ئەم لیژنەیە لە یەکەمین بەیاننامەیدا کە لە دیمەشقەوە بڵاوی‌کردووەتەوە ووتوویەتی‌یە دەرەوە بەسەرهاتی ئەو کوشتن‌و بڕینەی دووبارە کردووەتەوە کە لە بەندیخانەی تەدمووردا ڕووی داوەو .. ووتوویەتی کە دوازدە فڕۆکەی هلیکۆپتەری سەر بە سریەکانی

بەرگری لە کۆتایی مانگی حوزەیرانی ڕابوردودا ڕوویان کردووەتە بەندیخانەکە پاشان ئەوەی پاسەوانەکان گیراوەکانیان بە چەشنێك هێناونەتە دەرەوە هیچیان لێ تێ‌نەگەیشتووە ئەنجا لە بیاباندا بە بێ‌پاسەوانی

بەجێیان هێشتوون ئەنجا ئەو فڕۆکانە بە ئاسمانەوە دەرکەوتوون‌و دەست‌ڕێژیان لێ‌کردوون‌و هەمووی کوشتوون ئەنجا لای ئەوەیان لێ‌داوە گوایە گیراوەکان ویستوویانە هەڵبێن .

ئەوە بوو رفعت اسد سەرکردەی سریەکانی بەرگری لەناو یەکێك لەو فڕۆکانەدا بووەو بینراوە خۆی لە ناو فڕۆکەکەیەوە دەست‌ڕێژی لە گیراوەکان کردووە .

ژمارەی ئەو بەندیانەی لەم ڕووداوە ناشیرینەدا ڕۆیشتوون‌و لە ناوچوون لە هەزار کەس پترن .

ژمارەیەکی تری هاووڵاتی‌یە ئێرانی‌یەکان بە دادگاکان دەدرێن

تاران - ٢٥ - ئا . د. ع. دەستەڵاتدارە ڕەگەزپەرستەکانی خومەینی لە شاری ئورمیە ڕایانگەیاند کە -١٥- کەس لە شارەکەدا بە تاوانی بەرهەڵستی کردنی ڕژێمی فاشستییانەی فارس بە دادگا دەدرێن .

ئەم دەستەڵاتدارانە ووتوویانە هەفتەی داهاتوو ئەم ژمارە نوێ‌یە لە بەردەم دادگادا موحاکەمە دەکرێن .

لە لایەکی ترنیشەوە پاسدارانی خومەینی لوغمێکیان دۆزیوەتەوە لە ڕێگەی شاری کرلینەدا بەچاڵ نرابوو ، هەروەکوو جارانیش ووتوویانە کە گوایە توانیویانە بەبێ هیچ زیانێك لە کاری بخەن .

لە لایەکی تریشەوە تورکیا ئەو هیلیکۆپتەرەی بۆ ڕژێمی فارس گێڕایەوە کە بەر لە هەفتەیەك لە خاکی تورکیادا نیشتبووەوە .

ئەو قسەکەرەی بە زمانی وەزارەتی دەرەوەی تورکیاوە کە ئەمەی ڕاگەیاندوە پەنجەی بۆ چارەنووسی ئەم دوو ئەفسەرە ئێرانی‌یە ڕانەکێشاوە کە لە ناو فڕۆکەکەدا بوون .

Institut Kurde de Paris

چەند بڕیارێكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

● ئەنجومەنی سەركردایەتی‌شۆڕش بڕیاری داوە كە ئەحكامی بڕگەی ب، ج لە بەندی چوارەمی بڕیاری‌ژمارە ٧٥ لە ١٨ـ٥ـ١٩٨٠دا دەربارەی ئەو قەرزەی كە دائیرەكانی دەوڵەت‌و كەرتی‌سۆشیالستی كە دەستەڵاتی ئەوەیان هەبووە قەرز بدەن بە كارگێڕەكانیان بۆ نیشتەجێ‌بوون‌و ئەمەش دەقی بڕیارەكەیە

ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ژمارەی بڕیار ـ١١٧٠ـ مێژووی بڕیار ـ٢٣ـ٧ـ١٩٨٠

بەپێی ئەحكامی بڕگەی ـاـ لە ماددەی ـ٤٢ـی دەستوری كاتی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە كۆبوونەوەی ٢٣ـ٧ـ١٩٨٠دا بڕیاریدا :

١ ـ ئەحكامی هەردوو بڕگەی ـب،جـ لە بەندی چوارەمی بڕیاری ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ژمارە ـ٧٥٤ـ لە ١٨ـ٥ـ١٩٨٠ دا ئەو قەرزانە دەگرێتەوە كە لە دائیرەكانی دەوڵەتەوەو كەرتی شۆشیالستی بە قەرز دراون بە كارگێرەكانیان بە مەبەستی نیشتەجێ بوون

٢ ـ ئەم بڕیارە لە ١ـ٦ـ١٩٨٠وە جێبەجێ دەكرێ.

صدام حسين
سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

ئەوەی شایانی باسە بڕگەی ب‌وجی‌ەو فرائدەی لابردوە كە لەسەر قەرزەكانی پێشوو بوون‌و نەدرابوونەوە بە بانقی عقاری‌و قازانجەكان نادرێتەوە بە بانقی عقاری‌یان ئەوەی دراونەتەوە بەر لە بڕیارەكەی ئەنجومەنی سەركردیەتی شۆڕش لە ١٨ـ٥ـ١٩٨٠دا وپارەكانی كە داشكاون لە سوودی بانقی عقاری لەوە بەر بە حوكمی دراو دادەنرێ.

● دیسان ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش بڕیارێكی دەركرد بەو پێیە كارگێرانی عەسكەری‌و دەوڵەت موخەسسەساتی ژن یان ژنەكانیان هەر یەكە بەپێی یاسای تایبەت وەردەگرن ، ئەمەش دەقی بڕیارەكەیە :

ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ژمارەی بڕیار ١١٧١ مێژووی بڕیار ٢٣ـ٧ـ١٩٨٠

بڕیار

بەپێی ئەحكامی بڕگەی (أ) لە ماددەی (٤٢)ی دەستوری وەختی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە كۆبوونەوەی ٢٣ـ٧ـ١٩٨٠ دا بڕیاریدا :

١ ـ بەندی پێنج لە بڕیاری ئەنجومەنی‌سەركردایەتی شورش ژمارە ٣١٥ لە ٢٧ـ٢ـ١٩٨٠دا بەم جۆرە دەگۆڕرێ:

پێنجەم : عەسكەری‌و كارگیرانی دەوڵەت مافی موخەسسەساتی ژن یان ژنەكانیان بەپێی یاسای تایبەتی دەبێ ،بەبێ گوێدان بەوەی موجەی خزینەی دەوڵەت هەبێ یان سەر بە یەكێ لە نەقابەكانی پیشەی سەربەست بێ‌و كار بە هیچ دەقی ناكرێ لەگەڵ حوكمی ئەم بڕیارەدا ڕێ نەكەوێ .

٢ ـ ئەم بڕیارە لە ڕۆژنامەی ڕەسمیدا بڵاو دەكرێتەوەو لە ڕۆژی كارپێكردنی بڕیاری ژمارە ـ٣١٥ـ لە ٢٧ـ٢ـ١٩٨٠وە كاری پێ دەكرێ.

صدام حسين
سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش

ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌شۆڕش ڕێگەی‌دا مامۆستابانی ناوەندی‌و مامۆستایانی سەرەتایی لە ئافرەتانو‌ستەرەكان ئەوانەی خانەنشین‌كراون‌و تەمەنیان لە پەنجاو پێنج ساڵ تێنەپەڕیوە لە دایانگەكانی سەربە دام‌دەزگاكانی‌دەوڵەت‌و دامەزراوەكانی كەرتی سۆشیالیستی بە ناونیشانی‌سەرپەرشتی‌كەر- پەروەردەكەر- لێكۆڵەرەوەی كۆمەڵایەتی- بەڕێوەبەری خانە - ئیشبكەن ، ئەمەش دەقی‌بڕیارەكەیە :

ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش ژمارەی بڕیار :١١٥٣ ڕۆژی بڕیار :٢٢ـ٧ـ١٩٨٠

بەپێی دەستەڵاتی بڕگە ـاـی مادەی چل‌ودووی دەستووری كاتی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش لە كۆبوونەوەی ڕۆژی٢٢ـ٧ـ١٩٨٠دا بڕیاری ئەمەی خوارەوەی‌دا :

یەكەم : دەكرێت ئافرەتە مامۆستاكانی ناوەندی‌و سەرەتایی‌و ستەرەكان ئەوانەی : خانەنشین كراون‌و تەمەنیان لە پەنجاو پێنج ساڵ تێنەپەڕیوە لە دایانگەكانی سەر بە دام‌ودەزگاكانی دەوڵەت‌و دامەزراوەكانی كەرتی سۆشیالیستی‌دا بە ناونیشانی سەرپەرشتی‌كەر- پەروەردەكەر - لێكۆڵەرەوەی كۆمەڵایەتی- بەڕێوەبەری خانە - ئیشیان پێبكرێت بە گوێرەی دانانی لیژنەی تایبەت كە بەپێی ئەم بڕیارە پێكهێنراوە .

دووەم: ئەو ئافرەتە خانەنشین كراوەی كە بەگوێرەی ئەم بڕیارە ئیشی پێدەكرێت لە كاتی یەكەمین جاری دامەزراندنی‌دا لە مانگێك‌دا پەنجا دینار كرێ وەردەگرێت سەرەڕای مووچەی خانەنشین كردنی لەگەڵ زیادەیەكی ساڵانەدا كە سێ دینارە ئەو كاتە پێی دەدرێت كە لە ماوەی ئەو ساڵەدا ئەركەكانی بەشێوەیەكی باش بەڕێوە بردبێت .

سێهەم :ئەو ئافرەتە خانەنشین كراوەی كە ئەم بڕیارە دەیگرێتەوە بۆ ماوەی مانگێك پشووبەكی ساڵانەی پێ دەبەخشرێت كە لە ماوەی ئەو ساڵەدا هەبەتی.

چوارەم: بە بڕیارێك لە وەزیری كارو كاروباری كۆمەڵایەتی‌یەوە چەند لیژنەیەكی تایبەتی لە پارێزگاكاندا پێك دەهێنرێن نوێنەرانی لایەنە پەیوەندارەكان ئەندامێتی‌یان دەكەن بۆ وەرگرتنی داوا كاری ئەوانەی دەیانەوێت ئیش بكەن‌و چاوپێكەوتن لە گەڵیان‌داو بۆ ڕاپۆرتی گورج‌وگۆڵی‌ی كاركردنیان لە دایانگەكان‌دا ئەویش بە ڕاپۆرتێك لە لیژنەیەكی ڕەسمی‌یەوەو ڕاسپاردەكانی ئەو لیژنە ناوبراوانە بە ڕێگای وەزارەتەوە بۆ نووسینگەی یەكەمین جێگری سەرۆك وەزیران بەرز دەكرێنەوە .

پێنجەم :یەكەمین جێگری سەرۆك وەزیران دەركردنی فەرمانی دامەزراندن‌و تەنسیب كردنی ئەوانەی ئەم بڕیارە دەیانگرێتەوە جێبەجێ دەكات.

شەشەم : لە ڕۆژی دەرچوونی ئەم بڕیارەوە كاری پێدەكرێت‌و وەزیرە پەیوەندارەكان ناوەرۆكەكەی جێبەجێ دەكەن .

صدام حسين
سەرۆكی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش

هەروەها ئەنجوومەنی سەركردایەتی شۆڕش بڕیارێكی دەكرد بەگوێرەی ئەو بڕیارە مافی گواستنەوەی موڵكیەتی زەوی‌وزاری چاندنی وەستان كە لە چوارچێوەی سنووری نەخشەی شاری بەغدادایە بەگوێرەی نەخشەی - پۆل سێرڤس- تاوەكوو ڕاگەیاندنێكی دیكە .. ئەمەیش دەقی بڕیارەكەیە :

ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش ژمارەی بڕیار:١١٦٩ ڕۆژی بڕیار :٢٢ـ٧ـ١٩٨٠

بەپێی دەستەڵاتی بڕگە ـاـی مادەی چل‌ودووی دەستووری كاتی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش لە كۆبوونەوەی‌ڕۆژی ٢٢ـ٧ـ١٩٨٠دا بڕیاری ئەمەی خوارەوەی‌دا :

١ - مافی تەسەڕوف پێكردنی گواستنەوەی موڵكیەتی زەوی‌وزاری چاندن دەوەستێنرێت كە لە چوارچێوەی نەخشەی بنەڕەتی‌ی شاری بەغدادابە نەخشەی- پۆل سێرڤس -تاوەكوو ئاگاداری‌یەكی دیكە .

٢ - بە هیچ دەقێكی ...

ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش بە باسایی بان بڕیارێك كار ناكرێت كە لە گەڵ ناوەرۆكی ئەم بڕیارەدا نەگونجێت .

٣ - لە ڕۆژی دەرچوونی ئەم بڕیارەوە كاری پێدەكرێت‌و وەزیرە پەیوەندارەكان ناوەرۆكەكەی جێبەجێ دەكەن.

صدام حسين
سەرۆكی ئەنجوومەنی سەركردایەتی شۆڕش

هەروەها ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش بڕیاری‌دا مافی قازی‌ی دادگای تاوانكاری‌ی هاتوچۆ بە مەبەستی دەست بەسەردا گرتنی شۆفێری ئۆتۆمبێلی دەوڵەت كە سەرپێچی‌ی لە سیستەم‌و ڕێنوێنی‌یەكانی هاتوچۆ كردبێت بۆ ماوەیەك لە مانگێك تێنەپەڕێت .

ئەمەیش دەقی بڕیارەكەیە .

ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش ژمارەی بڕیار : ١١٥٤ ڕۆژی بڕیار : ٢٢ـ٧ـ١٩٨٠

بەپێی دەستەڵاتی بڕگە ـاـی مادەی چل‌ودووی دەستووری كاتی ئەوا ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش لە كۆبوونەوەی ڕۆژی ٢٢ـ٧ـ١٩٨٠دا بڕیاری ئەمەی خوارەوەی‌دا :

١ - دەستەڵاتی قازی‌ی دادگای تاوانكاری‌ی هاتوچۆ بە ئەفسەری هاتوچۆ دەدرێت بە مەبەستی دەست بەسەردا گرتنی شۆفێری ئۆتۆمبێلی دەوڵەت كە سەرپێچی‌ی لە سیستەم‌و ڕێنوێی‌یەكانی هاتوچۆ كردبێت بۆماوەیەك لە مانگێك تێنەپەڕێت .

٢ - هەردوو وەزیری ناوخۆو دادوەری جێبەجێ كردنی ئەم بڕیارە دەگرنە ئەستۆ .

صدام حسين
سەرۆكی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش

سڵاو بۆ سەرۆكی بەڕێز صدام حسين لە سەركردایەتی چینەوە

ئێوارەی ڕۆژی پێنج‌شەممەی ڕابردوو بەڕێز طه محی‌الدين معروف جێگری سەركۆمارلە بینای ئەنجومەنی نیشتمانیدا چاوی بە بەڕێز هوانگ شین‌وەزیری ڕۆشنبیری چینی‌و وەفدەكەی لە تەكیا بەسووكەوتوە .

لە چاوپێكەوتنەكەدا بەڕێز جێگری سەركۆمار بێخۆشحاڵی خۆی بەرانبەر وەزیری ڕۆشنبیری چین‌و وەفدەكەی لە تەكیا بوو وەربڕی‌و ستایشی ئەو پەیوەندیەپتەوە دووقۆڵیەی كرد كە لە نێوان عیراق‌و چین‌دایەو هەروەها ستایشی هەڵوێستە نەگۆڕاوەكەی چین كرد بەرانبەر مەسەلەی فەلەستین‌و باسی ئەو گۆڕانكاریە كۆمەڵایەتی‌و ئابووریانەی كرد كە لە وڵاتدا هاتۆتە دی .

بەڕێز هوانگ شین سڵاوی سەركردایەتی‌و گەلی كۆماری میللی چینی گەیاند بە سەرۆكی بەڕێز صدام حسين‌و حكومەت‌و گەلی عیراقەوە بەبۆنەی بیرەوەری دوانزە ساڵەی شۆڕشی حەڤدەی تەمووزەوەو وەرگرتنی سەرۆكی بەڕێز شوێنی ڕەسمی پێشەوە لە سەركردایەتی حزب‌و دەوڵەتدا

هەروەها ووتی ئێمە بەسەربەرزیەوە سەیری ئەو دوسكەوتە گەورانە دەكەین كە لە عیراقدا لە سایەی شۆڕشەوە جێبەجێ كراوەو بە چاوێكی سەیرەوە تەماشای ئەو دەور پێشرەوانەیە دەكەین كە لە بزووتنەوەی بێ لایەندا دەبینێ.

لە هەمان كاتدا بەڕێز هوانگ شین دەستی بۆ ڕاگەیاندنە نەتەوەییەكەی سەرۆكی بەڕێز صدام حسين كێشاو ووتی ئەو ڕاگەیاندنە سەربەخۆیی تەواوی نەتەوەی عەرەب لە ڕێگای یەكێتی عەرەبدا جێگیرتر دەكات‌و هەڵوبستی چین وبەرانبەر گەلی فەلەستین‌و حەقی ڕزگاربوونی فەلەستین‌و دامەزراندنی دەوڵەتێكی سەربەخۆ لە سەر خاكی خۆیدا دووپات كردەوە .

هەروەها بەڕێز هوانگ شین ووتی لە سەروانەكەمدا بۆ چەند پارێزگایەك بە چاوی خۆمەوە ئەو پەیوەندیە قوڕڵەی كە لە نێوان جەماوەرو سەركردایەتی كەیداو لە سەرووی هەموویانەوەسەرۆكی بەڕێز صدام حسين هەیە بینیم .

سڵاوی پیرۆزبایی بۆ سەرۆكی فەرماندە لە كابوچی‌یەوە

سەرۆكی بەڕێز صدام حسين بروسكەیەكی پیرۆزبایی لە مەترانهیلاریۆن كابوچی مەترانی دوور خراوەی قودس بەبۆنەی بیرەوەری دوانزە ساڵەی شۆڕشی نەمری حەڤدەی‌تەمووزەو پێگەیشتوە . ئەمەش دەقی بروسكەكەیە :

سەرۆكی بەڕێز صدام حسين برای خۆشەویست نەمری

بەبۆنەی بیرەوەری شۆڕشی‌حەڤدەی تەمووزەوە گەرمترین پیرۆزبایشان ئاراستەدەكەین‌و لە خوای گەورە داوادەكەین كە پشتگیری‌هەنگاوەكانت بكات بۆ جێبەجێكردنی ئەو ئاواتانەی‌كە لەو پڕدان‌و دڵتایە لە كەرامەت‌و سەركەوتن‌بۆ نەتەوەی عەرەبمان‌و بۆ ڕزگاركردنی خاكەداگیركراوەكەی‌و قودسی خۆشەویست‌و گەڕانەوەی‌گەلی فەلەستین بەسەر بەرزیەوە بۆ وڵاتەكەی‌وبنیاننانی دەوڵەتە سەربەخۆییەكەی ..

خوا تەمەنی درێژی بەژیانە بەنرخەكەش بدات بۆ ئەوەی ببێتە سەنەدێك بۆنەتەوەكەمان‌و عیراقی خۆشەویست‌و گەلە تێكۆشەرەكەی بۆ ئەوەی بەژیرو دڵسۆزی خۆتانەوەسەركردایەتی بكەن بەرەو سەربەرزی‌و فەلاح‌و تابەتەگەیشتێكی نزیك گەر خوا بارێ لە ڕەحابی الحرم‌الشریف‌و كلیسەی هەڵسانەوە .

دڵسۆزتان
هیلاریۆن كابۆچی
مەترانی دوورخراوەی قودس

سەركردەی دامەزرێنەربەشداری‌ی بەڕێ خستنی تەرمی شەهید صلاح‌الدين‌البيطار دەكات

● ١٥او ڕێیان عزة ابراهیم و ئەندامی هەردوو سەركردایەتی نەتەوایەتی و هەرێمایەتی و ئەندامانی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش و وەزیرەكان بەشداری‌ی بەڕێ خستنەكەیان كرد .

● جەماوەر تاوانكاری‌یەكی تاوانبار دەكەن و دووپاتی دەكەنەوە : ئەوەی بیطاری كوشتووە خایەنی یەكێتی و، فەلەستین و سوریایە كە حافظ اسدە.

سەركردەی دامەزرێنەرهاوڕێ میشێل عفلق ئەمینداری گشتی‌ی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەشداری‌ی بەڕێ‌خستنی تەرمی تێكۆشەری شەهید (صلاح‌الدين البيطار)ی كرد كە بەیانی‌ی ڕۆژی هەینی‌ی ڕابوردوو لە بەغدای عەرەبایەتی‌دا بەڕێ كرا .

هەروەها هاوڕێ عزة ابراهيم جێگری ئەمینداری نهێنی‌ی سەركردایەتی‌ی هەرێمایەتی‌ی حزب جێگری سەرۆكی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش‌و هاوڕێیان ئەندامانی هەردوو سەركردایەتی‌ی نەتەوایەتی‌و هەرێمایەتی‌و بەڕێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش‌و بەڕێز ئەمینداری نهێنی‌ی گشتی‌ی ئەنجوومەنی سەركردایەتی‌ی شۆڕش سەرۆكی دیوانی سەرۆكایەتی‌ی كۆمار بە وەكالەت‌و بەڕێزان وەزیرەكان‌و هاوڕێیان بەڕێوەبەرو ئەندامان لە نووسینگەكانی سەركردایەتی‌ی نەتەوایەتی‌ی حزب‌و خێزان‌و كەس‌وكاری شەهیدو جەماوەرێكی زۆری هاووڵاتی‌یانی عیراق‌و عەرەب.

كەژاوەی بەڕێ كردنەكە گۆڕەپانی (النسور)ەوە دەستی‌پێ‌كرد كە تەرمی شەهید هەنگیرا بووو بە ئاڵای شۆڕشی عەرەبی‌و چەپكە گوڵ داپۆشرا بوو بەسەر ئۆتۆمبێلێكی بێ سەرەوە بوو لە پێشیەوە ژمارەیەك مۆتۆرسكل دەڕۆشتن ئەنجا دوو ئۆتۆمبێلی سوپایی ئەنجا تیپی مۆسیقای سوپا كە مۆسیقای جەنازەی لێ‌دەدا ئەنجا چەند بەشێك لە لیوای پاسەوانی كۆماری .

لە كاتێك‌دا چەند ئۆتۆمبێلێك لە پاش تەرمەكەوە دەڕۆیشتنی كەس‌وكارو خێزانی شەهیدیان تێدا بوو ئەنجا ژمارەیەك لە جەنگەوەرانی سوپای میللی كە وێنەی شەهیدو چەپكە گوڵی سەركردەی دامەزرێنەر هاوڕێ میشێل عفلق‌و هاوڕێ صدام حسين جێگری ئەمینداری گشتی‌ی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ئەمینداری نهێنی‌ی هەرێم‌و هەردوو سەركردایەتی‌ی نەتەوایەتی‌و هەرێمایەتی‌و حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە - هەرێمی سوریابان هەڵگرتبوو لەگەڵ چەپكە گوڵی ژمارەیەك هاوڕێیان ئەندامانی سەركردایەتی‌ی لقی حزب لە بەغداو هاوڕێ سوریایی‌یەكان لە بەغداو نووسینگەی قوتابیان‌و لاوانی نەتەوەیی‌و سكرتاریەتی قوتابیانی عەرەب لە بەغدا .

ئەو جەماوەری بەشداری‌ی بەڕێ خستنی تەرمەكەیان كرد بوو دروشمی وایان هەڵگرتبوو كە تاوانباری تاوانكاری‌ی كوشتنی شەهیدی تێكۆشەر صلاح‌الدين البيطارو هەموو شەهیدانی نەتەوەی عەرەبیان دەكرد لەگەڵ دووپات كردنەوەی ئەوەی كە ئەو كەسەی بیطاری كوشت ئەوا ئەو كەسە دوژمن بە یەكێتی‌و فەلەستین‌و سوریای باڵەوانەكە حافظ اسدە .

جەماوەر بە هوتاف لێدانەكانیان پەیمانی ئەوەیان دا كە دەست لە بكوژەكانی شەهید بوەشێنن لەگەڵ دووپاتكردنەوەی ئەوەی كە خوێنی پیرۆزی پتر سووربوون بەگەلمان دەبەخشێت لە سوریا بۆ قوربانی‌دان‌و تێكۆشان بۆ ڕماندنی ڕژێمی فاشیتیانەی حافظ اسدو گێڕانەوەی ڕوخساری یەكێتی‌ی ڕەسەن بۆ سوریای عەرەبی .

پاش ئەوەی كەژاوەی بەڕێ خستنەكە گەیشتە مزگەوتی ام الطبول هەموو نوێژی مردوویان كرد ئەنجا لەشی خاوێنی بە خاك سپێررا لە كاتێكدا كە تیپی مۆسیقای سوپا سڵاوی دوا ماڵئاوایی لێ‌كردنی لێ‌دەدا ئەویش لە نێو تەقەی گوللەدا بۆ سڵاوو ڕێزلێ‌گرتنی گیانی تێكۆشەری شەهید صلاح‌الدين البيطار

دڵی مامۆستا (محرم محمد امين)ی چیرۆكنووس لە لێدان كەوت

سەر لە ئێوارەی ڕۆژی چوار شەممەی ڕێكەوتی ٢٣ی تەمووز لە ئەنجامی كارەساتێكی دڵتەزێن‌دا دڵە گەورەكەی مامۆستا (محرم محمد امين)ی چیرۆكنووس لە لێدان كەوت.

مامۆستا محرم محمد امين یەكێك بوو لە چیرۆكنووسە پێشەنگەكانی كورد كە لە ساڵانی پەنجاكانەوە بەوبەڕی چوست‌و چالاكی‌یەوە پێنووسەكەی بۆ ئەدەبەكەمان تەرخان كردبوو چی لە بواری چیرۆك نووسین‌دا ،چی لە بواری وەرگێڕان‌دا ، لە كاتێك‌دا كە ئەم هەواڵە جەرگ بڕە بڵاو دەكەینەوە ، ئەوا پرسەی خێزانی هاوكاری‌و پرسەی هەموو ئەدیبانی كورد پێشكەش بە بنەماڵەی مامۆستا محرم محمد امين دەكەین .

درەوێنە لە هەولێردا

لەم چەند ڕۆژانەدا درەوێنە لە ناوچەكانی هەولێردا كۆتایی پێ‌دێ‌و ئەمساڵ بەرهەمێكی زۆر لە گەنم‌و جۆ كە زیاترە لەوەی لە بەرنامەی ئەمساڵ‌و كۆنگرەی ساڵانەدابڕیاری لە سەر درابو .. دێتە بەرهەم بەڕێز - بەهائەدین نوری - سەرۆكی هەرەوەزی كشت‌وكاڵی لە هەولێر ئەم هەواڵەی بە «هاوكاری» ڕاگەیاندو لە لێدوانێكی‌دا ئەوەی دەرخست كە هەرەوەزی‌و لایەنە پەیوەندی‌دارەكان بە كاری درەوێنە لە ٢٢ـ٥ـ١٩٨٠ دەستیان بە جێبەجێ كردنی درەوێنەی ئەمساڵ كردووەو پانایی بە گوێرەی ڕاسپاردەكانی كۆنگرەی ساڵانە ـ٣٦٨٠ـ دۆنم بوەو ـ٣٩١ـو ٦٨٠ دۆنم تا ئێستا جێ‌بەجێ‌كراوە . لە لایەكی ترەوە ،ڕای‌گەیاند كە ٣٩١ـ١٣٥ دۆنم جۆ كۆتایی بە درەوێنەی هاتووەو هەندێ ناوچەی سەخت كە كەل‌وپەلی درەوێنەو دەراسەی ناگاتێ‌بە داس توانیویانە كار بكەن‌و بە بەراووردی ساڵانی رابردوو بەرهەمێكی چاك بدورنەوە .. وەلەم كارەدا زیاتر لە ـ٥٠٠ـ كەس لە فەرمانبەرانی كشت‌وكاڵی‌و هەرەوەزی سەرپەرشتی‌یان كردووەو توانراوەش تا ئێستا ١٦ هەزار دۆنم‌و ٧٢٢ دۆنم لە ناوچە جۆربەجۆرەكانی درەوێنەكردن بگوازرێتەوە بۆ سایلۆی هەولێر .

شێرزاد عبدالرحمن

Institut Kurde de Paris

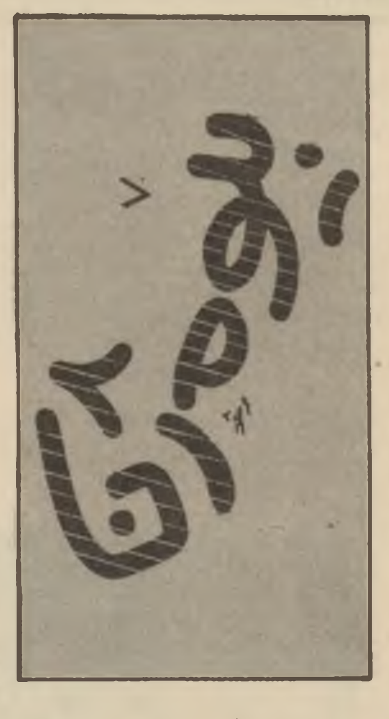

نوسینی : گی . دی مۆپاسان
هیوا عمر احمد
لەئینگلیزییەوە کردویەتی بەکوردی .

پایزێکی بە تۆف و ڕەهێڵەبوو ، گەڵاڕێزان دەستی پێ کردبوو ، وەرزێکی بەکجار شێ‌داربوو ، بە تایبەتی دارستانە ڕووتەڵەکان ، کە مرۆڤ دەچووە ناویانەوە ، لە توڕو لیتەدا دەچەقاو لەشی دادەهێزرا ، سەرەڕای ئەمە خەڵکی دەچوون بۆ ڕاو ، سەگەکانیان هێندە قوڕاوی و تەڕ دەبوون ، بە عاستەم دەیان توانی ڕاوەدووی نێچیرببن . ئێوارانیش لە ژوورێکی گەورەدا کۆدەبوونەوەو پاش نان‌خواردنی ئێوارە – لۆتۆ – یان دەکرد ، گەردەلول هەڵی‌دەکردو بە توندی پەنجەرەکانی بەیەکدا دەدا ، لەم شەوە تۆف و ساردانەدا ، خەڵکی باسی جوامێریی خۆیان دەکردو سەرگورشتەیان دەگێڕایەوە . خانمێکی گەنج ، دەستی پیرەژنێکی گرتبوو ، لێی ووردەبۆوە ، پەنجەی ڕاتووتەی پیرەژنەکە ئەنگوستیلەیەکی (قژەسەر)ی تێدابوو ، خانمەکە ووتی ،

– (پورێ ، بە سەرهاتی ئەم ئەنگوستیلەیەمان بۆ ناگێڕیتەوە ؟ ، سەیرکەن دەڵێی لە قژەسەر چنراوە!) .

پیرەژنەکە ، شڵەژاو ڕەنگی هەڵبزکا ووتی :

– (بەسەرهاتەکەی زۆر جەرگبڕو ناسۆراوییە ، سەرچاوەی دەردو نامرادیی ژیانمە ، تکایە داوام لێ مەکەن بیگێڕمەوە ، نامەوێ باسی بکەم) .

هێندە داوایان لێ‌کرد ، کارەساتەکەی بە ناچاری بۆ گێڕانەوە ،

– (زۆر جار گوێتان لێم بووە ، باسی بنەماڵەی سان تینزسم کردووە ، من سێ بیناوی دوا بەرەی ئەم بنەماڵەیەم دەناسی ، هەرسێکیان لەسێ ساڵدا بە هەمان شێوە مردن ، ئەم قژە سەرە هی ئەوەی دواییانە ، تەمەنی سیازدە ساڵان بوو ، خۆی بۆمن کوشت ، لەوانەیە ئەمەتان پێ سەیربێ ، وانییە ؟ بنەماڵەیەکی شێت و سەرگەرم بوون ، بەڵام تابڵێی مرۆڤی چاک‌بوون ، ئەوان شێت و سەرگەرمی خۆشەویستی بوون ، هەر لە باوکیانەوە تا کوڕەکانی ، زۆر دڵ‌گەرم بوون ، جڵەویان بۆ کەف و کوڵی دڵ‌گەرمی شل کردبوو ، ئەویش بە هەڵدێری‌دا دەدان و زۆر سەرکێشی پێ دەکردن ، تەنانەت تاوانیشی پێ دەکردن . قژیان لوول و بڕۆیان تەنک و ڕیشیان چڕو چاویان گەورەبوو ، تێنواڕینەکانیان هێندە قووڵ‌بوو ، بێ ئەوەی بزانی بۆچ یان چۆن ؟ ، جەرگ و هەناویان دەسمی .

باپیری خاوەنی ئەم قژەسەرە ، لە تەمەنی (٦٥) ساڵی‌دا ، گیرۆدەی ئەوینی کچی دەرگاوانەکەی بوو ، کیژێکی تەنکەی پێست بەمەیی و شۆخ و شەنگ و دەنگ‌ناسک‌بوو ، مریەمی بە بە یادی مرۆڤ دەهێنایەوە .

باپیرە خاتوونەکەی بردە ماڵی خۆیان ، واگیرۆدەی بووبوو ، هەناسەیەک بێ ئەو هەڵی نەدەکردو بە موو لێی دوورنەدەکەوتەوە ، بووک و کچەکەی ئەمەیان پێ سەیرنەبوو ، زۆر بە شتێکی ئاسایی‌یان دەزانی ، هەرگیز بە دڵ ڕەقی‌یەوە لە ئەویندارییان نەدەڕوانی ، گەر ڕووداوێکی جەرگبڕ ڕووی‌بدایە ، ئەیان ووت :

– (ئۆو ، ئاخۆ چەند دەردەسەری‌یان دی‌بێ ؟ .

پایزێکیان ، لاوێکی – دی گرادیل – ناو ، بۆ ڕاوکردن هاتە ئەو گوزەرە ، دڵی بە خاتوونەکەی باپیرەدا چوو ، باپیرەش وەک هەر هیچ ڕووی نەدابێ ، قسەی‌نەکرد ، تاڕۆژێکیان ، بەهەڵواسراوی لە گەوری سەگەکانیاندا ، دۆزی‌یانەوە ، کوڕەکەشی ساڵی – ١٨٤١ – ی،ز. بە هەمان شێوە لە میوانخانەیەکی پاریس‌دا بە پیلانی گۆرانی بێژێکی ئۆپرا ، کوژرا .

کوڕێکی دوازدە ساڵان و بێوەژنێکی لە دوا بەجێ‌ما ، پووری من بوو ، کوڕەکەیان ناردە ماڵی ئێمە لە بیرتیلۆن – تا بەخێوی بکەین ، ئەوسا من تەمەنم حەڤدە ساڵان‌بوو ، کوڕەکەیان زۆر سەیربوو ، ئەتووت هەموو دڵ‌گەرمی و بزێوی و سەرکێشیی بنەماڵەکە هەیە لەمدا کۆبۆتەوە ، هەمیشە بە تەنیا بە ڕێی ناوداراندا پیاسەی‌دەکرد ، سەری شۆڕدەکردەوەو دەستی دەخستە پشتی ، لە پەنجەرەی ژوورەکەی خۆمەوە چاوم دەبڕیە ئاسمان .

شەوە ساوەکان ، پاش نان‌خواردنی ئێوارە ، پێی ئەووتم :

– (ئامۆزا بابچین گەمێ بگەڕێین) .

پێکەوە دەچووینە ناو باغچەکەمان ، لەبڕ دەوەستاو دەستی دەگوشیم و ئەی‌ووت ،

– (سەیرکە ، سەیری ئەوێ بکە ، بەڵام نازانی چ دەڵێم ؟ ، گەر لە قسەکانم تێ‌بگەی بەختیار دەبیت ، بۆ ئەوەش کە بزانی چی‌دەڵێم ، ئەبێ ئاگری خۆشەویستی دڵت ڕۆشن‌بکاتەوە) .

منیش پێ‌دەکەنیم و لە ئامێزم‌دەکرد ، جارجارەش پاش نان‌خواردنی شێوان لەسەر کۆشی دایکم دادەنیشت و ئەی‌ووت ،

– دەی پوورێ ، چیرۆکی دڵداریمان بۆ بگێڕەرەوە) .

دایکیشم باسی هەموو بەسەرهاتەکانی بنەماڵەکەی بۆ دەگێڕایەوە ، چەندی ڕاست‌بوو ، دوو ئەوەندەشی پێوە دەنا ، کوڕەکە ، بەم چیرۆک و باسانە دەهەژاو دەستی دەدا بەیەکداو ئەی‌ووت ،

– (من دەتوانم لەوان چاکتر دڵداری‌بکەم)

زۆری پێ‌نەچوو ، زۆر بە گەرمی لەگەڵمدا دەجوڵایەوە ، هەموو ڕۆژێ گوڵی بۆ دەهێنام ، هەموو ئێوارەیەکیش پێش ئەوەی بچێتە ژوورەکەی خۆیەوە ، دەستی ماچ دەکردم و لەژێر لێوەوە ئەی‌ووت :

– (من تۆم خۆش‌دەوێ)

زۆر تاوانباربووم ، ئەو ڕەفتارە منداڵانەیەم پێ‌خۆش‌بوو ، دڵم پێی دەکرایەوە وەکو یاری هەڵم‌ئەسووڕان ، هەرچەندە تەمەنی دوازدە ساڵان بوو ، بەڵام ئەمەی هەموو بەڕاست وەرگرتبوو ، نامەی دڵداریشم بۆ دەنووسی دایکی و دایکیشم دەیان‌خوێندەوە ، ئەویش زۆر بە گەرمی وەڵامی دەدامەوە ، وای ئەزانی خۆشەویستی‌یەکی پەنهانیمان هەیە .

بەم جۆرە ساڵێکمان بردەسەر ، ئێوارەیەکیان ، چووینە باغچەکەمانەوە چۆکی‌داداو داوێنی کراسەکەی ماچ‌کردم و چەند جارێ ووتی :

– (من تۆم خۆش‌دەوێ ، خۆشم‌دەوێی ، خۆشم‌دەوێی ، خەریکە بۆت‌بمرم ، خۆگەر هەڵم‌بخەڵەتێنی یەکێکی کەت خۆش‌بوێ ، ئەوە وەکو باوکەم دەکەم)

بە دەنگێکی نزم قسەکەی تەواوکرد :

– (دەزانی باوکم چی‌کرد؟)

نقەم نەکرد ، خۆی بەرزدەکردەوە ، لەسەر پەنجەی پێ دەوەستاو بە دەنگێکی خۆش و ناسکەوە ، ناوی خۆمی بە گوێدا دەچرپاندم .

(– جین فیقی)

کە ئەشنەم ووت ، – (من ماندووم ، بابچینە ماڵەوە).

هیچی نەئەووت ، دوام دەکەوت و دەچووینە ماڵەوە ، جارێکیان لەسەر پێ – پلیکانەکە ، ڕایگرتم ووتی :

–(گەر دڵەم بشکێنی ، خۆم‌دەکوژم) .

ئەو ساتە بۆم دەرکەوت ، کەمن زۆر پێم لێ‌ڕاکێشابوو ، ڕۆژێکیان ، هاتە نزیکمەوە ، پێم ووت :

– (تۆ لەوە گەورەتری ئەم یاری‌یە منداڵانەیە بکەی ، لەوەش منداڵتری کە کاتی ئەوەت هاتبێ خۆشەویستی بکەی) .

وام دەزانی بەم قسانە لەکۆڵم دەبێتەوە ، لەپایزدا ناردمان بۆ خوێندن ، کە هاوین گەڕایەوە ، من گوێم نەدەدایەو خۆم لێ دووردەخستەوە ، تێ‌گەیشت مەبەستم چی‌یە ؟ ، تا هەفتەیەک ئەوەندە زویرو زگاربوو ، زەندەقم چووبوو . لە بەیانی ڕۆژی نۆهەمدا ، کەلە خەو هەڵسام ، پارچە کاغەزێکم دی خرابووە ژێر دەرگای ژوورەکەمەوە ، تێیدا نوسرابوو ،

– (دڵت شکاندم ، بڕیاری مردنت دا بەسەرمدا ، نامەوێ کەس پێش تۆ بمدۆزێتەوە ، لەبەر ئەمە ، وەرە بۆ ئەو شوێنەی پارپێم ووتی .

● من تۆم خۆش دەوێ ●).

خەریک‌بوو شێت‌بم ، زۆر بە پەلە خۆم کۆکردەوە ، چنگ لەسەرشان خۆم گەیاندە جێ ژوانەکە ، شەبقە بچووکەکەیم دی ، لەناو قوڕو چڵپاوی سەرزەوی‌یەکەدا . سەرم هەڵبڕی ، لاشەکەیم دی ، لە نێوان لق و پۆپی درەختێکدا شەکایەوە ، نەم دەزانی چی‌بکەم ؟ ، لە هۆش‌خۆم چروبووم کەوتبووم ، کە هاتمەوە هۆش‌خۆم ، لە جێگادابووم ، کەس‌وکارم دەورەیان لێ‌دابووم ، دایکم لای سەرمەوە دانیشتبوو ، لە پێش‌دا ، وام دەزانی خەونم دبوو ، پرسیم ؛

– (ئەی – گۆنتران –

بڕوانە ل : ٧

بژار

ئیستگە

لەسەر تابلۆی سەربارەگاو لە لاپەڕەی هەندێ ڕۆژنامەو گوڤاردا نووسراوە ئیستگەی کوردی ، هەروەها ئیزگەو ئێزگەو ئیستیگەش دەگوترێ، کە گوایا مەبەستیان لە (اذاعە)یە . لە ڕاستیدا (اذاعە)مانایەکو (ئیستگە) ش مانایەکی تری جیاوازی هەیە. جاران دەگوترا ئیستگەی بێ‌تەلی ڕادیۆی کوردی ،پاشان کە بێ‌تەلەکە نەما دەگوترا ئیستگەی ڕادیۆی کوردی‌و وادیارە ڕادیۆکەش پەڕیوەو هەر (ئیستگەکە) بەمانا ڕادیۆ (اذاعە) بەکارهاتووە .

ئیستگە مانای تەواوی ووشەی «محطە»یەو وەکو لە وشەی (ئیست و (گـە) پێک‌هاتووە . ئیست بە مانا وەستان هاتووە. لە فەرهەنگی خاڵ‌دا هاتووە کەوا ئیست : وەستانێکی کەم لە کاتی کردار یان گوفتاریکا .

مامۆستا(زیوەر)ی شاعیریش لە شێعرێکدا دەڵێ :

ئیستێکە راوەستە بسرا موشکیلە ئیشتست
ریگات هەموو گیراوە بە خەندە ق ،بەتەم و تەڵ .

ئیتر ئیستگە کە جێگای وەستان و نیشتن بگرێتەوە ، وەکو (محطە)ی عەرەبی دەتوانین بۆ شەمەندەفەرو بۆ پاس و بۆ شوێنی حەسانەوەی کاروان و ڕادیۆ و شتی تریش بەکاری‌بهێنین . بۆ نووسینیشی هەروەکو مامۆستا توفیق وەهبی بەکارهێناوە دەبێ بنووسرێ (ئیستگە) نە ئیستگەو نە ئیزگەو نە ئیستیگە، هی‌تر..

دۆستۆیڤسکی لە هەواری مردن دەگەڕێتەوە

جەزا عەلی ئەمین
ئامادەی کردووە

ڕەنگە باس‌کردنی دۆستۆیفسکی کارێکی دژوار بێ ، چونکە ئەو ڕۆمانە ئەستوورانەی بەجێی‌هێشتوون پڕ پڕن لە تێکەڵێکەو جەنجاڵی . . ڕووداوی سەیر سەیرو بە پێچ و قەمچ . . لەگەڵ ئەوەشدا بێ بایەخ نابێ چاوێک بە ئاکارەکانیدا بگێڕین و لێیەوە فێربین . .

به تایبەتی ئەو ڕوو بەڕوو بوونەوەی پاڵەوانەکانی کردوویانە بۆ هەڵگێڕانەوەو ئاوەژووکردنەوەی باری نائاسایی ڕووسیای ئەوسا . . پاڵەوانەکانی دۆستۆیفسکی بوودەڵەو دەستەپاچەنین دەیانەوێ « کەون » دابگرن . . هەر لەم تێڕوانینەوە دەڵێ : « ئێمە هەموو بەرامبەری خەڵکی و ئەو پێشهاتانەی تووشی‌دەبن لێپرسراوین . .»

● × ●

گۆگۆڵی خۆش‌دەویست ، بەرهەمەکانی بە دڵ‌بوون بۆیە دەڵێ : « هەموومان لە پاڵتۆکەی گۆگۆڵەوە هاتووین ! » کە (بوشکین) مرد ماوەیەک قردێلەیەکی ڕەشی بە کۆتەکەیدا هەڵواسی . . »

دۆستۆیفسکی لە پێشدا پزیشک‌بوو ، ئەو جا بوو بە ئەفسەر ، لەبەر لاوازی بڵاوبکاتەوە . . ئەم کارە وازی لەویش هێناو خووی دایە نووسین . . شوێنی وەگیرنەدەکەوت نووسینی لێ لێ بڵاوبکاتەوە . . ئەم کارە نیگەرانی دەکرد . .

ئەو دەمەی ڕۆمانی (نەدارەکان)ی نووسی دای بە (نیکراسوف)ی شاعیر ئەویش نیشانی (بلینسکی)دا . . لەگەڵ ئەوەشدا کە (بیلینسکی) ڕەخنەگرێکی بێ ئامان‌بوو . . دوا بە دوای خوێندنەوەی ڕۆمانی نەدارەکان وتی : (جۆرە دەرروویەکی لە بیرچووی لە ژیانی (رووسیا) کردۆتەوە، تاوێستا کەس خەوی پێوەنەدیوە . . یەکەم هەوڵیشنە بۆ نووسینی چیرۆکی کۆمەڵایەتی . .) بیلینسکی کاتێ دۆستۆیفسکی دی پێی وت : (حەقیقەت لەبەردەمی تۆدا ئاشکراو دیارە . . تۆش دەبێ شانازی بەو لێهاتوویەوە بکەی و دڵسۆز بی بۆی . . ئەوجا دەبی بە نووسەرێکی گەورە.) قسەکانی بیلینسکی دۆستۆیفسکی هەڵنا ، بۆیە خۆی دەڵێ .

(پێویستە وا لە خۆم بکەم بەڕاستی شایانی پێدا هەڵگوتن بم . . من ئەو چرکە درەوشەدارانەم لەبیرناچێ هەتا هەتایە . . لە هەموو کاتەکانی ژیانم خۆشتربوو . . تەنانەت ئەو ماوەیەی لە زینداندا بەسەرم‌برد یادی ئەو ساتانەم دەکردەوەو پێی دەژیام . . وایان لێ کردم لەگەڵ ئازارەکانیدا هەڵکەم . .)

لەگەڵ بیلینسکی نێوانی خۆش‌بوو . . پاشانیش لەگەڵ کۆمەڵە گەنجێکدا پەیوەندی پەیداکرد . . هەر ئەوەش بوو بە هۆی گرتنی لە ٢٢ی نیسانی ١٨٤٩ دا نۆ مانگان لە ژوورێکی تەنیادا مایەوە . . نە ڕێی نووسینی هەبوو نەدەیانهێشت کەسێک دیدەنی لێ‌بکا . . لە ٢٢ی مانگی دوازدەی هەمان ساڵدا لە خەو ڕایان‌پەڕاند . . ئەوو تاقمە لاوێک لە گۆڕەپانی « سیمیونفسکی » ڕایان‌گرتن ، پێیان وتن : (ئێستا ئاگرتان بە سەردا دەبارێنین ، !) دۆستۆیفسکی یەکێک بوو لەوانەی چاوەچاوی فیشەکەکان بوو ، لەپڕ فەرمانێک لە خودی قەیسەرەوە هات : (مەیان کوژن) ئەم ڕەهتە بچووکە گیانی دۆستۆیفسکی‌و هاوەڵەکانی ڕزگارکرد . . ئەم کرەی دەکرد زیندانی کەن و پەت‌بەتێتی هەموو دنیای پێ‌بکەن هەر ئەوەندە بە چاوی نورقاوەوە مردنەکەی نەبینێ ، ئەو دەمی (٢٨) ساڵان‌بوو ، هەناسە ژاکاوانەی لەبیرنەچووە بوو بە تاقی‌کردنەوەیەکی بژوێن بۆ هەڵڕژانی تاقگەی لەبن نەهاتووی سەلیقەو لێزانی نووسەر بۆیە لە ڕۆمانی « گێل »دا دەڵێ :

(بۆ نموونە بیر لە مرۆیەکی ئازاردراو بکەوە ، لەشی بەبرین داپۆشراوە . . ئازارو هاواری برین بە بارتەقای ئەوە بەستنیە تۆ لەمەوە دڵنیابی پاش سەعاتێک ، یان دەقیقەیەک یان نیو دەقیقە گیانت دەردەچێ و جارێکی کە وەک مرۆڤ واوە نایەتیەوە . . ئەمەش بەڕاستی لە هەموو ناسۆرێک کوشندەترە . . چونکە هیچ ئاواتێک لەگۆڕێ نامێنێ ، ئازارێکە ئازاری بە دوودا نایە !)

پاشی ئەوەی لە هەواری مردن (زیندان) گەڕایەوە . . ماوەی زیندانییەکەی (٨) ساڵ‌بوو لە سیبریای بردەسەر . . خۆ دیارە زیندانیش جیهانێکی سەربەخۆیە ، مزەئاشە ! لە هەموو تۆوێکی تێکەڵە . . خەمی زۆر دەخوارد . . قازانجێکی چاکیشی لێ وەگیرکەوت . . (نامەکانی خانووی مردووان) توانیوێتی ژیانێکی ڕاستەقینە دەربخا . . باسی ئەو زیندانیانە دەکا هەربەکەیان بە هۆی شتێکەوەو کێش‌کراون بەڵام هەموو کارەکانیان دژی ڕژێم و بێ دادی کاربەدەستان بووە . . لەو ڕۆمانەدا دەڵێ :

– (ئەوانەی لێرەدان هەڵبژاردەی کۆمەڵن . . لە ڕووی ئازایی و وریاییەوە نموونەن ، ئەو هێزە باڵایە – مەبەست لە گیراوەکانە – بەخت و خۆڕایی دەڕزێ کێ لێ‌پرسراوە ؟بەڵێ کێ ؟)

– ڕۆمانی قومار –

دۆستۆیفسکی شێتی قوماربوو ! بە زۆریشی دەیدۆڕاند . تا گیرفانیات هەڵتەکاندایە بێزارنەدەبوو . .! زانا نەفسییەکان وای بۆ دەچن قومارچێتی نووسەر دەگەڕێتەوە بۆ برسێتی –جنسی–خاوەنی ئارەزوویەکی ئاگراوی‌بوو– بیلین –ی‌خێزانی دڵڕەق‌بوو درەنگ خۆی بە دەستەوە دەدا . . هەموو جارێ سوێ ئەخستە دڵییەوە !. لەو ڕۆمانەدا بەکێک بەوردی زەین‌دا– بیلین – دەبینێتەوە ، نەک هەر لەو ڕۆمانەشدا بەڵکو لە نوسراوەکانی کەشدا ئەم هەڵوێستە ڕەنگ‌دەداتەوە . قومارکردنی دۆستۆیفسکی ناگەڕێتەوە ! هەر کەسێکی خۆش بویستایە پە نای دەبردێ . . لە نامەیەکیدا بۆ بیلین دەنووستی – (سێ ڕۆژە لە چا بەولاوە هیچی ترم نەخواردووە ! لە وتێلێکام نوێنەکەم بۆ پاک‌ناکەنەوە . . بانگی شاگردەکان دەکەم نایەن! لە هەمووی کوشندەتر ئەوەیە مۆم بۆ هێنن لە بەری بنووسم!.

(تاوانو پاداشت)

کاتێ ڕۆمانی تاوان‌و پاداشتی نووسی لەگەڵ گۆڤاری (رسول روسیا)دا

بڕوانە ل : ٧

پێنج پارچە شیعری پۆشکین (1)

شێرکۆ بێکەس
بە شیعرەوە کردوونی بەکوردی

١- قەرەج

لە بەستێندا ، لەو ئاستەدا ، داروردەخت چڕ ڕوواون(٢)
دەمەو ئێوارەی کش‌ومات،
لەناو ، «هۆبە»کانیانەوە . .(٣)
دەنگە دەنگ‌و گۆرانیەکانیان . . ئەبیسترێ
گڕی ئاگریشیان ئەبینرێ

●

سڵاو ئەی خێڵی بەختیار
ئەو مەشخەڵانـەت ئەناسم–
خۆئەگەر ئێستە نەبوایەو وەختێکی‌تر ،
تۆم بدیایە. من شوێن دەواری ڕەوەندێ ،
تۆ ئەکەوتم .

●

لەگەڵ سەرەتای گزنگی سبەینێ‌دا
شوێنەواری ، هەنگاوی ئازادی ئێوە ،
دیار نامێنێ‌و . . کۆچ‌ئەکەن‌و ،
بەڵام شاعیرەکەی خۆتان ، ناجووڵێت‌و ،
شوێن‌بێ‌ی ڕێگەتان هەڵناگرێ‌و بێ‌لەگەڵتان .

●

ئەو ، مانەوەی بەرەڵڵای نێو ،
دەشت‌و دەرو ، یاریگەی کۆنی جارانی
بیرچۆتەوە . .
لەبەر : ژینی کامەرانی‌ی گوندو ،
هێمنی‌و ئارامـی ناو ماڵ.
١٨٣٠

٢ – گوڵ‌و بولبول

لەباخچە خامۆشەکاندا ، لەتاریکایی شەوانی بەهاراندا ،
بولبولێکی ڕۆژهەڵاتی‌ی بەسەر گوڵەباری خۆیدا ،
شۆڕبۆتەوەو ، بۆی ئەخوێنێ.
بەڵام گوڵەی یارودڵدار ، نەهەست بەبوونی ئەو ئەکاو،
نەگوێش لە خوێندنی ئەگرێ
لەگەڵ ئاوازەی بەسۆزدا ،
بەرەی گوڵ ئەلەرێتەوەو
چاوی وەنەوز ئەیباتەوە.
ئەی‌تۆش هەروەها بۆجوانی‌ی ساردوسڕی ،
تر ناخوێنی ؟
شاعیرەکە دەوەی وەرەوە سەرخۆت‌و ،
ئەلاش لەبێناوی چیدا ئەکەی ؟

ئەو هەست بەشاعیر ناکات‌و گوێی بۆناگرێ
ئەوەتا ئەو هەردوو چاوی لەگەشانەوەی بڕیوەو ،
بانگی ئەکا . بەڵام وەرام . وەرام نی‌یە .
١٨٢٧

٣ – زریان

تۆ ، کیژۆڵەی کراس سپی سەر ئەوبەردەی ،
بەسەر شەپۆلدا ئەڕوانێ ، بەدیی ئەکەی؟
وەختێ زەریا لە کەناردا هاژەئەکاو ،
لەناو تاریکی‌ی زریانی خرۆشاودا ،
ساتێ شەوقی ، برووسکـەی سوور
ڕوخساری ئەو ، ڕۆشن ، ڕووناك ئەکاتەوە. .
«با»یش چەکوشی گفەگفی ئەخاتەکار ؟
لەناو تاریکی‌ی زریاندا ، زەریا جوانە
ئاسمان برووسکە ئەدامەو توبەی شینی شاراوەیە .
ڕاستت ئەوێ . . کیژۆڵەکەی سەرئەو بەردە ،
لەشەپۆل‌و لەبرووسکەو لەزریانیش زۆرجوانترە .

٤ – هـەور

ئەی‌دوا گەواڵە هەوری جێ‌ماو لە زریان
بەتەنیا خۆت سێبـەری خەم ، بۆ ڕەنگ‌و ڕووی ،
ڕۆژی هەڵهاتوو ئەکەیت‌و پەستی ئەکەی .

●

بەر لەتۆزێ تۆ ئاسمانت داپۆشیبوو
بەسامێکەوە برووسکەت تێ‌ئاڵابوو ،
هەورەتریشقەی بەناڵەو پڕ ڕێژنەت ،
ئەدایەوەو . بەسەرزەمینی تینوودا دائەباریت .

●

وەختت هاتووە ، بزربی
وەرزت تێپـەڕی‌و وازمین ،
بووژایەوەو زریانیش ڕەوی کردووە .
ئەوەتا «با» یاری لەگە ل،
درەختەکاندا ئەکات‌و لەئاسمانی ،
دڵنیایی . تەواو دوورت‌ئەخاتەوە .
١٨٣٥

٥ – پەیکەرێکم کردوە

خۆم هەر بۆ خۆم پەیکەرێکم داتاشیوە ،
دەست‌کردنی‌یەو ، ئەو ڕێگەبەی ڕووی تێ‌ئەکا ،
گیای لێ‌ناڕوێ .
باڵای بەرزو یاخـی‌بووی ئەو ،
لەکۆڵەکەی «ئەلکسەندەری» بڵندترە .

●

هەرگیز هیچ لەمندا نامرێ

ئەو گیانەی چۆتە شمشاڵی پیرۆزمەوە ،
تەڕوبڕ خاك‌و خۆڵەکەم،
سەر لەنوێ ئەژێنێتەوە .
من ئەبمە جێگەی شانازی‌ی ئەم زەمینە ،
تا شاعیرێکی ئەو بـژی‌و هەناسەبات .

●

لەگشت گۆشەو کەنارێکی ، ناو ڕووسیای ،
مەزندا من ئەبیستنەوە .
ئەبمە ویردی سەرزمانی هەموویان :
نەوەی (سلاف)ی ڕۆح‌بەرزو « فنلەندێکان »
هی « تونفزی » هێشتا کێوی‌و ،
« کلمیکی » کوڕوکاڵانی پێ‌دەشتەکان .

●

زۆر زۆری تر ئەخایەنێ‌ بەنەتەوەکەم ،
خۆشی ئـەوێم ، من بەپەنجەو شمشاڵەکەم
هەستی خێرم بزواندووە
من لەسەدەی ڕقاوی‌و ئاڵۆزی خۆمدا
گۆرانیم بۆ : بەرزی‌و سەربەستی وتووە
هەمیشە داوای بەزەییم ،
بۆ لێ‌قەوماوان کردووە .

●

ئەی خوای شیعرم . . بۆ فەرمانی یەزدانی خۆت ،
ڕەزامەندی بەئارام بە .
چاوەڕێی چەپکە گوڵ‌مەبەو ،
سڵ لەئازار نەکەیتەوە .
هەر وەکو یەك پیاهەڵدان‌و سزادانت ،
تەماشاکەو ، لەسەر جێگەو ناونیشانت ،
لەگەڵ گەوجا شەڕوهەرا نەنێیتەوە .
١٨٣٦

(١) لە ژمارە (٢)ی گۆڤاری – الاقلام –ی ساڵی ١٩٧٩دا شاعیری ناسراو « حسب الشیخ جعفر » بە شێوەی بەخشان‌و هەر ڕاستە وخۆ لە زمانی ڕووسی‌یەوە ، هەڵبژاردەیەك لە شیعرەکانی شاعیری مەزن « پۆشکین »ی کردبوو بە عەرەبی‌و منیش ئەم چەند پارچەیەم بە شیعرەوە لێ‌کردن بە کوردی ، ئەوەی ڕاستی‌بێ ئەزانم ئەمە کارێکی تابڵێی گرانەو بە تایبەتی ئەگەر وەرگێڕانەکە لە زمانی ئەسڵەوە نەبێ‌و بەتایبەتی شیعریش ، بەڵام هەوڵم‌داوەو ماندووش بووم کە تەڕوبڕی گیانی شیعرەکان بپارێزم ، تۆ بڵێی وابێ؟ نازانم .

(٢) بەستێن : واتە کەنار یان ڕۆخ .
(٣) هۆبە : کۆمەڵە دەوار .

وتەی لاپەرە

ئافرەت‌لە سایەی شۆڕشی تەموزدا

ئەوا دوانزە ســـاڵ بەسەر بەر پابوونـــی شۆڕشە پیرۆزەکـــەی ١٧-٣٠ تەمـــووزی نەمـــردا رابـــووردو لـــە رۆژی ١٧ی ئەم مانگەوە هەموو گـەل لە جەژنی‌و شایـــی‌و ئاهەنگدان‌و تا رۆژی٣٠ ئەمووزیش بـەردەوام دەبێ.

لەم بۆنە پیـرۆزەدا ، ئافرەتانی کوردو عەرەب بەشا ‌ازیەوەسەرنجی کاروانی بەرەوپێشـەوە چوونی شۆڕش دەدەن‌و زیاتر لە کەرتەکانی تـری گەل شانازی بـــە دەستکەوتەکانی ئـەم شۆڕشە مەزنەوە ،دەکەن چونکە ئەم شۆڕشـــە ، زۆر دەستکەوتـــەی تایبەتی بۆ ئافرەتـــان زامن کردو وای کـــرد شوێنی ڕاستەقینـــەی خۆی وەك مرۆڤی بــــە تواناو بەرهەم‌هێنەر لـــە کارووانی گۆڕانکـــاری کۆمەڵدا لە سایـــەی شۆڕشدا بگرێ ..

بەم بۆنە پیرۆزەوە ، پیرۆزبایی لە ئافرەتـــی دایك‌و خوشـــك‌و خێزان‌و خۆشەویســـت دەکەین‌و ئەوانیشـ داوا لێ کراون کە زیاتـــر توانای مرۆڤایەتـــی خۆیان لەریزی کاروانـــی بەرە ئاسۆی رووناکتردا بچەسپێنین‌و هەمیشەو بێ گەڕانەوە ... بـــۆ پێشەوە

– ئافرەتان –

● لە هەموو وڵاتەکانـــی جیهاندا هەوڵێکی یەکجار زۆر ئەدرێت بۆ ڕۆشنبیر کـردن‌و پێش‌خستنی ئافرەت کە ئـەو مەسەلەیە لە هەموورووبەکەوەبەستراوە بە چۆنیەتـــی‌و رادەی پێش‌کەوتنی ئـــەو کۆمەڵەوەو ئەمڕۆش ئافرەتـی کورد پێویستیەکی یەکجـــارزوری بە ڕۆشنبیر کـــردن هەیە کە لە بوارێکـــــی تایبەتیدایە

حمه سعید حمه کریم
پ . هاوکاری لە سلیمانی

ڕۆشنبیری کردن‌و پێشخستنی ئافرەت نیوەی پێکهێنەری کۆمەڵە

بەگوێرەی باری ئەمـــرۆی نەتەوەی کورد قۆناغێکی گرنگە بۆ پێش خستنی ئافـــرەت‌و هێنانی بۆ ریزی خەبـــات‌و تێکۆشان بۆ زیاتر گەشـــە سەندن‌و پێش‌خستنـــی نەتـــەوەکەمان ، یەکیەتـــی ئافرەتانی سلیمانیشـــــ بەگوێرەی ماوەو تواتـــای خۆیان لە هەوڵی ئـــەوەدان کە وەکو پێویست تێ‌بکۆشـــ پاشە رۆژێکی رووناکتر بـــۆ ئافرەتی کورد بهێنە دی‌و لـەم رووەوە گەلێ چالاکـــی‌و جموجوڵیان هەیەو بـــۆ شارەزا بوون لەو مەسەلەیـە سەرماندا لە بارەگای ئـــەو یەکیەتی‌یەو هەندێ لـــە لێپرسراواتمان بینـــی‌و دەربارەی ئیشوکار پـــلان‌و چالاکی‌یەکانیان پرســـیاری رۆژنامە نووسیمان لێ کـــردن بۆ ئەوەی ئێمەشـــــ‌و خوێنەرانیش شارەزای ئـــەو هەوڵو تەقەلایانەیان ببین .

● لەوێ خوشکە نەریمـان محمد خضر جێداری سەرۆکی لقی سلیمانی یەکیەتـــی ئافرەتان‌و لێپرســـراوی لیژنەی ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن دەربارەی ئیشوکـــاری لیژنەکەیان‌و پلانی داهاتوویـان وتی :-

× ئیشوکاری لیژنەی ئێمە هەمووی دەرکەوتووەو ئێمـــە ئەرکێکی گرنگمان لە سەرشانە کە ڕۆشنبیر کردنی ئافرەتانی کوردە کە بەڕای مـــــن ڕۆشنبیر کردن‌و پێش‌خستنی ئافرەت نیوەی کۆمەڵـــەو لەم رووە ئێمـــە پلانێکـــی تایبەتیمان هەیە کە ئێستـــا دەستمان کردوە بە جێبەجـێ کردنی‌و گرنگترین چالاکی ئەو پلانەمان ئەمانەن .

ا - پێك هێنان‌و سازکردنی میهرەجانێکی شیعری‌ساڵانـــە کە هەموو لقەکانی یەکیەتیمانی تیا بەشدار ئەبێت.

٢ - پێك هێنـــان‌و سازکردنی پێشانگایەکـــی وێنەی فۆتۆگرافی بـــــۆ وێنەگری لقەکانی یەکیەتیمان.

٣ - تۆمار کردنــــــی چاوپێ کەوتنی رۆژنامەنووسیانە لە سەر شریتی کاسێت کـــە بتوانین هـــەر مانگـــەی شریتێك تۆمار بکەین -

٤ - ئەمانەوێ لە مـــاوەی ئەم پلانەماندا نزیکـــەی پێنج فلیمی سینەمای لـــــە چالاکیەکانمان تۆمار بکەیـــن‌و بینێرین بۆ ئەمانەتی مەرکەزی

٥ - کردنەوەی پێشانگایەکی وێنەی منالان لە پارێزگادا .

٦ - کردنەوەی پێشانگایەك بۆ وێنەی دەستی کچـــــە گەنجەکانی پارێزگا .

٧ - کردنەوەی پێشانگایەك بۆ هونەرە فۆلکلۆری‌یەکان کە هەموو لقەکانی یەکیەتیمانی‌تیا بەشدار ئەبێت .

٨ - هەوڵ ئـــــەدەین شانۆگەری‌یەك پێش کەشـــــ بکەین .

٩ - پێك هێنان‌و سازکردنی کۆڕی ڕۆشنبیری فراوان بـۆ پێش‌کەش کردنی بابەتی تـازە کە پەیوەندی هەبێت بە ژیانـی ڕۆژانەی ئافرەتی کوردەوە .

١٠ - ئەگەر بتوانین رەنگە هەوڵ بدەین بلاو کراوەیەکی پانزە رۆژی دەربـــــارەی چالاکی‌یەکانی یەکیەتیمان بلاو بکەینەوە .

١١ - سازکردنـــــی میهرەجانێکی شانۆگەری کـــە ئەو شانۆگەری‌یانـــەی تیـــا پێش‌کەش ئەکەین کە لـــــە مەڵبەندەکانی یەکیەتیـــــدا پێش‌کەش ‌ە.

١٢ - ئاهەنگێك ئەگێریـــن بۆ گۆرانی سیاسی‌و باشترین شیعرو ئاوازو گـــــۆرانـــی بێژەکانی هەڵئەبژێریـــن‌و

خەڵاتیان ئەکەیـــــن‌و گۆرانی‌یەکانیش تۆمار ئەکەیـن تاوەکو لە ئاهەنگە گشتیەکاندا کەڵکیان لێ‌وەرگرین .

١٣ - ئەرشیفێکی تایبەتـی ئەکەینەوە بۆ لقی یەکیەتیمـان کە ئەم شتانەی خـــوارەوەی تیا هەڵ‌ئەگرین .

ا - هەویەی هەمـــــو ئەندامانی تیپەهونەری‌یەکانمان

ب - ئەو بابەتانەی کـــە رۆژنامەو گۆڤارەکان دەربارەی چالاکی‌یەکانی ئێمە بـــلاویان ئەکەنەوە .

ج - ئەو وێنانەی کە لـــە چالاکی‌یەکانی ئێمەدا گیراون.

د - هەموو ئەو نووسراوە رەسمیانەی کە پەیوەندیان بە ئێمەوە هەیە .

ه - دەقی گۆرانـــی‌و شانۆگەری‌یەکان ..

و - ڕاپۆرتی ئیشـــــی رۆژانەو بابەتی هەمـــــو کۆبونەوەکانمان .

١٤ - هەموو مانگێـــــك کۆبونەوەی تایبەتی لە گـەڵ لێپرسراوی لیژنەکانـــی شعبەکانماندا ئەکەین .

١٥ - دروست کـــردن‌و دامەزراندنی تیپی سـرودو مۆسیقا .

١٦- دامەزراندنی تیپێکی هونەری میللی لە پارێزگادا.

١٧ - کتێبخانەیەکـــی ڕۆشنبیری ئەکەینەوە لـــە مەڵبەندی ڕۆشنبیریـــداو گەلێ کتێب‌و بابەتی بـــە کەلکی تیا دائەنێین کـــە ئەندامانی یەکیەتیمان کەڵکی لێ‌وەربگرن .

● نەهێشتنـــــــی نەخوێندەواری‌و فێرکردنـی گەورەکان

● لە بواری یارمەتی‌دان‌و هەوڵ‌دان لە سەرخستنـــی هەڵمەتی نیشتمانیدا - لقـی یەکیەتی ئافرەتانی سلیمانـی چالاکی‌یەکی باشیان هـەیەو بەردەوام بەم لایەنەوە خەریك بوون هەروەکو خوشکـــە میدیا عبدالقادر صالـــح

لێپرسراوی لیژنەی نەهێشتنی نەخوێندەواری باسی کـردوو وتی:-

× لەم رووەوە ئێمە هەر لە سەرەتای دەرچوونـــی یاساکەوە هەوڵێکی چاکمـــان داوەو ئێستاش هـــــەر خەریکین‌و لە پلانی تازەماندا گەلێ جموجوڵمان‌هەیـــەو گرنگەکانیشیان ئەمانەن .

١ - بە بۆنـــەی رۆژی زانستەوە کە رۆژی ١-١٢-٨٠ یە ئاهەنگێکی قەشەنگـــ‌و فراوان‌سازئەکەین‌و هەمـــو بەشەکانی لقمانی تیا بەشداری ئەبێت .

٢ - هەر بە بۆنەی یـادی دەرچوونی یاساکەشەوە کـــە ٢٤-٥-٨٠ ئەکـــات‌و رۆژی جیهانی نەهێشتنـــــی نەخوێندەواری بـــــەوە کـــــــە ٨ - ٩ - ٨٠ ئەکات ئاهەنگی هـــونەری‌و گۆرانی‌و مۆسیقا ساز ئەکەین.

٣ - هەموو مانگێك جارێك کۆبونەوە لە گەڵ لێپرسـراوی لیژنەی نەهێشتنـــــی نەخوێندەواری بەشەکانمانـدا گیروگرفت‌و چارەسەر کردنی‌و

ئەکەین‌و باسی گیروگرفـت‌و تەنگوچەڵەمەی ئیشوکاریـــان لـــەگـــەڵدا ئـەکەیـــن‌و چارەسەریان بۆ دائەنێیـــن .

٤ - لەگەڵ لیژنـــــــەی بەشەکانماندا سەر ئەدەین لـە مەڵبەندەکانی دیهاتەکان‌و باسی گیروگرفت‌و چارەسەرکردنیان لە گەڵدا ئەکەین .

٥ - ئەگەر بۆشمان بکری هەموو مانگێك جارێك سـەر لە بەشەکانمان ئەدەین‌و لەگەڵ ئەندامانی ئیداریدا کـــۆ ئەبینەوە بۆ لێکۆلینـــــەوەی گیروگرفت‌و چارەسەر کردنی‌و دانانی باشترین هۆ بـــــۆ سەرکەوتن ئەم کار. پیرۆزە .

٦ - هاوبەشی هەموو ئـەو لایەنانە ئەکەین کە قافلـــەی واگەیاندن‌و ڕۆشنبیری بـــۆ دیهاتەکان رێك ئەخەن .

● ڕاهێنان‌و گۆرانکـــاری

● بە یازی ڕاهێنانـــی ئافرەت لە سەر هونـــەرو پیشەی دەستی‌و ڕۆشنبیـــر کردنیان بەرەوپێتش کەوتـن‌و هێنانەدی گۆرانکاری سەرجەم یەکیەتی ئافرەتانی سلیمانـــی

بلانێکی تایبەتیان هـــەیەو ئێستا خەریکی جێ‌بەجـــێ کردنی ئەو پلانەن‌و لـــەم روەشەوە خوشکـــە لیلی زین العابدین لێرســـراوی لیژنەی ڕاهێنان‌و گۆڕانکـــاری وتی :-

× ئامانجی لیژنەی ئێمـــە پێگەیاندنی لێ‌هاتنی ئافرەتان‌و ڕۆشنبیر کردنیایە بە هەنـدێ ئیشوکارو پیشەی تایبەتـــی بە نیازی پێش خســـتن‌و هێنانیان بۆ ریزی ئیش‌کـردن بەتایبەتی ئەو ئافـــرەتـە بێ‌کارانەی کە تەمەنیان لـــە نێوان ١٨-تا -٣٥- ساڵـــەو ئەمانە فێری ئیشوکـــارو پیشەی دەستی‌و ئامێـــری ئەکەین بە نیازی ئـــەوەی بیان‌خەینە کار بۆ هاوبەشـ پشت‌گرتنی پلانی پێ‌گەیاندنـی نەتەوایەتی . هەروەهـــا دەورەکانمان پێگە یانـــدن‌و گۆرینی باری ڕۆشنبیـــری‌و زانیاری گشتی ئەندامانـــی یەکیەتیەو نیازمان وایە بەشـی زۆری دەورەکانمان کەنزیکـەی ٤٦ دەورەن لەدیهاتـــــە قەرەباڵغ‌و دورەکاندا بکەینەوە هەتا ئافرەتانی ئەو دیهاتانــە کەڵکی لێ‌وەرگـــــرن‌و دەورەکانیشمان هەمە جۆرەن وەکو خەیاتی‌و چاپکـــردن‌و ئیشتی ناومال‌و ناوبـــازارو وێنەگرتن‌و چنین‌و ئیش کردن لە سەر هەندێ ئامێـــری پیشەکان‌و گەلێکی تریشـــ‌و لێپرسراوی هەموو لێرنەکـای یەکیەتیش هەر ئەنێرین بـــۆ دەورەی پێگەیاندن‌و هەمـــو دەورەکان خشتەیەکی‌تایبەتیان بۆ دانراوە .

● پێش‌خستنی بـــاری کۆمەڵایەتی

● لە روی پێش‌خستنی باری کۆمەڵایەتی ئافـــرەت‌و فێر بوونی هەندێ ئیشوکاری پێش‌کەوتوانە یەکیەتی ئافرەتان هەوڵیان داوە کە هەنـــدێ چالاکی‌و جموجوڵ رێـــك بخەن‌و گرنگیەکی چاکیـــان

بروانە ل : ٧

ئافرەت لەدەرەوەی سنوور

گۆرانیبێژی یوگسلافی تیریزا !

لەم دواییەدا ، ئافرەتـــی هونەرمەندی یوگسلافی ناسراو تیریزا بە فەرەنسادا رابووردو لە پاریس ڕای‌گەیاندکـــە هونەری گۆرانی بـــۆ بەهەڵبژاردوە ، تا لە شادی‌و کامەرانی خەڵکی‌دا بەشـداری بکا . ئەم هونەرمەنـــدە دەنگ خۆشە بەگۆرانـــی نیشتمانی‌و گۆرانی بەسۆزو ناسك ناوبانگی دەرکـــردوە، هەروەها وتویە دەمەوێ لـــە گەیاندنی دەنگما توانام هەبێ بگەمە هەموو گۆشەیەکـــی جیهانی فروان و بەردەوامیش ئارەزووی ئوسلوبی نـــوێ دەکەم بۆ گەیشتنە پلـــەی بەرزتری هونەری .دەربارەی خەڵك‌و ئەوانەی دەنگیـــان بەدڵە دەڵێ : گەلـــی یوگوسلاڤیا هاندەری یەکەمە. سەرۆك تیتوش یادگـــاری هونەریمە زۆر جار هانـــی داوم‌و مەدالیای ڕێزگرتنـــی هونەرمەندانـــی کـــردوە بەسنگمەوە .

گۆشەی ئافرەت

چێشتە خۆشەی کوردەواری

نجاة رفيق حلمي

وەکو باسمان کرد لـــە چێشتە خۆشەی کوردەواری‌دا ، ئەمجارەش ئەیلێینەوە کـــە هەر نەتەوەو هەر میللەتێکـ نەریت‌و رەوشتی تایبەتـــی خۆی هەیە بۆ خـــواردن‌و چۆنیەتی دروست‌کردنـــی خواردەمەنی‌ئەبینین نەتەوەیەك بە جۆرە خواردنێکی تایبەتـی خۆی ناسراوە کە لە شوێنێکی تر یاخود لە ناو کۆمەڵێکـــی تردا باونیەو بەڵکو هـــەر ناخوریـــــت ، هەروەهـا کوردیشـــــ گەلـــــی خواردەمەنی تایبەتی خـــوی هەیە کە بەهوی نەریـــت‌و خودی تایبەتی ناوچەکە یاخود ئامادە بوون وپەیدابوونـــی هەندی گەرەستەی کە بـــۆ ئەو جۆرە خواردەمەنیە ئەسی لەو ناوچەیەدا . بەڵکو وەکـو ووتمان گەلێ هوی تریشـــ هەیە کە بۆ ئەم مەسەلەیـــە ساز ئەبێت .

ئیمرۆش باسی خواردنێکـی تایبەتی ئەکەین کە وا دیارە لە دیهاتەکان و ناوچــــــە کشـــت‌وکالیــــەکان‌دا بـاوەو ئەکرێـــــت بەتایبەتی بۆ میوانێکی نازدارو بەنرخ پێشنکەش ئەکرێت .

بە کوردی پێی ئەڵیـــن (قوراو) کە ناوە گشتی‌یەکـــەی (سوللی کەباب)ە ئەمیشـــ ووشەیەکی تورکیە کە بـــە مانای کەبابی ئاودار دێت .

ئەم خواردەمەنیە بریتیە لە گوشتێکی زۆرو قـــەڵـــەو لەگەڵ ماست‌و نان .

لە کاتیکا کە میوانێکـــی نااو بەسەر ماڵە لادێکـــی دوور لە ئازرووقە ئەدا ئـەو ماڵە بەپیریانەوە دێـــن‌و بە دڵێکـــی فـــراوان‌و بەخێرهاتنیکی گەرم وگوڕیان لێ ئەکەن ، بەگورجـــی هەرزەکاریکی خێزانەکە پـر ئەداتە بەرخێکی‌یەك ساڵـەو سەری ئەبڕێ‌و ئنجا ژنـــان دەست‌و برد پاکی ئەکـــەن‌و پەل‌پەلی ئەکـــەن‌و وئەیهاوینە سەر ئاگر .

ئەم گوشتە. با ئاوچـەوری خۆی ئەکولێ ئەگاتە ئـەوەی ئاوەکەی چك بکات کەمـێ خۆی ئەکەن ئنجا ماستاویك یاخود دۆیەکی خەستـــی تێنەکەن لەگەڵ گوشتـــە کوڵاوەکە ئەبێتە گوشتاویکـی خەستی بەتام‌و چێژ . پێشـ تێکردنی بۆ خواردن چەنـد نانێکی بۆ ورد ئەکرێ وتـێ ئەگوشرێ ئنجا بە گەرمـــی پێشکەش میوان ئەکرێ.

ئەمە چۆنیەتی ئامادەکردنـی ئەم خواردەمەنیە بەتـــام‌و چێژەی کوردەواری‌یە بـەڵام شارستانیەت هەندی رووکەش ئـــەم خواردەمـــەنیـــە ســـاکارەی کـــردوەو بەناوی -سوللی‌کەباب - ەوە دروست ئەکرێ کە ئەمـــەش چوونیەتی کردنیەتی .

-بو ٥ سەرخیزان -

١ - ١ کیلو گوشتی بەرخ

٢- ١/٢ کیلو ماســـت یاخود دۆی خەست

٣ - خوێ هەندی بهارات زیرە زەردەچەوە

٤ - ڕۆن

٥ - نان ٣-٤

چۆنیەتی دروست کردنـــی

١ - گوشتەکە ئەکوڵی بـــە ئاوی خوی لە پاشا هەنـدی ئاوی تێ‌ئەکرێ‌و کەمێك لـــە بەهاراتەکە

٢ - پاش ئەوەی گوشتەکە ئەکوڵێ لە ئاوەکەی دەردیت

٣ - گوشتەکە لە ڕۆنەکەدا سوور ئەکرێتەوە

٤ - نانەکە لە قاپیکا ورد ئەکری وئاوی گوشتەکـــەی پیدا ئەکری ئنجا ماستەکـــەی ئەکریتە سەر لە پاشا گوشتـــە سوورکراوەکەی پەل پـــەل ئەخرێتە سەرو دەوریەکـــە ئەڕازێنیتەوە ئنجا پیشکەشـ ئەکرێ بۆ خواردن ئـــەم خراردنە چی‌یەو بۆچـــی وا دروست ئەکرێ لە پێش هەمو شتێك‌دا ئەزانین کە ناوچـــە کشتوکالیەکان دەوڵەمەندن بە ئاژەڵ‌و پەروەردەکردنی بـەڵام لەگەڵ ئەوەش‌دا جوتیار یاخود شوان کارەو خاوەن مەڕوماڵات

ئەوەندە نایکوژنەوە چونکـــە ژیانی ئابووری ئەو خێڵـــە لەسەر چەن سەر مـــەڕ یاخود بزن وەستاوە .

بەڵام لەگەڵ ئەوەش‌دا کـە میوانێکی ناکاو ڕوویـــان تێ‌دەکا ئەوا نازدارترین شت ئەوەیە کە ئەم جـــــورە خواردەمەنیەی پێشنکەشـــــ بکەن .

وەکو ئەیزانین سوودی ئەم خواردەمەنیە گەلێ زورە چونکە گوشت یەکەم خواردەمەنـــی سەرەکی مرۆڤەو پڕ لـــە ڤیتامینات‌و پـروتینـــات کاربوهیدرات‌و معادنە .

نان بەشێکـــی گرنگـــی خواردمەنی مروڤەو زوربـەی ڤیتامین بەتایبەتی ڤیتامین ب تیدایەو پرووتین‌و نشنـــاو شەکری تیدایە جگە لە وزەکە بەخوێن‌و لەش مروڤـــی ئەبەخشێ .

ماست لە هەرە خــواردە-مەنیە دەوڵەمەندەکان بـــە ڤیتامینات وپرووتینـــات‌و کالسیوم ئەژمیرێ .

ڕۆنیش پیویستە بـــــۆ وزەوسووتمەنی کە بەهـــوی ئەوەوە لەش ئەتوانـــی پیویستیەکانی ژیان بەریتـــە سەر

جل‌وبەرگ

رەنگی سپی ، ئەفسانەیەکی‌تایبەتی هەیە بەتایبەتـــی لای ئافرەت ، زۆریان بـــۆجل‌وبەرگ ئەم رەنگـــە هەڵدەبژێرن چونکە بـۆ رۆرمەنسەبەت دەگونجـــێ ، بەتایبەتی لە هاوینی گەرمـاودوایی ئـــەوەش لـــە رەنگەجوانەکانی شـــای‌وشادمانی‌و سەیرانە ...جا.. سپی کە رەمزی پاکیە ئەوا..ئافرەتی شـــۆخ نموونـــەی بەلگەی‌زەوقی جوانە ...

کراسی سپی دانێن . .لەگەل چاکەتی تەنك‌و پشتین بۆ دەرخستنی شۆخی‌ی بەژن وبالا ...

Institut Kurde de Paris

بیرەوەریی ١٢ ساڵەی شۆڕشی «١٧»ی گەلاوێژ لە سلێمانیدا چۆن بەڕێ کرا

● بەبۆنەی بیرەوەری ١٢ ساڵەی شۆڕشی ١٧-٣٠ی گەلاوێژەوەو لە سەرانسەری پارێزگای سلێمانیدا هەموو دایەرەو دامەزراوەو دەزگا رەسمیەکانو هەموو رێکخراوە جەماوەریو گەلیو پیشەییەکان بە ئاهەنگی هونەری رۆشنبیریو کردنەوەی پیشانگای جۆر بەجۆرو رێکخستنی کاروانی راگەیاندنو رۆشنبیری بۆ لادێکانو دابەش کردنی خەلات بەسەر فێرخوازو خێزانی شەهیدەکاندا هاوبەشی ئاهەنگەکانیان کردو لە هەموو لایەکی پارێزگاکەشدا گەلێ پرۆژەی ئاودانیو خزمەتگوزاری کرانەوەو بەردی بناغەیان بۆ دانراو ئەم مانگە سەرانسەر هەمووی هەر ئاهەنگ گێرانو شاییو خۆشی بوو بەم بۆنە پیرۆزەوە

وا ئێمەش چاوپێکەوتنی رۆژنامە نووسیانە لەگەڵ هەندێ لەو لایەنانەدا ئەکەین کە هاوبەشی ئەم ئاهەنگانەیان کردوەو دەوری تایبەتی خۆیانیان دیوە .

● بەرێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی ئەڵێ :-

× بەم بۆنە پیرۆزەوە گەرمترین پیرۆزبایی ئاراستەی سەرکردایەتی پارتو شۆڕش ئەکەمو لە سەرووبانەوە سەرۆکی تێکۆشەرمان صدام حسینو پەیمانیان بۆ تازە ئەکەینەوە کە هەمیشە سەربازی ئەمینو ئامادەبین لە دوای سەرکردایەتی ئەوانەوە بۆپاراستی هەموو دەسکەوتەکانی شۆرشی ١٧-٣٠ گەلاوێژو بەم بۆنە پیرۆزەوە لە پارێزگای سلێمانیدا گەلێ پرۆژەی ئاوەدانیو خزمەت گوزاری کرایەوەو بەردی بناغەیان بۆ دانراو گرنگەکانیان کردنەوەی نوسینگای گواستنەوەی هاتوچۆکەرانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە سلێمانیو کردنەوەی دایەنگایەک کە ١٢٥ هەزار دیناری تێچووە. دانانی بەردی بناغەی تەواوکردنو قیرتاوکردنی هەندێ لە شەقامەکانی شاری سلێمانی بە نزیکەی ٨٩٥ هەزار دینارو دانانی بەردی بناغەی هەندێ دیواری کۆنکرێتی بۆ سەدەکەی سەرەوە بە نزیکەی ١٨٠ هەزار دنیارو دانانی بەردی بناغەی سانەوییەکی نموونەی بە نزیکەی ١٧٩ هەزار دینارو دانانی بەردی بناغەی هەندێ دیواری سنوقی بۆ پاراستنی هەندێ دەوائری میری بە نزیکەی ٥٦٠ هەزار دینار ئەمانەو هەموو سەرەک دائیرەکان لە قەزاو ناحیەکاندا گەلێ پرۆژەی ئاوەدانیو خزمەتگوزاری تریان کردۆتەوەو لە شاری سلێمانیشدا هەموو رێکخراوە میللیەکان ئاهەنگی هونەری تایبەتیان ساز کردووە .

● دوای ئەوە خوشکە صبیحە صالح کریم سەرۆکی لقی یەکیەتی ئافرەتانی سلێمانی دەربارەی چالاکیەکانی خۆیان دوواو وتی :-

× بەم بۆنە پیرۆزەوە سەرەتا ئەمەوێ گەرمترین پیرۆزبایی ئاراستەی گەلی عێراقو سەرکردایەتی سیاسی لە سەروبانەوە سەرۆک صدام حسین بکەمو لقمان بە بۆنەی بیرەوەری ١٢ ساڵەی شۆڕشەوە گەلێ چالاکیو ئاهەنگی هونەری قەشەنگی ئامادە کردوو هاوبەشیەکی چاکی ئاهەنگەکانمان کرد وەکو ناردنی کارتی جەژنە پیرۆزە بۆ لێپرسراوانو هاوبەشی چالاکیەکانی لیژنەی راگەیاندنی ئاهەنگەکان لە رازاندنەوەی شاری سلێمانیداو لە هەڵواسینی دروشمەکانی شۆڕشو وێنەی رەنگاوڕەنگی سەرۆکی تێکۆشەرماندا ، هەروەها خەڵاتی گەلێ فێرخوازی قوتابخانە گەلیەکانمان کرد لەوانەو دەوامیاندا سەرکەوتوو بووون ، ودپێشانگایەکی وێنەی منداڵانو پێشانگایەکی وێنەی فۆتۆگرافیمان کردەوەو دوو ئاهەنگی هونەری قەشەنگمان ساز کرد کە گەلێ تیپی هونەری ناو شارو یەکیەتیمان هاوبەشی تیا کردو لە هەندێ قەزاو ناحیەدا شوعبەو مەڵبەندی یەکیەتیمان کردوەو هەروەها خەڵاتی ئەو منداڵانەمان کرد کە لە رۆژانی ١٤و ١٧و ٣٠ گەلاوێژدا لە دایك بوون ، میهرجانێکی وەرزشی چاکمان رێك خست کە تیپەکانی یەکیەتیمانی تیا بەشدار بووە هەموو یاری یەکانی تیا کراو سەرماندا لەو ئافرەتە نەخۆشانەی خەستەخانەی سلێمانیو خەستەخانەی منداڵانو خێزانی شەهیدەکانو خەڵاتمان دانێو هەروەها هەموو شوعبەو مەڵبەندەکانی سەر بەم یەکیەتیە ئاهەنگی هونەری رێك ئەخەنو چالاکی جۆربەجۆریان هەیە .

● بەرێز کاك عبدالقادر محمد امین سەرۆکی لقی یەکیەتی لاوانی سلێمانی وتی:-

× بەناوی پێشرەوو فتوەو لاوانی سلێمانیەوە پیرۆزبایی گەلو سەرکردایەتی پارتو شۆرشو هاورێی تێکۆشەر سەرۆك صدام حسین ئەکەینو پەیمانیان بۆ تازە ئەکەینەوە کە هەمیشە سەربازی رێگای خەبات بین بۆ پاراستنی دەسکەوتەکانی شۆڕشو پارتیمانو بەم بۆنە پیرۆزەوە یەکیەتی لاوانی سلێمانی پلانێکی فراوانی دانا بۆ ئاهەنگ گێرانو بەگشتی بریتی بوو لە پێك هێنانو سازکردنی جۆرەها میهرەجانو پاڵەوانێ تی یاریە وەرزشی یەکان لە هەموو ناوچەکانی پارێزگاکەداو سەردانی لێپرسراوانی دەوڵەتو پارتی بۆ پیرۆزبایی ، پێشرەوەکانی شاری سلێمانی رێ‌رەوێکی تایبەتی یان سازکردو بە شەقامەکانی سلێمانیدا گەرانو گەلێ پێشانگای هونەریمان کردۆتەوە کە رێکخراوی پێشرەکانو فتوەش هاوبەشی تیا ئەکەنو رۆژی ٣٠-٧ رێکخراوی فتوە شانۆگەری یەك پێشکەش ئەکاتو هەروەها هاوبەشی هەموو چالاکیەکانی لیژنەی گەیاندنی ئاهەنگەکانی گەلاوێژمان کردووە بە هەڵواسینی دروشمەکانی شۆرشو رازاندنەوەی ناو شاری سلێمانیو دانانی ئبستگەی ناوخۆیی لە ساحەکانداو ئاهەنگێکی - نخونیمان سازکردو گەلێ لە تیپە هونەری یەکانی شاری سلێمانی هاوبەشیان تیا کردو هەروەها رێکخراوەکانمان لە قەزاو ناحیەکانیشدا ئاهەنگی لەم جۆرانە ساز ئەکەن .

● بەرێز کاك فؤاد محمد امین وەکیلی بەڕێوەبەری رۆشنبیری جەماوەر لە سلێمانی دەربارەی چالاکیەکانی خۆیان وتی :-

× سەرەتا زۆر بە گەرمی پیرۆزبایی لە گەلی عێراقو

بروانە ل : ٧

ب. هاوکاری لە سلێمانی

بەهرەو داهێنانی لاوان لە سلێمانی

چاودێری کردنو بایەخدان بە هەر بەهرەیەکی مرۆڤ بەرەپێدانو داهێنانی لێوە بە ئەنجام دەگات ئەمەش دیسانەوە راستەوخۆ بۆ خزمەتی مرۆڤ خۆی بەکاردەهێنرێت . بۆ وێنە لە مەڵبەندێکی وەک سلێمانی کە بەدرێژایی ساڵ ، بەتایبەتی لە هاویندا چاودێری زانستیدا لە ژمارەیەکی زۆری بەهرەداران رووی تێدەکەن ..

پێویستە هەندێک لەمانە نوێ کردنەوەو داهێنانیان لێوە بوەشێتەوە . لە وانە کاک ئاوات محمد کریم کە لە ساڵی ١٩٦٥وە هەستی بە بەهرەی زانستی خۆی کردوەو خۆیشی دەرچووی ئامادەی پیشەسازی بەشی کارەبایەو ئامۆژگای ئامادەکردنی مامۆستایانیشی تەواو کردوەو ئێستا لێپرسراوی بەشی کارەباو ئەلکترۆنە لە مەڵبەندی ناوبراوداو ئەو شتانەی تیا پەیدا کردنی هێزی کارەبا لە ساردی کارەباو بۆری ئاو واتە تەلی زەوی کە ئەمەش لە پێشانگەی دەوڵەتانی بەغادا لە ساڵی ١٩٧٨دا پلەی داهێنانیان پێ بەخشیوە بۆ ئیش کردنی ئەم ئامێرەشی کاک ئاوات دەڵێ : ئەگەڕێتەوە بۆ هەڵەی دابەش کردنی کارەبا بەسەر ماڵاندا واتە یەکسان نەبون لە نێوان هێڵەکانی هێزگۆڕ (حمولە)ی کارەبایدا کە خۆیشی بریتی یە لە بەشی پاڵاوتن کە هێزەکە ئەپاڵێوێ لەگەڵ بەشی دەست نیشان کردن کە ئەبێتە هۆی کەمو زیادکردنی هێزەکە .. ئەمەو گڵۆپی هەڵە کە دەورێکی گەورەی هەیە بۆ هەڵەراست کردنەوە نمونە ئەگەر لە باتی تەلی سارد ، تەلی گەرممان بەست یەکسەر گڵۆپەکە هەڵ ئەبێ کە مانای وایە بە پێچەوانەوە تەلەکان پێچراون .

ئەوەی شایانی باس بێ لەم ئامێرەدا دوو جۆر تەزوو (تیار)مان دەست ئەکەوێت ، واتە تەزوی گۆڕراوو نەگۆڕ لە سفرەوە تا (١٣) فۆڵت .

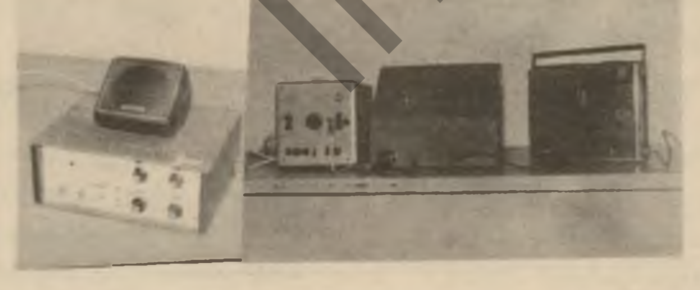

بەشی
دەست
نیشان
کردن
بەشی
پاڵاوتن
ساردی کارەبا
بۆری ئاو
تەلی زەوی
گڵۆپی هەڵە

هەروەها کاک ئاوات سەبارەت بە ئامێرێکی تر کە بۆ گۆڕینی دەنگ بۆ کارەبا بە کاردێ دەڵێ : ئەم ئامێرە بە بیستنی دەنگ تەسجیلێك (مسجلە) ئەخاتە کارو ئەگەر ئەو تەسجیلە لە کاتی ریکۆردا بو ئەوا دەنگەکە تۆمار ئەکاتو کە دەنگەکەش نەما خۆی رائەوەستێ . ئیش کردنی ئەم ئامێرەش ئەگەرێتەوە بۆ گەورە کردنی لە ریتەوەی دەنگ بە هۆی بەشی گەورە کردنەوە کە بریتی یە لە سێ ترانزستور پاشان ئەبێتە هۆی کارکردنی سویچە ئەلکترۆنیەکە کە بریتی یە لە یەک ترانزستورو گۆڕینی ئەو شەپۆلە دەنگی یە بۆ هێزی کارەبای نەگۆڕ ئەویش ئەبێتە هزی جوت کردنی رێلی یەك (سویچ)و تەسجیلەکە ئەخاتە کار .

سۆکت
ریلی
سویچی
ئەلکترۆنی
بەشی
گەورەکردنی
وەرگر
هێز گۆر

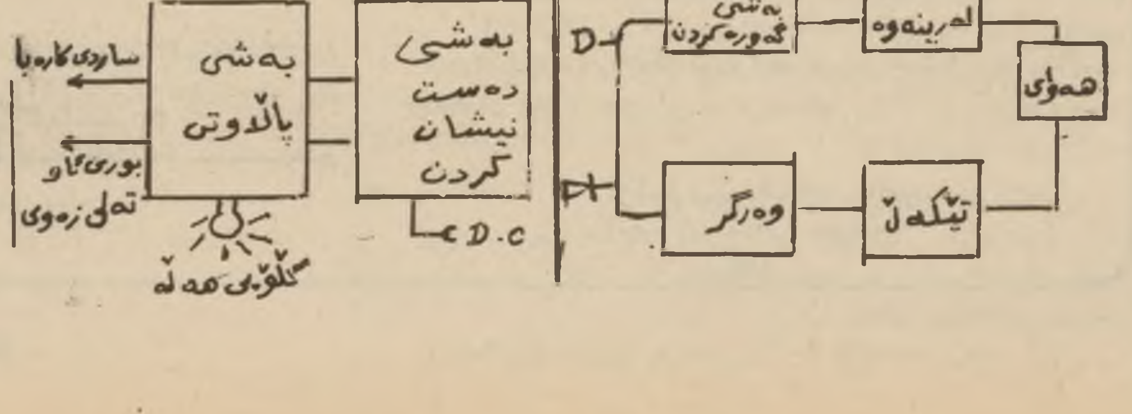

● کاك دڵشاد محمد قادر

بەهرەدارێکی ترەو سەرپەرشتی قوتابیان دەکات لە هەمان مەڵبەندا کە سەرەتای بەهرەی زانیاری ئەمیش دەگەرێتەوە بۆ ساڵی ١٩٦٩ تا ئێستا چەند ئامێرێکی دروست کردوە لەوانە هۆکی تۆکی کە بەهۆیەوە دەنگ بۆ ماوەی (٥٠٠) مەتر لە شەپۆلی ناودراستدا بڵاو ئەکاتەوەو وەریشی ئەگرێ کە بریتی یە لە بەشی ناردنی شەپۆل کە لە سێ ترانزستور پێك هاتوە لەگەڵ بەشی وەرگرتن کە ئەمەیان لە چوار ترانزستورپێك هاتوە ئەوەی شایانی باسە ئەم وەرگرە ئبستگەکانی دی وەرناگرێ جگە لە هەمان شەپۆلی خۆی نەبێت کە لە هۆکی تۆکی دووەمەوە دێت .

لەرینەوە
هەوای
تێکەڵ وەرگر
بەشی
گەورەکردن

ئامێرێکی دی کاك دڵشاد بریتی یە لە دوو تەلەفۆن کە بەناو یەك تەلدا نەك دووان دەنگ دەنێرن بۆ یەکتری ئەمەش پێك هاتوە لە بەشی

گەورەکردنی دەنگو جیاکردنەوەی ، ئەوەی شایانی باسە ئەم بڵاوکردنەوەی دەنگەش بۆ ماوەیەکی دەنگ ئەنێرن مەك وتمان تەنها بەناو یەك تەلدا کە ئەمەش ئەبێتە هۆی تەل کەم . تر بەکارهێنانو ئەتوانرێ پێش بخرێو سودی لێ وەربگیرێ .

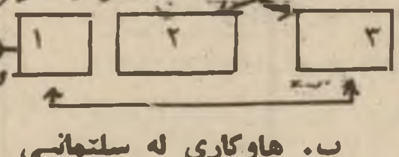

پ. هاوکاری لە سلێمانی

فریا عبدالله

بەهارە هەواری گۆلی کەسنەزان

● نەژاد ●

- نووسینگەی هاوکاری لە هەولێر -
شاری هەولێر یەکێکە لەو شارانەی کە بە هەوی کارێزو (بیر)ەوە دەژی .
بێگومان شارێکیش کە ئیعتماد بکاتە سەر ئاوی کارێزو بیرەوە هەمیشە تینووەو تێر ئاو نابێ ، بەتایبەتی شارێکی نیمچە فراوانی وەك هەولێر کە تا دێ گەورەتر دەبێ ، تەنانەت هەندێ لە گەرەکەکانی وەکو گەرەکی (بەلاشاوە)و (گوێ مەدێ)لوولەی ئاویشیان بۆنە کێشراوە بۆیە هەر هەوڵو تەقەللایەکی (ئاوی) لەم بوارەدا بدرێ شایەنی ئەوەیە کە ستایشی بکرێت چونکە ئاو جگە لەوەی هۆیەکی سەرەکی بژێوی پاكو تەمیزی یە لە هەمان کاتیشدا لە ووشکەلاتاندا کارێکی نەفسیو سایکۆلۆجی دەکاتە سەر بنیادەم بەتایبەتیش لە بەرەپێدانو گەشەسەندنی بینایی چاوان .

کەسنەزان یەکێکە لەو دێبانەی تەراخ هەولێر (نزیکەی ٢٢کم)، ئەم کەسنەزانە گوایە چەند کارێزێکی تیا بوەو وەك پێوستە ئەو سوودەی لێ نەبینراوە بۆیە لە کاتی خۆیدا ئەمینداری گشتی کشتوکاڵو چاك کردنی کشتوکاڵ پێش نیازی ئەوە دەکات کە هەوڵ بدرێ ئەم کارێزانە سوودیان لێ وەربگیرێ بە مەرجێك لە پاشە رۆژیشدا ببێت بە هاوینەهەوار یاخود چاکتر ببێت بە بەهارە هەوارێکی دڵگیرو خۆشی هەم بۆ خەڵکی شار ، هەم بۆ ئەو گەشتوەرانەی کە بەهاران دێنە سەیران ، بەم جۆرەپێش نیازە کە سەری گرتو ساڵی پار واتا (١٩٧٩)دەست کرایە کارکردنو بریاردرا کەوا گۆلێك لەم شوێنەدا دروست بکرێ.

گۆلەو ئەو پارەیەی کە تێی چووەو زۆرلایەنی ترەوە بەرێز محەمەد سەددیق مەحموود ئەمینداری گشتی کشتوکاڵو چاك کردنی کشتوکاڵ دەڵێت : بانایی دەریاچە لە ژێرەوە واتە لەسەر خاك (٢٤م) لە سەرەوەیش (١٢) مەترە .

ئێمە ئەم کارەمان بە هۆی گەلەکاریەوە ئەنجام داوە هەڵبەتە پسپۆرانی وەزارەتی ئاودان دوای لیکولینەوە ئەوەیان راگەیاند کە ئەم پرۆژەیە (٢٦٠)هەزار دیناری تێ دەچێ، کەچی ئێمە تەنها بە دوو هەزار دینار گەیاندومانەتە ئەم رادەیەی ئێستای ، لە راستیشدا ئەم دوو هەزار دینارە بۆ پاراستنو چاك کردنەوەی ئەو ئامێرو مەکینانە سەرف کراوە کە لێیدا بەکار هاتووە

هەروەها بۆ خواردنو بژێوی ئەو کرێکارانەیش کە ئیشیان تێدا کردووە .

- : باشە ماموستا ئێوە شەقامێکتان دروست کردوە کە بە قەراخی دا دەروا ، ئەمە شتێکی باشەو لە جێی خۆی دایە بەڵام وەك من تەماشام کرد بانایی شەقامەکەم بە دڵ نەبوو ، لەم بارەیشەوە چ دەڵێن ؟

- : خۆی لە ئەساسدا بریار وابوو کە پانایی ئەم شەقامە لە شەش مەتر زیاتر نەبێ ، بەڵام ئێمە مەترونێوێکی ترمان خستە سەری بۆیە من وای نابینم کە پانایی کەم بێت .

- : بەڵام ، لەوانەیە سبەینێ ئەم پرۆژەیە ببێ بە هاوینەهەوارو خەڵکی رووی تێ بکاتو وەزانم جێگای ئەوەی تێدا نابێتەوە کە ئۆتۆمبیلی تێدا بوەستێ ، دوای ئەوەش سەرێکی ئەم شەقامە بن بەستە ! واتە داخراوەو گەورەیشی بەم جۆرەنیە کە ئۆتۆمبیلی تێدا بوەستێ..

- : بۆ مەسەلەی وەستانی ئۆتۆمبیل ئێمە ئەم شەقامەمان بۆ ئەم مەبەستە دروست نەکردوە بەڵام کە لایەنێکی (سیاحی) یاخود بەڕێوەبەرایەتی هاوینە هەوارەکان سبەینێ گازنیۆیەك یا جێگایەکی حەسانەوەی تێدا دروست کرد ئەوە بێگومان خۆیان بەرپرسیارن لەوەی پارکێکیش بۆ وەستانی ئۆتۆمبیل دروست بکەنو دوای ئەوەش ئەم شەقامە هەروا نامێنێتەوە بەبن بەستی ، بەڵکو دوای تەواوبوونی درێژ دەبێتەوە .. ئێمە پلانەکمان وا داناوە .

- : کەواتە بۆ مەسەلەی لە کاربردنی ئەم پرۆژەیەوە هەیە ، درەخت چینی دەکەین بێجگە لەوەی کە بریاریش دراوە ماسی بۆ جوانی تێدا پەروەردە بکرێ .

- : باشەماموستا ، ئێوە بەربەستێکتان (سد) دروست کردوە کە ئەمەش جگە لە لایەنە جوانیەکەی کە وەك تاڤگەیەك دیاری دەدات وابزانم دەتوانرێ سوودیشی لێ ببینرێ .

- : خۆی هەر بۆ ئەم مەبەستە دروست کراوە ئێمە بە تەماین کە سوود لە زیادە رۆیی ئەم ئاوە وەربگرین، پلانێکیش هەیە بۆ درەخت چینی رێگای نێوان کەسنەزانو هەولێر کە سەرچاوەی سەرەکیمان ئەو ئاوە دەبێت .

لە راستیشدا ئەم بەربەستە وەکو باسمان کردو بەرێز ئەمینداری گشتیش ئیشارەتی بۆ داجوانیەکی تەواو بەم بەهارە هەوارە دەبەخشێ ، دەمێنێتەوە سەر رووبەرەکەی ، رووبەری دەریاچە لە سەرەوە واتە (سطح) دەگاتە (٨) دۆنم بەڵام لە بنکەوە لە ٥ر٢ دوو دۆنمو نیو رەت ناکات (١٦) ملیون مەتری سێ گۆشە ئاو دەگرێ لە هەمویشیان جوانتر ئەو ئاوپژێنیەیەتی (نافورە) کە بە بەرزایی ٤٠م ئاو دەپرژێنێ .

بەم چەشنە دەتوانرێ لە هەولێرەوە ببینرێ هیواداریـن کە ئەم پرۆژەیەش دوای تەواوبوونی بەدەردی پرۆژەی (نەڵکەند) نەکەوێ کە ئێستاش دەگەڵ دابێت بوارنەدراوە وەکو سەیرانگایێکی گشتی بەکار بهێنرێ .

ئێستا کە گۆل گەیشتۆتە رادەی ئەوەی کە خەڵکی کەسنەزان ، بگرە خەڵکی شاریش دەچن مەلەوانی تێدا دەکەن ، چونکە تاکو ئێستا تەواو نەبووە .(هەڵبەتە بۆ مەبەستی مەلەوانی بەکار ناهێنرێ.)

دەربارەی تەبارەی ئەم

Institut Kurde de Paris

گەر حەوای تورەبوو

صدیق شرو مزورى

هو تورینێ بەردلکا مـــن
وەرە سەحکە هنــافێت مـــن
کانێ راستە من تــۆ هێلای
بان دەفتەرا تە پێك دادای
خۆ ئەزئاڤ بــام
تو ئاگـــر بــای
داهەر هەڤالینیا تەکـــــەم
تو تو ب من نـــە د فـــەمریای
بەلێ د ترسم تو بزانی
بێ پەرتی بۆی جەرکـــێ مـــن-
پاشی بڕەڤی ئێك‌جــاری ژ مـــن
تو ب خۆ د زانـــی تورینا من
بەلگێت دارا
چـــو برینا نانخێڤـــن
چەندی بێژن
قەفتێن گولێت بێن ژێ هاتـــی
نەء بێنێت گەنـــی نابرینن
نەبینە ڕۆژ یا هەلاتە
ئاسنگەری نێ گەرما وێ

ژ بەر ئاگرێ خـــــۆ نەڤێتـــن
مـــا من نەهێلابە بچیـــــك
مەمکێ دەیکـــا خـــۆ بمێژن
ما من وەنەکر کو چ مێش
شیراڤێ ژ گولا بکێشـــن-
هەگـــەر دەریا ئەز کەتیمێ
و تـــو ماسـیـەك بای
دا تو زانـــی ئـــەو ئاڤا وێ
یا پێك هاتی ژ رۆندکێت مـــن
گەر ئارۆنکـــا بەربیە مـــن
ئو تو گری بای
دا رەڤی ژ ئاف روینێ مـــن-
گەر من زانیبا وەك ئادەم
دێ زنجەکی
بخۆ وتە بتنێ ئاڤاکـــــەم
دا ژ ڤێ بهەشتێ دەرکەڤـــم
پاشی بلا تـــە سێڤا وێ
ئەڤروکە بمن دا بــاخارن
هەی تورینێ هەدارا من

منال و چۆلەکە

چیرۆکی : محمد المسلاتي
وەرگێرانی : لەتیف هەلمەت

منالەکە لە ڕکەکە نزیك بۆوەو بەوردی سەرنجی چۆلەکەکەی داو گوتی :

- «هۆو هۆو گوێت لێمە ...؟» منالەکە گوتی :
-«چیت دەوێ ...؟»
-«بەرەلام کە»!
-«ناتوانم»
-«بەلێ دەتوانی»
-« لە کەس‌و کارم دەترسم ...»
-«نا.....»
-«گەر ڕزگارم کەی چیت بوێ دەتدەمێ»
-«لە سزادانم دەترسم »
-«پێیان بلێ : لــە دەســـتم بەربـــوو »
-«ناتوانم»...»
« تکات لێ دەکەم ئەی هاورێکەم کات بەفێــــــرۆ مەدە ... دلنیابە ئەگەر لە ڕزگارکردنمدا یارمەتیـــم بدەی ... کەس پێی نازانێ ...
-«......»

کپی کەوتە نێوانیان‌و منالەکە بەبێ دەنگـــی بـــە چۆلەکەکەیدا دەڕڕوانی ...خەریك بوو دەرگاکەی لـــێ بکاتەوە بەلام لە ترسا پەشیمان بۆوەو کەوتـــە ورتـــە ورت ...
ناتوانم
-«هـــەولَ بدە»
-«زۆر دەترســـم»

چۆلەکەکە لە سووچی قەفەزەکەدا کرووشکەی کـردو بەزەبوونی‌یەوە چاوی لێك‌نا ... و خۆی لـــە ژێـــر شاباڵەکانیدا شاردەوە... لەپڕ بیرێك لە مێشکیـــــدا گەشەی کردو کەوتە باڵە فڕێ‌ و بە منالەکـــەی گـــوت .

-«باوکتت خۆش دەوێ...؟»
«زۆر»
-«ئەی دایکـــــت...؟»
-«زۆر »
-«حەزت لە گالتەو گەمەی بەر هەتاو هەیە..؟»
-«ئەی چـــۆن!»
-« حەز لە ڕاکردنی بەر باران دەکەی ... ؟ »
-«ئەی گوایە چـــۆن!»
-«هاورێت هـــــەن ...؟»
-«زۆر »
-«مالتانت خۆش دەوێ .؟»
-«ئـــەی چـــۆن »

-«منیش وەك تۆ دایکم‌و باوکم‌و خۆرو باران‌و ئاسمان‌و دەرەختم خۆش دەوێ‌و حەزم لە یاری‌کردنـــە لـــەگـــەلَ هاورێ چۆلەکەکانمدا ... یارمەتیم بدە بۆ ئـــــەوەی لەم ڕکەیە ڕزگاربم ... لێم گەرێ بۆ لای دایك‌و باوکـــی خۆم اهەلفڕم‌و باوەش بە هەتاودا بکەم‌و بۆ نـــــاو هاورێکانم بگەرێمەوە ...تکات لێ دەکـــەم‌و لێـــــت دەپارێمەوە...»

« پێم گوتی ئەم قسانە بێ هوودەیەو دادت نادات ! »
« ئێستا دایکم دلتەنگە بۆ م .. ئایا جارێ لە جـاران هەستت بەوە نەکردووە کە دایکت بۆت دلتەنگ بــێ ...؟»
-«بەلێ..ڕۆژێکیان کەدرەنگ لە دەرەوە گەڕامەوە هەر وەخت نەبوو شێت بێ بۆم .. .هەوالی لە هەموو دراوسێکان پرسیبووم ... گەرامەوە توند باوەشی پیا کردم»
-«دایکی منیش هەر وەکو دایکی تۆ وایە ....»
-«درۆنەکەی چۆلەکە وەك ئێمە نین ...... »
-«سوێند دەخۆم کە ئێستا دایکم شپرزەو زگارە چونکە منی لێ دوورم...»

-«جا خۆ تۆ لە لای ئێمە لە هیچت کەم نییەو لـــە مالماندا هەمو پێویستی‌یەکت بۆ سازکراوەو بۆ خـــۆت لە ناو قەفەزەکەتدا دەخۆیت‌و دەخوێتەوە بە سروودەکانت شادو تەسەلمان دەکەیت »
-«بەلام من دلتەنگم»
-«جا تۆ گەوجی ئەم هەمـو خۆشی‌یە بە جێ‌دێلـــی‌و بەناوباکاندا کۆچ دەکەی...!»
-«خۆشبەختیم لە لا زۆر گرنگـــــە»
-«لەو باوەرەدام کە تۆ لای ئێمە خۆشبەخـــــــت‌و کامەرانی »
-«من کلۆلم...»

-« چۆلەکە بۆچی‌دەفڕن ... ئایا فڕین‌و گەڕانیان بۆ دەسکەوتنی خۆراك نییە...؟ جا خۆ ئەوەتا تۆ بەبـــێ ماندووبوون خواردنت بۆ دێ..»
-«خۆراك هەموو شتێك نییە ... من دەمـــەوێ بفڕم ... ئەم جووتە باڵە لە ناو قەفەزدا هیچ بایەخێکیان نییە»

-«تۆ شێتی»
-« چی دەلێی بلێ بەلام لێم گەرێ بڕۆم ... »
-« ئەم قسانەم بە گوێدا مەدە»
-«بەلێنت دەدەمێ گشت بەیانی‌یەك دیدەنیت بکـــەم‌و لەگەلَ گزنگی ڕۆژدا لە تەنیشتتەوە بخوێنم‌و گشـــت ئێوارەیەکیش بە شەقەی باڵەکانم دوعا خوازیت لـــێ دەکەم .. وبەلێنیشت دەدەمێ هەموو چۆلەکە هاورێکانـــم لەگەلَ خۆمدا دێنم‌و هەمیشە گۆرانیت بۆ ئێژین ... گرنگ ئەوەیە بەرەلام کەی ... دەی‌زانـــت بێ ... دەرگـــای قەفەزەکە وازو والاکە ... دەبەە هاورێیەکی دلسۆزت»
منالەکە لە قەفەزەکە نزیك بۆوەو دەرگاکـــــەی خستە سەربشت ... چۆلەکەکە گوژمی داو فرتەی بـــۆ کردو ڕکەکەی بەجێ‌هێشت ... ئەنجا گەڕایەوەو لەســـەر شانی منالەکە نیشتەوەو دەنوکێ باڵی لە ڕووی سـوی‌و گوتی :

-« سوپاس ...هەرگیزو بەدرێژایی ژیانم ئـــــەم چاکەیەتم لە یاد ناچێ...»
ئیتر لە پەنجەرەکەوە ڕووی لە ئاسمان ناو بـــــۆی دەرچوو... هەتا کە چاو بزر بوو منالەکە بە چـــاوە سەرسامەکانی تەماشای دەکرد ...
منالەکە لە ڕووی باوکیدا بەکزی‌و کەسـاسی‌یـــەوە ڕاوەستاو بەترسی دەنگێکی لەرزۆكو بزرکاوەوە گوتی :
-«ئەوە من بەرەلام کرد »
باوکی پیا هەلشاخـــاو هـــاواری کرد :
-«بـۆ...؟»
-«چونکە خۆی داوای لێ‌کردم بەرەلای کـــەم...!»
-«کورە ئەوە چی دەلـــێی؟»
-«چۆلەکەکە بەدەمی خۆی لێم پاڕایەوە کە دەرگـــای قەفەزەکەی لێ بکەمەوە ...»
-«درۆ دەکــــەی »
-«ئەمە ڕاستی‌یەکەیەتی»
-«باشە چۆلەکە چۆن قسە دەکـــات؟»
-«بەدرێژایی ئەمڕو قسەی لەگەلدا کردم...»
-« خۆت گەوجو گەمژە مەکە ! »

-«سوێندت بۆ دەخۆم کە گەلێ قسەی لەگەلدا کردم‌و بەلێنی داومەتی کە هەموو ڕۆژێك خۆی‌و چۆلەکـــــە هاورێکانی دیدەنیم بکەن‌و لە نزیکمەوە گۆرانی بچـــڕن...»
-«گوی بکرە هەی گێژی نەفام نامەوێ چیتر لـــــەم جۆرە قسانە لە تۆ ببیستم...»
- «باوە گیان خۆ من درۆ ناکەم »
باوکی شەپازلەیەکی وای بەبنا گوێیدا مالی هەمـــوو لەشی خستە لەرزین .... ئەنجا ڕووی تێ‌کردو گوتی :
-«سزات ئەوەیە کە ئەمشەو بەبێ شیو دەنوی»
خۆرێکی گەش تەمی بەرەبەیانی هەلتلیشاندو ڕای مالی منالەکە چاوە خەوالۆکانی پشکووتن‌و گۆرانی دەیـــان چۆلەکە بەگوێیدا ڕژان ... لە پەنجـــــەرەکەوە ڕوانـــی وا هاورێ چۆلەکەکەی‌و دەیان چۆلەکەی ڕەنگاو ڕەنگی تر لەسەر لێواری پەنجەرەکەن ....باوەڕی بە چاوی خۆی نە دەکرد..
چۆلەکەکە پێی گوت :
- « وەکو بەلێنم دایتێ هاتووم ... »

چۆلەکەکان هەر گۆرانی‌یان دەگوت‌و منالەکـــەشـــی بەشادی‌یەوە سەرنجی دەدان ... چۆلەکە دەم پڕ لـــــە گۆرانی‌یەکانی بەر پرشنگی هەتاوی بەرەبەیانی لێ بوو بـــە تابلۆیەکی ئەفسانەیی‌و هەر وەکو خۆیشی بە چۆلەکە بزانـــێ لەگەلَ ئەواندا کەوتە گۆرانی چڕین ... !

پەراوێز

١ - ڕکە = قەفەز = قەفەس
٢ - زگار = مات = پەست = عاجز
٣ - واز ... والا = کردنەوەو = خستنە سەر پشتی پەنجەرەو دەرگا .

گۆڤـاری - الثقافه العربیه
ژمارە -١-سالی حەوتەم
١٩٨٠

بەشی یەکەم

تەماشا کردنێکی سەرپێیـــی کتێبی :

«هەندێ ئامرازی سینتاکسی لە زمانی ئەدەبی ئیمڕۆی کوردیدا»

محەمەد ئەمین هەورامانی

ئەم ناوونیشانەی سەرەوە کە بە پامان‌و زامانی‌و وەك خۆ نووسیومەتەوە ، هی ئـــەو کتێبەیە ، کە دوکتۆر ئیبراهیم عەزیز ئیبراهیم لە سەر ئەرکی ئەمینداریێتی گشـــــتی‌ی ڕۆشنبیری و لاوان لەچاپـــی داوەو لەم مانگانەی پێشوودا کەوتۆتە بازاڕەوە ..

ئەم کتێبە ، بە کورتـــی بریتی‌یە لە (٩٤) لاپەڕەیەك‌و لەم بەشانەی خوارەوە پێـــك هاتووە :-

پێشەکی (ل٣ - ٤) و بەشی یەکەم ،

مێژووی لێکۆلینەوە لـــە ئامرازەکانی سینتاکســـی (ل٧ - ٢٠) و بەشـــی دووم ، ئامرازەکانی سینتاکس (ل ٢٣ - ٢٩) و بەشـــی سێیەم ، ئامرازی سینتاکسی پەیوەستدار (ل٣٣ - ٥٠) و بەشی چـوارەم ، ئامـــرازی سینتاکسی گـــــەیەنـــەر (٥٣ - ٧٥) ئەوجا دێتـــە سەر ، ئەنجام (ل٧٦ - ٧٨)و کورتکـــراوەکان (ل ٧٩)و سەرچاوەکان (ل ٨٠-٨٨) و سەرچاوەی نموونـــەکان (ل-٨٩) و نـــاوەڕۆك (ل٩٠-٩١) و بەرهەمەکانی دانەر (ل٩٢ - ٩٣) .

پێشەکی :

دوکتۆر لەپێشەکی‌یەکەی‌دا، وا دەری دەخات ، کە تـــا ئێستا ، کەســـێ ، لـــە زماناناسەکان ، لە دەربـــارەی ئامرازی سینتاکسەوە بـــە شێوەیەکی زانایانەو فراوان، نەیتوانیوە نبووسێ . ئەوەشی کە نووسرابێ تەنها نەختـــێ لارۆ بوونی ئـــەو نووکـــە قەلەمەیە (نووکە قەلەمی ئەو زماناناسە) کە بە لای ئـــەو ئامرازانەدا لار بووەتەوە ،بۆیە ئەمیش هەول‌و تەقالایەکی بێ پەروای داوەو ئەم کتێبـــەی نووسیوەو بۆ ئەوەی ئـــەو ناتەواویان کە لەو ڕووەوە هەن پڕیان بکاتەوە ، ئەوجا دوکتۆر دێتە سەر ناوونیشـــــان هەلدانی بەشەکانی کتێبەکەی و ناوی ئەو سەرچاوانە دەبات کە بەوێنە وەرگرتەی لێـــوە وەرگرتوون بۆ مەبەســـتی خزمـــەتگوزایـــی و ڕۆشنکردنەوەی باسەکەی.. باشان کۆتایی پێشەکی‌یەکەی بە ناوی خۆی ئەو ڕۆژەی کـە ئەو پێشەکەیەی نووســـیوە دەهێنێ ...

دیاری کردنی سەرنجەکانم دەربارەی ئەم کتێبە ، هەنگاو بەهەنگاوە و نیازیشم وایە ،کە بە پەڕە پەڕە ئەوجا بەش‌بەش تا سەرانسەری کتێبەکـــە دەگرێتەوە ، بڕۆمەوە .

پێش ئەوەی بێمە ســـەر شنی‌کردنەوەی پێشەکی‌یەکەی دەمەوێ ئەوە بلێم کە زمانناس وەختێ بیەوێ دەربـــارەی وەچێکی زمان بنووسێ ، دەبێ ئاگای لە ڕێزمان و لـــەو وشانـــە بێ کە بەکاریـــان دەهێنێ .. . دەبێ زمانـــی نووسینەکەی پاراوبـــێ‌و ڕستەکانی بە پێی پاســـای زمان بن‌و ئاسان بن ... وشە بۆ واتای بنچینەیەکەی بـەکار بێ ، بە تایبەتی ئەگەر یەکێ پسپۆڕی لە ڕســـتەو ڕستەسازی‌دا وەر گرتبێ ...

بێگومان ، منیش دەمەوێ لە ڕووی یاسای ڕستەوەو ڕووی ڕێزمانەوەو چۆنیەتـــی لێکۆلینـــەوەو لـــەڕووی دەستیاکی و ڕاستگویـــی سەبارەت بە هەلبـــژاردەو وەرگرتەی نێو سەرچـــاوە کانەوە ، سەرنجی خـــۆم بخەمە ڕوو ...

لە پێشەکی‌یەکـــەی‌دا کە لام وایە زۆری پێـــوە خەریك بووەو هـــەر نووسەرێکیش کە تۆنێـــوی بهێنی ، لە پێشەکی‌یەکـەی‌دا هەول‌و تەقالای ئەوە دەدا کە بە کورت‌ترین وشە بتوانـــێ مەبەستەکەی خۆی ، یاخـود هی نێو کتێبەکەی دەربخات، بێگومان بە هۆی پاراوتریـــن ڕستەی ڕێك و پێکەوە کـــە ئەوپەڕی هێزی نووســـین نووسەرەکەی تیادا بەدیـــی دەکرێ ...

داوای لێ بوردن لە دوکتۆر دەکەیی و دەلێین ، من بەشـــ بە حالی خۆم ، چەند ڕستەو فرەیزێ بەدیی دەکەم کە بـــە ڕێی پاسای ڕستە ســـازی زمانی کوردی‌دا نەڕۆیشتوون، ئەمانەش هەندێکیانن :-

«چونکە ئامرازی سینتاکسی لە ڕووی ئەرك‌و وەزیفـــەوە دەورێکی هێجگار باش دەبینێ، لە زمانی ئەدەبی ئیمـــڕۆی کــوردیـــــدا » (ل٣ ، دیڕی‌دووەم) .

نازانم چە هۆیێ بـــووەو یا وای لە دوکتۆر کـــردووە کە کاری (دەبینێ) پێشـــ بخات !! دیارە (هێز) دەوری هەیە ، پاش و پێش‌خستنـــی (کار) دەوری هەیەو واتاکە دەگۆڕن ، بەلام ئەمە دەبـــێ وەختی پێویست و بـــۆ نیشاندانی مەبەســـت ڕوو بدات ..

ئا ، لێرەدا ، هێز کەوتوەتە سەر وشەی (ئامـــرازو)و (ئەرك) و (زمانی) و کاری (دەبینێ) وە ..

دانانی کاری (دەبینێ) لەو جێگایەی کە دوکتۆر ئیبراهیم دایناوە ، بووە بە هـــۆی نەهێشتنی یاخود کـــــەم کردنەوەی دەوری فرەیزی : (لە زمانی ئەدەبی ئیمـــڕۆی کوردیدا) ».

با لەم ڕستەیەشـــ ورد بینەوە : (لە لایەکی تـــرەوە لە کۆڕی لێکۆلینـــــەوەی ڕێزمانی کوردیدا لەبارەیـــی **ئامراز بە تێکڕایی‌و ئامـــرازی سینتاکیسەوە بە تایبەتـــی کارێکی سەربەخۆ نابینرێت)** ل (٣ - **دێڕی ٤ - ٥**) .

ئەم ڕستەیە ، پێك هاتووە لە زیاتر لە فرەیزێك‌و لـــە کلۆزێك و بە ڕێڕەوێکـــی شکستەش‌دا چووە ، و چونکە لە زمانی کوردی‌دا وشـــەی (دەربارە) و فـــــرەیزی (لە بارە) مان هەن‌و هـــەر یەکە لەمانەش کارێکی وەهـــا دەکاتە سەرناوی فرەیزەکـەی کە جیاوازە لــــەوی دیکە ، واتە : وشەی (دەربارە) هەر هێز دەخاتە ، یاخود دەبێتە هۆی ئەوە کە هێزی ســـەر ناوی فرەیزەکەی زیاتر بێ ! بەلام فرەیزی (لەبارە) ، کار ددکاتە سەر ناوی فرەیزەکەی و کارەکەش ، بەندێکـــی (کار)ی‌یە ..

بە شێوەیەکی زۆر ڕوون‌تر ئەنوانین بەم جۆرە بەکاریـــان بهێنین :

(.. دەربارەی زمانـــی کوردیی ، ئەو ناشی نووسیوە)
(.. لەبارەی زمانـــی کوردی‌یەوە ، ئەو باشـــی نووسیوە)

واتە : دوکتۆر دەبوایـــێ بیوتایە : (... .لە بـــارەی ئامرازەوە)
نەك...لە بارەی ئامرازی).

وا دیارە ، دکتۆر دلنیـــا نەبووە لەوەی کە کامیـــان ڕاستە (لە بارەی ئامراز) یـــا (لە بارەی ئامرازەوە) ، بۆیە وتوویەتی : (... لە بارەی

بروانە ل : ٧

نامەی ڕۆشنبیری

نێوەندە ئەدەبی‌و ڕۆشنبیری‌یە کوردی‌یەکانمان .. بە هـــۆی تافیکردنەوەی کۆتایی ســالـــی قوتابیانەوە سستی‌و وەستانی چالاکیان پێـــوە دیـــارە .. ئەوەی یەکێتی‌ی نووسەرانـــی کورد بەمەلبەندی گشـــتی‌و لقەکانی‌یەوە لەکپی‌و بێ‌دەنگی‌و چاوەڕوانـــــی‌دان‌و وەرزی ڕۆشنبیریی هاوینەیان نـــوێ نەکردۆتەوە ..

تەنیا بەرهەم‌و چالاکیەکـــی یەکێتی نووسەراتی کورد لـــە حالی‌حازردا دیاریەکی بەنـرخ‌و پیرۆزە .. ئەویش چاپکردنـــی دیوانی - گۆران -ی مەزنمانـــە کە بە جزوبەندکـــــراوی‌و بەتەبارەی نزیکـــــەی (٥٥٠) لاپەڕەیێك بەم زوانـــــــە دەکەوێتە بەردەست .

لێرەوە گەر بەرەو جامخانەی کتێبخانەکانی کوردســـــتان بەرێ کەوین دەبینیـــــن وەك بەرهەم‌و کتێبـــی کـــوردی جامخانەکانی پڕ کردۆتەوەو هەر ڕۆژە یاهەر چەند ڕۆژێـــــك بەرهەمێکی نوێی کـــوردی دەچێتە پال کتێبەکانی‌تر.

نوێترین کتێب .. یـــــا کۆمەلەشیعر .. کتێبـــــی «سەمفۆنیای وەنەوشـــە » یە، کە کۆمەلە شیعرێکـــی کاك دلشاد محەمەد ئەمینـــی شاعیرو ئەدیبە .. (٩٦)لاپەڕە . بە خەتی شاعیر نوسراوە- تەوەو سێ بەشە ..

١ - بە نێوی «سەمفونیای وەنەوشە»وەیەو بەرهەمـــی سالی ١٩٧٧ ە

٢ - بەنێوی (سەمـــای نێرگز) هی سالی (١٩٧٨)ە .

٣ - بەنێوی (ئێمەش لـــە خۆشەویستی دەزانین) هـــی سەرەتای سالی ١٩٧٩یە.

د . مارف خەزنەدار بـــە چەند دێڕێك پێشەکی بـــۆ

« دیوانی گـــۆران » «سەمفۆنیای وەنەوشە» «ڕەنجی کرێـــکار » « داغستانی من »

نووسیوەو دەربارەی خۆشەو- ویستی دەلێ (لـــەبابـــەت دلداری‌یەوە زۆر وتـــراوە ، بەلام دەرگای داهێنـــــــان دانەخراوە) بەم وتـــــــە بەلگەنەویستە دەیەوێ ئەو ، بلێ کە «دلشاد محەمـــــەد ئەمین لەهونەری دلداری‌دا - بێ‌گومان لەشیعرەکانی ئـــەم کتێبەی‌دا - سەرکەوتووە»..

سەرجەمی شیعرەکانی ئەم جۆرەی دلشاد هـــــەوال‌و پەیامی دلداران‌و ساتـــــە ئەفیناوی‌یەکانەو هەلبژاردنـــی ئەو هەوال‌وساتانەشـــــ تایبەتێتی‌و وردبینی تێـــدا ئاشکرایە .. چونکـــــــە ئەڤیندارانی نێو(سەمفۆنیـــای وەنەوشە) نە پەروەردەی نێـــو لانکەی پۆپەشمینداران‌و نـــــە خاوەنی هۆلی ئاوریشمین .. تەنانەت لە نازو نیعمەتە هـــەرە سادەو بچکۆلەکانیش بێ‌بەشن‌و تەنیا خۆشەویســـتی ڕووت شك‌دەبەن

زمانی دلشاد ڕەوانەو لـــەم کۆمەلە شیعرەی‌دا وێنـــەو تابلۆی نازدارو پڕ ئەندێشەش دەبینین .. کارەساتـــــە شعریبەکان‌و دلدارانـــــی بالەوانیان‌نامۆ نین‌و لەگەلماندا ژیاون‌و هەندێکیان‌مال ئاوانیان لێ‌کردووین‌و هەندێکیان لـــە نێوماندا ماون‌و لەپێنـــاوی ڕستەکێش کردنی جـــەورو

ڕقدا دەژین ..
بازوەکانم بەڕۆژ کارو
بە شەو ئاوێزانتن
لە نیوانی شەو ڕۆژدا
دوو ڕووباری ئەسمەرن
لە وەتەی هەین بورژواکـان
تێرد‌ەکەن‌و

خۆمان هەر برسیمانە
هەر لە جامخانـــــەی کتێبخانەکان‌و کەشکـــــی سەرشۆستەکان‌دا ژمارەیێکـــی نوێی بلاوکراوەی(ڕەنجـــی کرێکار دانرواوەو ئەمەیـــان شەشەمین ژمارەی بلاوکراوەکەیە «ڕەنجی کریکار »بایەخێکی تایبەتی بەو بەرهەمـــــە ئەدەبیانە داوە ودەیدات کـــە لە پێناوو بۆ بەرژەوەنـــدی زەحمەتکێشان نوســـراون‌و ئەمەش شایانی ڕێزلێنانـــەو گەر لەلایەن چەندێتـــــی‌و چۆنێتیەوە بایەخی زیاتـــری پێ‌بدرێت ئـــەوا جێگـــەی شایستەی خۆی لەنێـــــو ڕەنجبەران‌و بە فراوانـــــی‌و سوود بەخشێتی دەکاتەوە .. ئەویش بەم دوو ڕێگەیە

١ - ئەو بەرهەمـــــە ئەدەبیانە بلاوبکاتەوە کـــە بەزمانێکی‌ســـادەو ڕوون‌و بێ‌گرێ‌و گۆل نوسراون -کـــە ئەم لایەنەی تا ئێســـــتا فەرامۆش نەکردووە لە ئاستی کرێکارو ڕەنجبـــەران‌دان‌و پێوەندیان بە ئـــــاوات‌و

خواستیانەوە هەیەوهەلقولاوی نێو خۆیان‌و باری‌گوزەرانیانن.

٢ - گورج‌و گۆلی نوانـدن لە دەرکردنی هەر ژمارەیەکی‌دا بۆ ئەوەی هەر هیچ نەبـــێ سالی دوو سێ ژمارە بەردەستی خوینەرانی بخرێت ..

لە بواری وەرگێران‌داو لـە مانگی‌ڕابردوودا مامۆســـتا عەزیز گەردی کتێبی یەکەمـی شاکارە جیهانی‌یەکەی ڕەسول هەمزاتەڤ «داغستانی مـــن » لە ئنگلیزی‌یەوە کردە کوردی‌و یەکێتی‌ی نووسەرانی کـــورد ئەرکی چاپکردنی لە ئە ئەستۆی خۆی‌گرت‌و بە بەرگ‌و کاغەزو چاپێکی جوانـــــەوە بە -٣٦٠ لاپەرە بلاوی کردەوە ..

د. عیزەدیـــن مستەفـــا ڕەسوول دەربارەی «داغستانی من»و وەرگێرانی بۆ کـــوردی دەلێ :

«ڕەخنەگران ئەم چەشنـــە بابەتەبە (لیریکی پەخشـــان) دادەنێن کە کاتی خۆی لیریك «واتە شیعری عاتیفی» هـــەر لە گۆرەپانی شیعردا هەبوو.. کە هەمزاتەڤێکی ڕۆژهەلاتـــی بووە وەستایەکی گەورەی ئەم بابەتەو سۆزی شیعری خۆی‌و ڕۆژهەلاتی بەڕەنگـــدانەوەی ژبان‌و مێژووی چیای داغستان لەناو ئەو کتێبەدا بـــــە پەخشان داچەسپانـــدووە ، ئەمە پەیڕەوەو پێش ئەوەشـــ کە ئەم بەرهەمە بەزمانەکانـــی تری ئەم ناوچەیە بە کتێب) چاپ‌بکرێ ، ئێمە بە کوردی پێشکەش بە نووسەرانـــی خۆمانمان‌کردو گەیاندمانـــە خەلك بە سوپاسەوە بـــۆ کاك عەزیز گەردی‌و بـــۆ هەولی بەراوردکردنـــی د. جەمشید حەیـــدەری زۆر شانازی بەم ئەرك بەجـــێ هێنانەوەیە دەکەین »

Institut kurde de Paris

سەرۆکی بەڕێز لە کۆنگرەی ڕۆژنامەنووسی‌یەکەیدا (پاشماوە)

دەربڕینی هەردووکیانە بە داڕشتنێکی پتر کاریگەری .

سەرۆکی بەڕێز صدام حسین دووپاتی کردەوە کە ئەوەی خزمەتی نەتەوەی عەرەب بکات کاری بە کۆمەڵو لایەن گرتنی- بڕیارەکانی ... ی بەغدایە لەگەڵ ئەو رووتێکردنەی ، بۆ جرارده ورگرتنو گەمارۆدانی کاری ساداتو گەمارۆدانی سەرتاپای نەخشە هاوبەشەکانی ئێران ئەمریکاو سادات ، نەخشەی بۆ کێشاوەو .. پەنجەی بۆ گرنگی‌ی ڕاگەیاندنی نەتەوەیی کێشا لە وەدیهێنانی سەربەخۆیی نەتەوەی عەرەبو خزمەتکردنی ئامانجەکانی .. هەروەها ووتی بیروباوەڕەکانی ڕاگەیاندنی نەتەوەیی بەزیندوو دەمێننەوە جەماوەری عەرەب لە پێناویاندا تێ دەکۆشێت .

سەرۆکی بەڕێز پەنجەی بۆ باری ئێستای لوبنانو پێویستی‌ی بە یەك سەرکردایەتی‌و ئەقلێکی تیژ ڕاکێشا ، بۆ دانانی چارەسەری‌ی ڕاست لە شوێنی خۆیداو باری لوبنانیش هاووڵاتی‌ی لوبنانی لەسەر خاکی لوبنان چارەسەری دەکات .

سەرۆکی بەڕێز صدام حسین ڕوونی کردەوە کە پەیوەندی لەگەڵ ئێراندا ئەو کاتە چارەسەر دەکرێت کاتێك ئێران خۆی بەشێوەیەکی واقیعی‌و ئازادانە مەسەلەی مافەکانی عەرەبو کشانەوەی لە هەر سێ دورگەکانی عەرەب چارەسەر دەکاتو پەیوەندی‌یەکانی لەگەڵ عیراقو وڵاتانی کەناری عەرەب لەسەر بناغەی ڕێز گرتنی تەواوەتی‌ی مافەکانی دەسەڵاتو چارەسەرکردنی هەموو هەڵەکانی پێشوو لەم مەسەلەدا ، دامەزرا بێتو . ئێمە سەبارەت بە داگیرکردنی زەوی‌وزاری عەرەب لەلایەن هەر لایەکەوە بێت لە جیهاندا، بێدەنگ نابین .

بیرەوەر ١٢ساڵەی (پاشماوە)

سەرکردایەتی پارتو شۆڕشی ئەکەمو لە سەروشیانەوە سەرۆکی تێکۆشەرمان هاوڕێ صدام حسینو داوای سەرکەوتنی زیاتری بۆ ئەکەم . بەم بۆنە پیرۆزەوە بەڕێوەبەرێتیمان بەرنامەیەکی سازکرد کە بریتی بوو لە هاوبەشی هەموو ئەو ئاهەنگە هونەری‌یانەی کە ڕێکخراوە گەلیەکانی سلێمانی سازیان کرد ، ئەویش بە تیپی هونەری میللی‌و تیپی هونەری سەر بە بەڕێوەبەرێتیمانو هاوبەشی لیژنەی ڕاگەیاندنمان کردوە بۆ ڕازاندنەوەی شاری سلێمانی‌و هەڵواسینی دروشمەکانی شۆڕشو دانانی لەناو ئوتومبێلداو دابەش کردنی ... گی ناوخۆیی‌و لە ساحەو ... ی نەشیدی نیشتمانی بەسەر ڕێکخراوەکاندا هەروەها دابەش کردنی مۆسیقاو گۆرانی تیپی سەر بەڕێوەبەرێتیمانو ئاهەنگێکی هونەری سازکردوو گەلێ لە تیپە هونەری‌یەکانی سلێمانی هاوبەشیان تیا کردو هەر بەم بۆنەیە شەوە پێشانگایەکی وێنەی فۆتۆگرافی ئەکەینەوە کە چالاکیەکانی دائیرەکەمانو دەسکەوتەکانی شۆڕشی تیا دەرئەخەین .

● کاك شێخ حسین جبار حسین سەرۆکی یەکیەتی ناوخۆیی نەقابەکانی کرێکارانی سلێمانی بەم بۆنەیەوە ئەڵێ:-

× لەم ڕۆژە پیرۆزەدا کە یادی ١٢ ساڵەی شۆڕشی ١٧ی گەلاوێژەو گەلەکەمان ڕۆژانێکی خۆش لە سایەی سەرکرایەتی پارتو شۆڕشدا ئەبەنە سەر بەتایبەتی گەلی کوردمان کە لە زۆر نارەحەتی سەردەمەکانی تر ڕزگاری بووەو هەوڵی هاوبەشی ئینیاتنانی عێراقێکی سۆشیالیستی پێشکەوتوخواز ئەدات ، یەکیەتی‌مان لیژنەیەکی تایبەتی پێك هێنا بۆ هاوبەشی‌کردنی ئاهەنگەکانی شۆڕشی گەلاوێژو پلانێکی تایبەتیمان بۆ داناکە بریتی بوو لە سازکردنی ئاهەنگێکی هونەری شەونخونی بۆ خێزانی کادرە نەقابیەکانو کرێکاران کە گۆرانی‌و هەڵپەرکێی کوردی جۆراو جۆری تیا پێشکەش کراو پێشانگایەکی وێنەی فۆتۆگرافیمان کردەوە کە دەوری چینی کرێکاری لە بیناتانی وڵاتدا دەر ئەخست لەگەڵ پێشانگایەکی پۆستەری سیاسی‌دا لەسەر دیوارەکانی بارەگای یەکیەتیمانو خەڵاتی ئەو کرێکارانەمان کرد کە لە بواری قوتابخانە گەلیەکاندا سەرکەوتوون یاخود لە کارگەکاندا ئیشی باشو داهێنانیان کردووە . سەرمان دا لە کرێکارە نەخۆشەکانی خەستەخانەکانی سلێمانی‌و خەڵاتمان دانی‌و دڵ خۆشمان کردن ، ئەمانەو گەلێ چالاکی تریش کە جێگایەکی دیارو سەرنج ڕاکێشی هەبوو لە ئاهەنگەکانی شاری سلێمانیدا ، لە کۆتاییشدا گەرمترین پیرۆزبایی وجەژنە پیرۆزە ئاراستەی سەرکردایەتی سیاسی پارتو شۆڕش ئەکەمو لە سەروشیانەوە مهیب رکن هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسینو هەموو گەلی‌عێراقمانو داوای بەردەوامی سەرکەوتنو پێشکەوتنیان بۆ ئەکەمو هیوامان گەشە کە ئەم نەتەوەیەی سەعدو خالدو صلاح‌الدین هەبێ ئەبێ هەر سەرکەوێ بە سەر هەموو ناخۆشی‌و تەنگوچەڵەمەکانداو ئیمپریالیزمو نۆکەرانیش با هەر زوڕنای خۆیان لێدەنو ئێمە دڵنیاین کە سەرکەوتن هەمیشە بۆ تێکۆشەرە ڕاستەقینەکان ئەبێت .

● دوای ئەوە کاك صباح میرزا احمد سەرۆکی یەکیەتی قوتابیانی کوردستان لقی سلێمانی وتی :-

× سەرەتا ئەم بۆنە پیرۆزەبە هەل ئەزانم کە جوانترینو ڕازاوەترین پیرۆزبایی سەرکردایەتیمان بکەم داوای سەرکەوتنی زیاتر بکەم بۆ سەرۆکی تێکۆشەرمان هاوڕێ صدام حسینو ئێمە پەیمانیان بۆ تازە ئەکەینەوە کە هەمیشە سەربازی بەوەفاین بۆ پاراستنی هەموو دەسکەوتەکانی شۆڕشمان شۆڕش ١٧-٣٠- گەلاوێژو بەم بۆنە پیرۆزەوە بەرنامەیەکی تایبەتیمان ئامادە کرد کە بریتی بوو لە هاوبەشی هەموو چالاکیەکانی لیژنەی ڕاگەیاندنی مەرکەزی بۆ هەڵواسینی دروشمەکانی شۆڕشو ڕازاندنەوەی ناو شاری سلێمانی‌و دایەرە ڕەسمیەکانو سازکردنی ئاهەنگێکی هونەری کە بەشی زۆری تیپە هونەری‌یە مۆسیقی‌و گۆرانیەکانی سلێمانی هاوبەشیان تیا کرد ،گەلێ کاروانی ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندنمان ڕێك خست بۆ لادێکان بۆ پێشکەش‌کردنی هەندێ بابەتی ڕۆشنبیری‌و بەرنامەی هونەری گۆرانی‌و هەڵپەرکێی کوردی‌و قوتابیانمان هاوبەشی گەلێ کاروانی زیادکردنی بەرهەمیان کرد لە کارگەکانی سلێمانیداو لە کێڵگەکانی جوتیاراندا .

تەماشاکردنێکی (پاشماوە)

ئامراز بە تێکڕایی و ئامرازی سینتاکسیەوە ...... فرەیزی : (.... و ئامرازی سینتاکسیەوە ...) جۆرە بەندێکی زیادو دوور لە ڕێزمانی تیادا بەدیی دەکرێ، لێرەدا تەنها مەبەستمان (سینتاکسیەوە) یەو هیچ پێویستی‌یەکی بە بەندی (نیسبە) کە (یی) یە ، سینتاکس - سینتاکسی) ، نی‌یە ، چونکە لێرەدا ، تەنها مەبەست ناسینی ئامرازەکەیەو بە هوێ (اضافە)وە ، دیاری دەبێ و دەناسرێ) واتە : دەڵێین : (... و ئامرازی سینتاکسەوە) نەك ، (. . ئامرازی سینتاکسی‌یەوە ...)

بە پێی ئەو بۆ جوونەی من، ئەو ڕستەو فرەیزە بەم‌جۆرەی لێدێ : (.. .. لە کۆڕی لێکۆلینەوەی زمانی کوردی‌دا، لە بارەی ئامرازەوە بە سینتاکسەوە بە تایبەتی ، کارێکی سەر بەخۆ نابینرێت ، ...)

لەم ڕستەیەدا ، (ئێمەش، وستمان کە سووچێکی ئەمە پڕ بکەینەوەو هەندێ ناتەواوی ڕاست کەینەوە ..»

چە واتایەکی ڕەوان نابینین ، جونکە دوکتۆر (کە)ی بەکاری هێناوە بە بێ ئەوەی پێویستی پێی هەبێ ، بەبێ ئەوەی ڕستەکە وەری گرتبێ ، وەك بەردێکی ناقۆڵا لە نێو دیواری ڕستەکەدا دەرکەوتووە و دیاری‌یە !

ئەم (کە)یەی ئێرەی دوکتۆر ئەو ئەرکەی بەجێ نەهێناوە ، کە لە لاپەرە (٥٦ - ٥٨)ی کتێبەکەی‌دا باسی دەکات !

● ماویەتی ●

دۆستۆفسکی (پاشماوە)

ڕێك‌کەوت تا بە زنجیرە بڵاوی‌بکاتەوە .. بەو هۆیەوە گەبشتە لوتکە وەك تۆلستۆی‌و تۆرجنێف لە قەڵەمدەدرا .. دوستویفسکی لە ٥٠ ساڵیدابوو - انا جربجوریفنای هێنا .ناوبراو هەوڵیکی لەڕادە بە دەریدا هەر ئەوەندە کۆڵ لە قومارەکەی بدا .. بەڵام بێ‌سوودبوو .. هەر دەشی دۆڕاند .: لەنامەیەکدا بەو جۆرە دەکرۆزێتەوە :

-(هاوڕێ ! ئەگەر بتزانیایە چۆن دەژین .. من نیم تو خوا یەکێك برسی بێ دەتوانێ بنووسێ .. تەنانەت پانتۆڵەکەشم بارمتەیە ! بێ دەتوانێ بنووسێ .. تەنانەت پانتۆڵەکەشم بارمتەیە ! برسێتی‌و شەتیان هاوڕێی هەمیشەییین .. تەنانەت خێزانەکەم پالتۆکەی بارمتەیە ئەگەر تۆ ئەوە بزانی تێ دەگەی لەو جۆرە ژیانەدا نووسین نانوسرێ)

● گیل ●

لەساڵی ١٨٦٩ ڕۆمانی گیلی نووسی هەر لە گۆڤاری (ڕسول روسیا)دا بڵاوی‌کردەوە مانگی - ١٠٠ - ڕۆبڵی پێوەردەگرت .. کێشەی نێوان ژیری‌و سۆز دەدرکێنێ .. لەگەڵ ئەوشدا ئەم ڕۆمانە وەك پێویست ناوبانگی دەرنەکرد خێزانی ئەمر)ی نووسی لە ساڵی

بێوەژن (پاشماوە)

کوانێ ؟) .

نقەیان لێ‌وەنەهات ،کەزانیم خەونم نەدی‌بوو ، هەمووی ڕاست‌بوو ، نەمتوانی ئیدی سەیری لاشەکەی بکەم ، بەڵام داوای کەمێ قژەسەرەکەیم کرد) .

دەستی بەرزکردەوە ، ئەنگوستیلەکەی پیشاندانو قسەکەی تەواوکرد ،

- (ئەمە قژەسەرەکەیە)

دەستی‌کرد بەگریان ، بە دەستەسڕەکەی چەندجارێ سڕی ،

چوارەمین (پاشماوە)

تررتە چیرۆکدا ئەمانە بوون، چیرۆکی -مەرگی بچکۆلە - دڵشاد عمر کاکی بە یەکەم دەرچوو لە مەڵبەندی لاوانی هەڵەبجە -مردنو ئومێدو چاڤەرێ -فخری احمد عباس بە دووەهەم دەرچوو لە مەڵبەندی لاوانی دهۆك ، -ئاخافن - محمد عەبابەکر بە سێ‌هەم دەرچوو لە مەڵبەندی لاوانی زاخۆ .

وەلە ئەنجامی هەڵسەنگاندنی گشتی مەڵبەندەکانا هەڵەبجە یەکەم دەرچووو دهۆك بە دووەهەم زاخۆ بە سێ‌هەمو ئامێدی چوارەم.

لە کۆتایدا بەڕێز قایمقامی قەزای هەڵەبجە خەڵاتی بە سەر دەرچووەکاندا دابەش‌کرد .

ئەوەی شایانی باسە لەگەڵ گەرمی هۆڵەکەدا گەلێك لە دانیشتوانو ئەدەب دۆستان ئامادەی ئەم ئیستقالە بوون .

ڕۆشنبیری کردن (پاشماوە)

داوە بەم لایەنش وەکو خوشکە نەجات عمر صالح ئەمینداری نهێنی لقی سلێمانی بۆی ڕوون کردنەوەو دەربارەی ئیشوکاری لیژنەی پێکەیاندنی باری کۆمەڵایەتی وتی :-

× ئێمە گەلێ چالاکی چاك‌چاکمان لەڕووی گۆرانکاری کۆمەڵایەتی‌یەوە هەیەو بەردەوام بۆ ئەم مەبەستە خەریکی دەورە کردنەوەین.

١٨٧٢ وازی لە قومارهێناو ڕۆمانی هەرزەکاری نووسی

● برایانی کارامازوف

١٨٧٢ ●

سێ ساڵی ڕەبەقی پێوەبوو تا لەو ڕۆمانە بۆوە.. چروە سەر گۆڕەکەی بابی .. لە شێوەی کوشتنەکەی کۆلیەوە .. پاڵەوانی کارامازوف لە بابی دەکا هەروەك بابیشی لە کۆتاییدا دەکوژرێ..

● کۆتایی ●

لە ٢٧ی یەنایەری (١٨٨١) قەڵەمەکەی دەستی کەوتەخوارێ .. دەستی بە دەمییەوە گرت تا بەری فشاری خوێن بگرێ بەڵام خۆڕایی‌بوو .. چاوەکانی نیشتن .. دیارە ئەگەر دوستویفسکی وەك مرۆیەکی ئاسایی بژیایەو گیرمەو کێشەو برسێتی وەك تاوێر نەبواریایەو دڵداری لەگەڵ قرمارانەکردایەو لە نزیکەوە بۆسۆی زیندانییەکانی هەڵنەمژیایە قەت ئەو کەڵە نووسەرەی لێ دەرنەدەچوو.. بەڕاستی چاك توانیوێتی پاڵەوانەکانی بناسێ‌و بچێتە ڕەگ‌و ڕیشەیانەوەو جیهانی ئاڵۆزکاوی هەریەکەیان تاك کاتەوەو بەراوردێکی زیرەکانەیان بکا .

- (بڕیارمداوە ، خۆم بە بێوەژنی ئەو منالە سیازدە ساڵانە بزانمو هەرواشی بمێنمەوە) .

سەری شۆڕکردەوە، دایە پرمەی گریان ، کە شەو دردنگ‌بوو ، ووردە ووردە بڵاوەیان‌لێ‌کرد ، وادیاربوو، کارەساتەکە ، زۆر کاری لە ڕاوچی‌یەکیان کردبوو ، بۆیە بەگوێی هاوڕێکەی داچرپاند .

-(چەرمەسەری‌یەکی جەرگبڕبوو ، وانی‌یە ؟)

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی-بەرنامەی ڕەنێوهێنان ئەمینداریەتی گشتی‌ی بەڕێوەبردنی کارو خانەسازی قۆنتەراتی نهێنی‌ی ژمارە ٨.١٢١ دروست کردنی بینایەی دادگای سلێمانی

لەبەر ئەوەی هیچ ئارەزومەندێك دەربارەی قۆنتەراتی سەرەوە نەهاتە پێشەوە ئەوا بڕیارماندا ئەم بۆ زانینە بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە دووبارە بڵاو بکەینەوە :-

١ - دەتوانرێت کۆمەڵە ئیستیمارەی مەرجانەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەڕێوەبردنە یان لە بەڕێوەبەرایەتی‌ی کاری پارێزگای سلێمانی بەرانبەر بە -٢٥ -بیستو پێنج دینار کە نادرێتەوە وەربگیررێت بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌و مواسەفاتە هونەری‌یاکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەکەی دەخرێتە ئەستۆوە .

٢- دوا ماوەی پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یان پێش کاتژمێری دوادزەی نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممەی ڕێککەوتی ٣٠-٧-١٩٨٠ دەبێتو پێشکەشی سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان دەکرێت لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتی‌یەدا.

٣ - دەبێت ئەمانە لە گەڵ تەندەرەکاندا بن :

ا - بارمتەی سەرەتایی بە (-/١٢/٠٠٠) دوازدە هەزار دینار لە شێوەی کەفالەتی بانقدا کە بۆماوەی شەش مانگ لە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بە کاربێت یان چەکێکی مۆرکراو.

ب - پێناسی ژوری بازرگانی لە گەڵ بەڵگەنامەیەکدا کە لە بەڕێوەبەرایەتی‌ی باجی داهاتەوە دەرچوبێتو بۆ ئەم ساڵ نوێ کرابێتەوە .

ج -ئەو کارانەی لەمە دەچن .

د - پێناسی دیاری کردنی قۆنتەراتچی‌یەکان پلەی حەوتەم.

٤ -هەر تەندەرێك لە کاتی دیاری کراودا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت گوێ دەخرێت .

٥ -ئەم بەڕێوەبردنە پابەندی ئەوە نی‌یە نزم ترین تەندەر لە لایەن نرخەوە یان هەر تەندەرێکی دیکە قبوول بکات .

٦ - هەر ڕۆژێکی دواخستنی کار تەنیا -٤٠ -چل دینار سزا دەدرێت .

٧ -ماوەی بە جێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە ڕۆژی پێشکەش‌کردنی تەندەرەکانەوە .

٨ - دەبێت قۆنتەراتچی‌یەکان نەخشەکان لە گەڵ تەندەرەکانیان بگێڕنە دواوە نەخشەکانیش تەنیا بەو قۆنتەراتچی‌یە دەدرێت کە قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێت.

٩ - دەبێت قۆنتەراتچی پولێکی -٢٥٠-فلسی بە

١٠ - هەرتەندەرێك لە زەرفێکی داخراوادا نەبێت ڕەت تەندەرەکەوە بلکێنێت .

دەکرێتەوە .

١١ - لەبەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتی‌یەکانی قۆنتەراتکاری‌ی کاروباری ئەندازیاری لە گەڵ بە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمیەوە دەبەسترێت لە گەڵ ئەو پاشکۆیەی لە وەزارەتی نەخشەکێشانەوە بە ژمارە ٤٢٧٢ لە ٣٠ - ٥ - ١٩٨٠ دا دەرچووە .

١٢ - هەر سڵ کردنەوەیەك لە لایەن قۆنتەراتچی‌یەوە لە تەندەرەکەدا بنووسرێت ڕەت دەکرێتەوە .

١٣ - دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرابە ئەستۆوە ئەندازیارێکی موقیم بە دەوامی تەواو دابمەزرێنێت .

١٤ -دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە ئەمبارێك یان پتر بۆ پاراستنی چیمەنتۆ ئامادە بکات .

ئەمینداری گشتی‌ی بەڕێوەبردنی
کارو خانەسازی
محمد محی‌الدین شریف

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی - بەرنامەی ڕەنێوهێنان ئەمینداریەتی گشتی‌ی بەڕێوەبردنی کارو خانەسازی قۆنتەراتی نهێنی‌ی ژمارە ١٩-٨٠ دروست کردنی ٣٠ شوقەی نیشتەجێ بۆ پزیشكو پزیشکە دانیشتووەکان لە مەڵبەندی پارێزگای دهۆك

بەمە ڕای‌دەگەیەنین کە قۆنتەراتی نهێنی‌ی سەرەوە بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە هەیە .

١ - دەتوانرێت کۆمەڵە ئیستمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەڕێوبردنە یان لە بەڕێوەبەرایەتی‌ی کاری پارێزگای دهۆك بەرانبەر بە -٢٥- بیستو پینج دینار کە نادرێتەوە وەربگیررێت بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌و مواسەفاتە هونەری‌یەکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەی خرابە ئەستۆوە .

٢ -دوا ماوەی پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یان پێش کاتژمێری دوازدەی نیوە ڕۆی ڕۆژی چوار شەممەی ڕێکەوتی ٣٠-٧-١٩٨٠ دەبێتو پێشکەشی سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان دەکرێت لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتی‌یەدا .

٣ - دەبێت ئەمانە لە گەڵ تەندەرەکاندا بن :

ا - بارمتەی سەرەتایی بە «-/١٠٨٠٠»دەهەزارو هەشت سەد دینار لە شێوەی کەفالەتی بانقدا کە بۆ ماوەی‌شەش مانگ لە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بە کاربێت یان چەکێکی مۆرکراو .

ب- پێناسی ژوری بازرگانی لە گەڵ بڕوانامەیەکدا کە لە بەڕێوەبەرایەتی‌ی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم ساڵ نوێ کرابێتەوە .

ج ئەو کارانەی لەمە دەچن .

د - پێناسی دیاری کردنی قۆنتەراتچی‌یەکان پلەی هەشتەم بەوەی بتوانێت بە پلەیەك بەشداری بکات لە پلەکەی خۆ بەرزتر بێت .

٤ - هەر تەندەرێك لە کاتی دیاری کراودا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجاکانی تێدا نەبێت پشت گوێ دەخرێت.

٥ - ئەم بەڕێوەبەرێتی‌بە پابەندی ئەوە نی‌یە نزم‌ترین تەندەر لە لایەن نرخەوە یان هەر تەندەرێکی دیکە قبوول بکات.

٦ - هەر ڕۆژێکی سزادانی دواخستنی کار -٣٥- سی‌و پێنج دینارەو بە درێژایی ماوەی دوا خستنەکە بەردەوام دەبێت .

٧ -ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە ڕۆژی پێشکەش کردنی تەندەرەکانەوە .

٨ - دەبێت قۆنتەراتچی‌یەکان نەخشەکان لە گەڵ تەندەرەکانیان‌دا بگێڕنە دواوە نەخشەکانیش تەنیا بەو قۆنتەراتچی‌یە دەدرێت کە قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێت .

٩ - دەبێت قۆنتەراتچی پرولێکی -٢٥٠- فلسی بەتەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - هەرتەندەرێك لە ناو زەرفێکی داخراودا نەبێت ڕەت دەکرێتەوە .

١٢ - لە بەجێ‌هێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتی‌یەکانی قۆنتەراتکاری کاروباری ئەندازیاری شاری بە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمیەوە دەبەسترێت لە گەڵ ئەو پاشکۆیەی لە وەزارەتی نەخشە کێشانەوە بە ژمارە ٤٢٧٢ لە ١٥-٣-١٩٨٠دا دەرچووە .

١٢ - هەر سڵ کردنەوەیەك لەلایەن قۆنتەراتچی‌یەوە لە تەندەرەکەدا بنووسرێت ڕەت دەکرێتەوە .

١٣- دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە ئەندازیارێکی سەرپەرشتی‌کەر دابمەزرێنێت هەموو ڕۆژێك سەر لە کارەکە بدات .

١٤ - دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە عەمبارێك یان پتر بۆ پاراستنی چیمەنتۆ ئامادە بکات .

و . ئەمینداری گشتی‌ی بەڕێوەبردنی
کاروخانەسازی
جلاز احمد مدحت

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی - بەرنامەی ڕەنێوهێنان ئەمینداریەتی گشتی‌ی بەڕێوەبردنی کارو خانەسازی .

قۆنتەراتی نهێنی ژمارە ٢٠-٨٠ دروست‌کردنی بنکەی لقی یەکێتی‌ی گشتی‌ی ئافرەتانی عیراق لە پارێزگای سلێمانی .

بەمە ڕای‌دەگەیەنین کە ئەم قۆنتەراتە نهێنی‌یەی سەرەوە بە پێی ئەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :

١ - دەتوانرێت کۆمەڵە ئیستیمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەڕێوەبردنە یان لە بەڕێوەبەرایەتی کاری پارێزگای سلێمانی بەرانبەر بە «١٥»دینار کە نادرێتەوە وەربگیررێت بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتی‌و مواسەفاتە هونەری‌یەکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەکەی دەکەوێتە ئەستۆوە .

٢ - دوا ماوەی پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یان پێش کاتژمێری دوازدەی نیوەڕۆی ڕۆژی چوار شەممەی ڕێکەوتی ٣٠-٧-١٩٨٠ دەبێتو پێشکەشی سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان دەکرێت لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتی‌یەدا .

٣ - دەبێت ئەمانە لە گەڵ تەندەرەکاندا بن :-

ا - بارمتەی سەرەتایی بە (-/-/٦) شەش هەزار دینار لە شێوەی کەفالەتی بانقدا کە بۆ شەش مانگ لەڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بە کاربێت یان لە شێوەی چەکێکی مۆر کراودا .

ب - پێناسی ژووری بازرگانی لە گەڵ بەڵگەنامەیەکدا بەڕێوەبەرایەتی‌ی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم ساڵ نوێ کرابێتەوە .

ج - ئەو کارانەی لەمە دەچن .

د - پێناسی دیاری کردنی پلەی قۆنتەراتچی‌یەکان -پلەی نۆیەم بەوەی بتوانێت بە پلەیەك لە پلەکەی خۆی بەرزتر بەشداری بکات .

٤ - هەر تەندەرێك لە کاتی دیاری کراودا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت گوێ دەخرێت .

٥ - ئەم بەڕێوەبەرێتی‌یە پابەندی ئەوە نی‌یە نزم‌ترین تەندەر لە لایەن نرخەوە یان هەر تەندەرێکی قبوول بکات .

٦ - هەر ڕۆژێکی دواخستنی کار تەنیا (٣٥) دینار سزا دەدرێت .

٧ - ماوەی بەجێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە ڕۆژی پێشکەش کردنی تەنددرەکانەوە .

٨ - دەبێت قۆنتەراتچی‌یەکان نەخشەکان لە گەڵ تەندەرەگانیان‌دا بگێڕنە دواوە نەخشەکانیش تەنیا بەو قۆنتەراتچی‌یە دەدرێت کە قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێت .

٩ - دەبێت قۆنتەراتچی پولێکی (٢٥٠) فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ - هەر تەندەرێك لەناو زەرفێکی داخراودا نەبێت ڕەت دەکرێتەوە .

١١ - لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتی‌یەکانی قۆنتەراتکاری کاروباری ئەندازیاری شاری بە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمیەوە دەبەسترێت لە گەڵ ئەو پاشکۆیەی لە وەزارەتی نەخشەکێشانەوە بە ژمارە ٤٢٧٢ لە ١٥/٣/١٩٨٠ دا دەرچووە .

١٢ - هەر سڵ کردنەوەیەك لە لایەن قۆنتەراتچی‌یەوە لە تەندەرەکەدا بنووسرێت ڕەت دەکرێتەوە .

١٣ - دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە ئەندازیارێکی سەرپەرشتی‌کەر دابمەزرێنێت ڕۆژێك سەر لە کارەکە بدات .

١٤ - دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆو عەمبارێك یان پتر بۆ پاراستنی چیمەنتۆ ئامادە بکات .

ئەمینداری گشتی‌ی بەڕێوەبردنی

کارو خانەسازی

محمد محی‌الدین شریف

Institut Kurde de Paris

لە قەدپاڵی چیایەکی ڕەنگینی کوردستان ، کە هەموو شتێك تیایدا هەر جوانیی و بەخششی بێبڕانەوەیە ،سەری ڕەش ، دڵی هاوینە هەوارە دڵگیرەکانی کوردستان بەرگی تارای زیوینی پۆشیوەو پێشوازی لە هەزارەها ڕووی گەشاوە دەکاو باوەشی ناسکی بۆ بەهەشتێکی نوێ دەکاتەوە .

ئاوازی بەسۆز لەو کەزوکێوە ، جوانییە ..ژوانی خۆشەویستی لەگەڵ تاڤگەو بناردا ،تێکەڵ بە گۆرانی بێبڕانەوە لە پێناو لەدایك بوونی نوێ ، دەست پێکردنی ژیانێکی بەختەوەرو مانەوەی زەردەخەنەی منالی دڵناسك و پێکەنینی بەردەوامی ئەو خاك و خۆڵە پیرۆزەیە .

سەری ڕەش ، ئەو گۆرانییە گەورەیە ، بە سەرزاری منال و پیری ئەم وڵاتەوەیەو کە دەچنە لای بە میوان دەبێ بەزەوی و خۆشەویستی تێدا نەڕوێ و گوڵێکە کە هیچ خەزانی ستی ناکاتەوەو بە درێژایی ژیان ڕووی گەشتر دەبێتەوەو نازاکێ . لەگەڵ هەمو ئەوانە، سەری ڕەش لە زۆر شت بێبەشە ،ئەگەرچی جوانیی و بەخششی لە بڕانەوە نایەت. بەڵام ، خۆزگە لێپرساوان لە دامودەزگاکانی هاوینە هەواری و لایەنـ

شیرزاد عبدالرحمن

سەری ڕەش بووکی کوردستان

خزمەتگوزارییەکاندا بیریان لە خەمەکانی سەری ڕەش دەکردەوە .

شەوانە زۆر جار ڕووی بووکێنی سەری ڕەش دەشارێتەوەو کارەبا ـ کوژانەوە دەیکات بە شەوەزنگێکی تاریك و نوتەك و هاوڵاتیان لەم جوانیی و بەخششەی شەوێکی بێبەر .لەم مەسەلەیە هەیە .

خۆشەویستی بێبەش دەکات.

لە سەری ڕەشدا تا ئێستا ـ٦٦ـ خانو ئامادە کراوەو هەریەك لەم خانوانە شەش کەس بەولاوە تیایدا ناتوانرێ جێگە بکرێتەوە ، لەگەڵ میوانخانەیەکی فراوان کە ـ١٠٠ـ ژووری تێدایە .. بەڵام لە ڕاستیدا ، میوانەکانی لە زۆربوندایەو بەشی ئەوە ناکات و خەڵك گلەیەکی زۆریان لەم گیروگرفتە هەیە.

نرخی نووسـتن لە بەرزبونەوەدایە کە مەودا لەبەردەم خەڵك تەسك دەکاتەوە بۆ مانەوە ، تەنانەت لە نرخی زۆربەی هاوینە هەوارەکانی تر زۆرترەو لیژنەیەك نیە کاروباری ئەم هاوینە هەوارە ڕێك بخات .

بازاڕێکی تێدایە بۆ فرۆشتنی کەل و پەلی کوردەواری ، بەڵام زۆر کەل و پەلی کوردەواری ڕاستەقینە هەیە لەم بازاڕە بەر چاو ناکەوێ و بێگانەکان خۆیان گلەیییان

***

پێشانگای پۆستەری شیعری

فریا عبدالله

بە چاودێری بەڕێز بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانی و بە سەرپەرشتی لقی نەقابەی هونەرمەندانی سلێمانی مەلبەندی لاوانی هەڵەبجە پێشانگەیەکی پۆستەری شیعری لە هۆڵی فوتابخانەی گوێژەی کچان بۆ کاك ئەنوەر محمەد ڕەشیدساز کردو لە لایەن بەڕێز کامل مجید جێگری بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانی یەوە کرایەوە .

ئەم پێشانگەیەش لە (٤٣) پۆستەر پێك هاتبو کە تابلۆکانی لە لایەن حکمت هندی یەوە ئامادە کرابوون .

شایانی باسە پێشانگەی ناوبراو سەبارەت بە شاعیرو هونەرمەند یەکەم تاقی کردنەوەی پێشانگەی تایبەتی خۆیانە .

هونەرمەند حکمت هندی لە ئامادەکردنی تابلۆکاندا توانیویەتی ناوەرۆك و مەبەستی شاعیر بپێکی ئەمەش زیاتر لە روون کردنەوەی شیعرەکاندا بە هۆی تابلۆکانەوە دەر ئەکەوێت جگە لەوەش لە بەکارهێنانی ڕەنگەکانیا چێژێکی تایبەتی بەبینەر ئەدات .

کاك ئەنوەر سەبارەت بەم بەرهەمانەی خۆی دەڵێ : زادەی بیری خۆمن و هەستی خۆم تێکەڵاوی ئازاری دەورو پشتم کردوە .

***

هەرچی لاوەکە نووسینیا

جەباری حاجی کەریم

مەسەلەی لاوان لەم سەردەمەدا گرنگی یەکی تایبەتی پێ دراوەو خۆشەویستی و دڵسۆزی لە ناو هەر گەلێکدا هەبێت ڕەنگدانەوەی هەناستە گەرمەکەی لاوانە .. پاشەڕۆژ دروست کردن لە ئێمەوە دوور نییە، بەڵام ئێمە پاشە ڕۆژ لە تەمێنی لێڵدا وون بکەین ، گوێ لە دەنگە نوێکەیان شل ناکەین .. لە بەردەم هەڵمەتێکدا هەموو شتێك دەمی نرخاندن و نوێ گەرێتی دەکاتەوە .. هەگبەی داهێنان و وشەی نەسواو لە گۆڵی ماندویاندا چەکەرە دەکاو ، گۆرانی و گوڵە ماچ لە هەنگاوەکانیاندا سەر ـ دەردێنێ ـ لاوانی کوردمان ئێستاکە ڕۆشنبیرن و دروست بوی ئەم کاتە ڕوناهییەن ..لاوان لە شوێنە خواداوەکاندا دەزگا ڕۆشنبیرییەکان کۆشیان بۆ دەکەنەوەو ڕێزیان لێ دەگرن .. پێگەیاندن ووشەیەکە لای ئەدیبەکانیان سوێندی پێ دەخورێت و ئەم دڵەو دڵ شیلەی ئەمری هەڵدەمژێت .. خۆ شارەزای ڕۆشنبیرانی ئێمەش وەك ئەو گەلانە دەبێت .. لە تەك ئەوەشدا ـ دروست بووی چیاو باخ و کانیاوێکی زیخ زیوی یەکیان دەخاتەوە .. ئەی لاوانمان بۆ هێندە بێنازن .. زۆر بە گەرم ووشە دەگرن و هەروا بە ساردی لە چنگیان بەرەڵا دەبێت ..لاسك و گەڵای دڵ و دەرونیان فەریکە بەرهەمێکە سیس بون و پەشۆکاوی دەینوێنێت .. ئاوی سیروان نەبێت تینوێتیمان بە هیچ ناشکێت .. ئەی بۆ لاوانمان هێندە بێ نازن .. خاوەنی کۆمەڵێك ناسکە گۆرانین و کەمە گرنگییەك یە گۆنایانەوە نابریسکێتەوە ..وشەی لاوان هەموو شتێکە خاوێنی و داهێنان لەو ووشەیەوە سەرچاوە دەگرێت بە ڕای من ڕۆژنامەی هاوکاری هەر دوو هەفتە جارێك ژمارەیەك بۆ ئەدەب و ڕۆشنبیری ولاان تەرخان بکات و هەر دوو گۆڤارەکەش دیاردەیەکی نوێ بۆ پێشکەوتنێکی دی بنەخشێنن، ڕۆژنامەی «العراق»و پاشکۆکەی دەتوانێ لەم ڕوانگەیەی ئێستای زیاتر ببەخشێت. ئێستکەی کوردیش بە هەموو بەشەکانییەوە پێویستە گرنگی بە بەرهەمی لاوان بدات و بۆ لەمەولا بەرنامەی نوێ و شیرینی بکەوێتە شنەشن. .ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارانەش مەرج نییە بە خەتێکی زل لە سەرەوە بنوسن «ئەدەبی لاوان بۆئەوەی کارەسات و داهێنان خوێنەر بە هەوا فێنکەکەی لاوان بگەیەنێت .

ئەگەر بێت و گرنگییەکە لەم لایەنانەوە بەرپا بکرێت ، خۆمان دەتوانین پاشە ڕۆژێکی ڕوناکترو بە بەهای ئەدەبی و ڕۆشنبیری کوردیمان دابمەزرێنین و بۆ سەرکەوتنێکی دی بەرین .. تا لاوانمان لە دەست نەچێت ، چونکە ئەو سەردەسەی بێ باڵ نانی لاوان بڕوات بەرەو ئاسۆ ڕێ ناگرێت و سادەو ساواو بێ داهێنان دەمێنێتەوەو بەشی تەزبیحیکی سێ چوار دانەیی مێژوو ناکات .

***

فوتابیە لهونەرمەندکانی خانەقین

لەم دواییەدا ..

پیشانگای ساڵانەی گشتی فوتابخانەکانی شاری خانەقین لە هۆڵی سانەویی کچانی خانەقین کراویەوە. پیشانگاکە بە پێی قۆناغەکانی خوێندن کرابوو بە دوو بەشەوە .

بەشی قوتابخانەکانی سەرەتایی و بەشی سانەوی ، لە بەشی سانەوی‌دا چەند تابلۆیەکمان بەرچاو کەوت سەرنجی بینەری ڕائەکێشنا ، کە تواناو بەهرەیەکی بەرزو جوانیان ئەنواند .. لەوانە، ئەم دەموچاوە « گرافیك » ، ئیشی هونەرمەند نیاز سالح، کە توانیبووی بەو توانا هونەرییە بەرزەیەوەی ..

ئێمەش ئاواتە خوازی پێشکەوتن و سەرکەوتنین بۆ هەموو هونەرمەندانی بەشدار لەم پیشانگایەدا .. و بە چاوەڕوانی بەرهەمی جوانترو پێشکەوتووترو پیشانگای ساڵی داهاتوو .

چاپکراوی نوێ

پەروەردەو منداڵ

لە نووسینی مامۆستا عبدالستار طاهر شریف کتێبی پەروەردەو منداڵ دەرچوە کە لێکوڵینەوەیەکی پەروەردەیی زانستییەو هەنگاوێکی بەسوودە لە گەیاندنی ئەم بابەتە گرنگانە بە کتێبخانەی کوردی و خوێنەوارانی ،کتێبەکە لە ٣٢ لاپەڕەی قەوارە گەورەدایە .

شانۆگەری شێخی سەنعانی

لە نووسینی دوکتور نافیع ئاکرەیی و لە بڵاوکراوەکانی ئەمانەتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوانی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان ، شانۆگەری شێخی سەنعانی دەرچوە ،ئەم شانۆگەرییە بریتییە لە پانزە تابلۆی جیا بە مەسەلەیەکی سەرەکی پێکیانەوە دەبەستێ و لە ١٢٤ لاپەڕەی قەوارە گەورەدایە .

نهێنیی کۆنترین مێژوو

لە نووسینی ا. گەربۆڤسکی و وەرگێڕانی لە زمانی ڕووسیەوە بۆ کوردی مامۆستا جلال تقی ، کتێبی نهێنیی کۆنترین مێژو لەم دواییەدا کەوتە بازاڕەوە ، ئەم هەنگاوەی مامۆستا جلال جێگای ڕێزەو هیواداریین لە لایەن ڕۆشنبیرانی تریشەوە کە زمانە زیندوەکانی بێگانە دەزانن هەنگاوی بەم جۆرە بنرێ بۆ دەوڵەمەند کردنی سامانی ڕۆشنبیری کوردی .

چوارەمین ڤیستڤاڵی ڕۆشنبیریی لاوانی ناوچەی کوردستان لە هەڵەبجە

هێرش محمد امین

لە ژێر چاودێری بەڕێز قایمقامی قەزای هەڵەبجە ئێوارەی ١٦ی گەلاوێژ لە هۆڵی ئامادەی هەڵەبجەی کچان چوارەمین ڤیستڤاڵی ڕۆشنبیری لاوانی ناوچەی کوردستان کرایەوە کە هەموو ساڵێك ئەمبندارێتی گشتی ڕۆشنبیری و لاوان پێی هەڵدەستێت وە بۆ ئەم مەبەستە مەڵبەندی لاوانی هەڵەبجەو زاخۆو ئامێدی و دهۆك بەشدارییان تیا کرد . ڤیستڤاڵەکە تەرخان کرابوو بۆ شیعرو وتارو کورتە چیرۆك کە دوو ڕۆژی خایاند یەکەم ڕۆژی بۆ شیعرو وتارو دووەم ڕۆژی بۆ کورتە چیرۆك .

ڤیستڤاڵەکە بە وتاری لیژنەی ڕۆشنبیری لاوانی هەڵەبجە کرایەوە کەلە لایەن کاك ابراهیم فرج‌ەوە خوێنرایەوە دوابەدوای وتارەکە شاعیرە لاوەکان بەرهەمەکانیان خوێندەوە کە بریتیبون لە حەوت لاو ، دوای کۆتایی هێنان بە شیعر خوێندنەوە بەشی دووەمی دەستی پێکرد کە بریتی بوو لە وتار خوێندنەوەو بۆ ئەمەش پێنج لاو بەشدارییان کرد .هەر بەم بۆنەیەوە شاعیری هەڵکەوتو مۆید طیب میوانی ئەم ڤیستڤاڵە بوو پارچە شیعرێکیشی پێشکەش کرد . لە ڕۆژی دووەمدا کە تەرخان کرابوو بۆ کورتە چیرۆك پێنج کورتە چیرۆك خوێنرایەوە .

لە کۆتایی ڤیستڤاڵەکەدا لیژنەی هەڵسەنگاندن کە بریتیبون لە بەڕێزان محمد حسن و محمد حمە باقی و ئازاد عبدالواحد بڕیاری هەڵسەنگاندنی شیعرەکانیان داو ئەنجامەکەی بەم شێوەیە بوو ! پارچە شیعری هۆزانکا بە یەکەم دەرچوو شیعری نجیب صالح لە مەڵبەندی لاوانی ئامێدی ، ـتیشکێك لە زامێکی سەر لێشێواو ـ بە دووەم دەرچوو شیعری شەوبۆ حمە مراد لە مەڵبەندی لاوانی هەڵەبجە ،ـچرچرکە عبایە ـ بە سێیەم دەرچوو شیعری احمد نوح طە لە مەڵبەندی لاوانی زاخۆ ، ـشەهیدێکی مهابادی‌ـ شیعری سەربەست مصطفی بە چوارەم دەرچوو لە مەڵبەندی لاوانی ئامێدیەوە .

وەلە ئەنجامی هەڵسەنگاندنی وتاردا ئەم وتارانە دەرچون ـهەواڵی ئاوانێك لە چاوی کامێرەیەکدا ـ بە یەکەم دەرچو وتاری شەماڵ عمر محمد امین لە مەڵبەندی لاوانی هەڵەبجەو ـ فی ذکری یوم الارض ـ بە دووهەم دەرچو وتاری عمر شیخو مراد لە مەڵبەندی زاخۆ وتاری ئاشتی عبدالحکیم بە سێهەم دەرچوو لە مەڵبەندی لاوانی ئامێدی .

وەلە ئەنجامی هەڵسەنگانی

بروانە ل : ٧

بۆ خوێنەرانی چاپکراوەکانی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە دەرەوەی وڵات

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی خوێنەوارانی چاپکراوەکانی (هاوکاری)و «بەیان»و ـڕۆشنبیری نوێ ـ لە دەرەوەی وڵات ئاگادار دەکا . کە دەتوانن ئەم چاپکراوانەیان لە هەموو مەڵبەندی ڕۆشنبیرییەکانی کۆماری عیراق لە دەرەوە دەست بکەوێ .چونکە هەریەکی لەو مەڵبەندانە ژمارەیەکی باشی ئەم چاپکراوانەیان پێ دەگا . بۆ ئاگاداری .

جیهانی منالان

شیعر بۆ منداڵان

ڕێزی مامۆستا

لە پۆلی یەك قووتابیم
هەمیشە هاوڕێی شادیم
کاتێ کە مامۆستا هات
ڕێبەری هەموو وڵات
ئەڵێین ڕۆژباش مامۆستا
ڕێزت واڵە ناو هەستا
هەموومان بێدەنگ ئەبین
گوێ لە مامۆستا ئەگرین
گشت ووتەی مامۆستامان
ئەبخەینە بانی چاوان
لەسەر نەخشەی تۆ ئەڕۆین
ئەی مامۆستای شیرین خوێن

محەمەد نەجمەدین فەرەج

چیرۆك بۆ منالان

شەختە

مەتەڵ: لیۆ ناردو داڤینشی عبدالوهاب تاڵەبانی کردویەتیە کوردی

بەلووتکەی شاخێکی زۆر بەرزەوە . بەردێك هەبوو ، هەندێ کلۆ شەختە بە لێوارە تیژەکەیەوە شەختەکە تەماشای دونیای دەوروبەری خۆی کردو جڵەوی خەیاڵی شل کردەوەو بە خۆی دەگوت :

ـ بێگومان ئێستا پێم دەڵێن کە لووت بەرزو بە فیزم جێی خۆیەتی وام پێبڵێن !ئایا دەکرێ ئەم تۆزە شەختەیە .. پروشکە شەختەیەك ، لە شوێنێکی ئاوا بەرزدا ئۆقرە بگرێ و ،شەرم نەکا لەوەی شەختەکانی تر ، تر ،بەپێچەوانەی منەوە، تا چاو بڕکا بە سەر ئەم شاخانەوە لە شوێنێکی نزمتردا بن ؟ ئەم تۆزە شەختەیە شایانی ئەم بڵندایییە نیەو ، لە سەرمە کە بڕوا بە بچووکی خۆم بکەم ، بۆ ئەو مەبەستەش دەبێ ڕێگایەکی چاکتر بگرمە بەر لەو ڕێگایەی کە .

دەستە خوشکەکانم، پروشکە شەختەکانی تر گرتیانە بەر ، کاتێ کە لەبەر ئەوەی لە شوێنێکی لە پێویست بەرزتر ئۆنرەی گرتبوو ، ڕۆژ ،بە یەك نیگا ، تێکی‌شکاندن ، بەڵام من دەمەوێ خۆم لە تورەیی ڕۆژ بپارێزم، من دەمەوێ بچمە بۆ جێگایەك لە گەڵ قەوارەی بچووکدا بگونجێ.

که له قسەکەی بوەوە ، بینی له سەرماندا ڕەق هەڵاتوە . خۆی لە بەردەکە کردەوەو دوور خۆی هاویشت ، لە لووتکەی شاخە بەرزەکەوە تلی بوەوە : بەڵام تا بەرەو حوارتر دەهات زلتر دەبوەوە، ڕۆژی نەخایاند ئەو پروشکە شەختەیە بوو بە تۆپێکی گەورەو لە گەڵ گل‌بوونەوەیدا دەبوو بە پارچە شەختەیەکی زۆر گەورە ،

لە کۆتاییدا لە سەر گردێك ئارامی گرت و هیچ لە گردەکەی ژێری بچووکتر نەبوو .

وەرزی هاوین داهات ،ئەم پارچە شەختەیە دوا پارچە بوو کە تیشکی دەیتواندەوە.

هەوار ڕۆوف

Institut Kurde de Paris

ئافرەت نیوەی کۆمەڵە ، جا ئەگەر ئافرەت سەربەستو هوشیارو ڕۆشنبیر نەبێ ئەوا کۆمەڵەکەمان بەدوا کەوتوی ئەمێنێتەوە سەربەست نابێ
سەرۆکی فەرماندە
صدام حسین

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلس

هاوکاری

شەقامی الجمهوریە
مەیدانی الخلانی
ت ٨٨٧٥٧٩٥/٥ خەت
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
بەڕێوەبەری گشتی و
سەرنووسەر
اسماعیل رسول

● الاثنين ٤ آب ١٩٨٠ العدد ٥٣٧ ●
التضامن
● دووشەممە ٤ی ئاب ١٩٨٠ ژمارە ٥٣٧ ●

١٩ی ئەیلوول لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی یاسادانان دەست پێ دەکات

سەرۆکی بەڕێز چاوی بە ژمارەیەك لە پیاوانی دادگاو دادوەری دەکەوێتو دووپاتی دەکاتەوە

زانست بۆ قازی وەك سەرچاوەی سەرەکی وایە کە بەهۆیەوە دەگاتە بڕیاری دادپەروەرانە

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە کە مرۆڤ کاتێك حاڵەتێکی پەرەستن بۆ خۆی دادەنێت ئەوالە پێوانەی ناوەندی هۆیەکانی چاکەکردندا دەوری دەبێت .

بەڕێز لە کاتی چاوپێکەوتنی ژمارەیەك لە پیاوانی دادگاو دادوەری و یاسا لە نووسینگەی ڕەسمی خۆی لە کۆشکی کۆماری بەر لە نیوەڕۆی ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو .. ووتی هەموو پەیامەکانی ئاسمان بە دەزوویەکی بنەڕەتی یان پردێکی بنەڕەتی پێکەوە بەسترابوون و لەو دەزووەیش دادوەری لە جیهاندا مرۆڤ لە پەیوەندیی نێوان مرۆڤ و لە مامەڵە کردن لە گەڵ شتەکاندا بە کاری دەهێنێت

هەروەها بەڕێزی ووتی لەبەر ئەمەیە ئەم شکۆمەندی مەزنە مافی ئەوەی هەیە کە مرۆڤ تووشی تەگەرەو دژواری ببێت لاسار نەبێت و لێبوردنیشی نەبێت لە گەڵ ژیاندا تێکەڵاو ببێت بە بزووتنەوەیەوە سەرەڕای ئەو ڕێ پێ نیشاندانەی کە یاساو گیانی یاسا ئەنجامی دەدەن .

هەروەها بەڕێزی ووتی کەسانێکمان دەوێت هەست کردنی ناوەندی‌یان ئەوەبێت چۆن دادپەروەر بن و ئەگەریش گەیشتنە ڕادەیەکی باشی قازی‌یەکان لەم ڕووەوە هەموومان بە سەرکردەو بە هاوولاتی و بە قازی‌یانەوە ددبینە ڕاپەڕینێك بۆ بنیاتنانی شارستانیەتێکی نوێی تێکەڵ بە نەریتی باو کە لە پلەی یەکەمدا مرۆڤ ئەنجامی دەدات .

هەروەها سەرۆکی بەڕێز ورتی ناتەواوی‌لە دادوەریماندا ناتەواوی‌یە لەو چەشنەی کە هەموو ڕێڕەوەنە دوا دەخات نەك تەنیا هەر گەشە سەندن لە دادوەری یان لە یاسادا دوا دەخاتو بەس بەڵکوو ژیانیش دوا دەخات چونکە نارەزایی دەخولقێنێتو نارەزاییش بەرەوپێشەوە چوونی شارستانی و بنیاتنانی دادوەرانەی لە گەڵدا ڕاست ناڕوات .

سەرۆکی بەڕێز ڕووی قسەی لە پیاوانی دادگاو یاساو دادوەری بووو ووتی سەرکردایەتی وا سەیرتان دەکات کە ئێوە پیاوانی ئەرکە دژوارەکانن چونکە دەوری ئێوە لە سەردەمی قۆناغە پێشووەکانی ڕاپەڕین لە عێراق و لە نەتەوەی عەرەبدا بەو جۆرە بوود .

بەڕێزی هەروەها ووتی ئەو دژواری‌یانەی بەردەوام بەرەو ڕووی قازی دەبوونەوە لەوە زۆر تر بوون کە بەشێتێك پێوانە بکرێن ناوی ئیمتیازات بێتو چنگی بکەوێت ، ئیمتیازی گەورە لە ناوبانگیتی‌یدا .

بەو بەوە بناسرێت کە دادوەرانە بڕیار دەدات .. بێ گومان ئەم شکۆمەندی‌یە بە هیچ شکۆمەندیەکی تری پێدا ناگات ئەوە کە ڕاستەوخۆ بەبێ هیچ ناوەنجی‌یەك ددگاتە دەرگای ئاسمان و هەموو ئایین و هەموو نەریتەکانی چاکە کردن لە دەرەوەی ئەو ئایینانەی لە ئاسمانەوە هاتوونەتە خوارەوە ، لە سەری بەیەکتری ددگەن .

بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە .. زانست بۆ قازی وەکوو سەرچاوەی بنەڕەتو سەرەکی وایە بەهۆیەوە دەگاتە بڕیاری دادوەرانە .

هەروەها بەڕێزی ووتی .. هەرکە کارەکەی زۆر بوو ئەوا توانای پێوانە کردن و وددەست‌هێنانی بەرز دەبێتو شی‌کردنەوەی دیاردەکان لە پێناوی دەرهێنانی حوکمێکی ڕاستدا .

هەروەها سەرۆکی بەڕێز ووتی لێی داوا کراوە بەلایەنی کەمەوە ڕادەی کەمی تێگەیشتنی لقەکانی ژیانی هەبێت سەرەڕای پسپۆڕی‌ی فراوان و قووڵی لە مەیدانی یاسادا بۆ ئەوەی دانانی بای‌ر سایکۆلۆژی‌ی ئەو مرۆڤەی کە پەیوەندی‌ی بە مامەڵێك هۆی کۆمەڵایەتی‌یەوە هەبە ڕاست بێت .

سەرۆکی بەڕێز پەنجەی بۆ ئەوە ڕاکێشا کە لە ڕاپەڕینێکی ڕاستەقینەدا نابین ئەگەر لە ڕاپەڕینێکی ئاکاری‌دا نەبین هەروەها کاتێك ڕاپەڕین بە هەست پێ کردنی دەروونی‌یەوە ڕاپەڕینی تێکڕای لایەنەکانی تر دەبێت ، ئەو کاتە ڕاپەڕینی ماددیمان ئامانجێکی مرۆڤایەتی‌یانەی ئاشکرای دەبێت .

بەڕێزی ووتی دەمانەوێت عێراقی خودی خۆی داگیر نەکاتو .. لێمان دەوێت بێگانە بە هۆیە هونەری‌یە نادیارەکانی خۆی نەتوانێت دەوری مێژوویانەی لە کار بخاتو تا عێراقی دەگاتە ئەم ڕادەیە .. پێویستە بایەخ بە خۆڕاگرتن بدات هەر لە شەقامەوە تا شێوازی مامەڵەکردنی ڕاستەقینە لە ناو خێزان و لە ناو ماڵدا.

لەم چاوپێکەوتنەدا بەڕێز عزة ابراهیم جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش ئامادە بوو .

ئەوە بوو دکتۆر منذر ڕەمزێکی پێشکەش دادوەری ڕەفرێکی پێشکەش بە سەرۆکی فەرماندە صدام حسین کرد بەناوی هەموو پیاوانی دادگاو یاساو دادوەری‌یەوە ئەو ڕەمزەیش ڕێڕەوی شارستانیەتی گەلەکەمان لە ڕابوردووو ئێستای‌دا دەنوێنێت کە حەموورابی‌ی مەزن و دەوری مرۆڤایەتی و شارستانیەتی‌یەی لە عیراق‌دا کە بۆ عیراقی دروست کردو ئەو دەورەی لە پێناوی مرۆڤایەتی‌دا نواندی ، ئەویش بۆ ڕێز لێ نانی چاودێری کردنی سەرۆکی بەڕێز کە بۆ پیاوانی یاساو دادوەری دەنوێنێت .

مەرسوومێکی کۆماری ڕۆژی هەینی‌ی ڕێکەوتی نۆزدەی ئەیلوولی داهاتووی دیاری کردووە تێیدا هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان ئەنجام بدرێت .

ئەمەی خوارەوەیش دەقی مەرسوومەکەیە :

بەپێی دەستەڵاتی مادەی ٢٠ی یاسای ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان ژمارە ٥٦ی ساڵی ١٩٨٠و بە گوێرەی ئەوەی سەرۆکی دەستەی باڵای سەرپەرشتی کەری هەڵبژاردنەکان خستوویەتی‌یە ڕوو بڕیاری ئەمەی خوارەوەمان دا :

ڕۆژی هەینی‌ی ڕێکەوتی ١٩-٩-٩٨٠ ڕۆژی بەڕێوەبردنی هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان دەبێت .

دەبێت سەرۆکی دەستەی سەرپەرشتی کەری هەڵبژاردنەکان ئەم مەرسوومە جێبەجێ بکات .

لە ڕۆژی هەژدەی مانگی ڕەمەزانی ساڵی ١٤٠٠ی کۆچی ڕێکەوتی ڕۆژی سی‌ی مانگی تەمووزی ساڵی ١٩٨٠ی زایینی لە بەغدادا نووسراوە .

صدام حسین
سەرەك کۆمار

ئەفغانستان : گەمارۆدانی چەند هێزێکی یاخی‌بوو

چەند سەرچاوەیەکی دیبلۆماسی لە نیۆدەلهی‌یەوە رایان گەیاندووە کە هێزەکانی حکوومەتی ئەفغانستان هێشتاکە گەمارۆی دوو هێزی سوپایی‌یان داوە کە نەخشەیان بۆ کوودەتایەك دژی حکوومەتی بارك کارمل کێشابوو .

سەرچاوەکان ووتوویانە نەخشەی هەوڵدانی کوودەتاکە کە چەند بەشێکی هێزەکانی ئەفغانستان لە کۆمەڵەی سەرەکی‌ی سوپایی لە پۆل چاکری‌ی باشووری کابل‌دا دایان نابوو بڵاو بووەتەوەو هێزەکانی دەوڵەت لە هەژدەی مانگی رابوردوودا خۆیان گەیاندووەتە ئەو شوێنەو ناحەزەکانیان لە ناوبردووەو گەمارۆی شوێنەکەیان داوە .

● ووتەی هاوکاری ●

لە دوازدەهەمین بیرەوەری ڕاپەڕینی سی‌ی تەمووزدا

وەرچەرخانێکی ڕیشەیی و گرنگ لە ڕێڕەوی شۆڕشی حەڤدەی تەمووزی پیرۆز

بەرلە چەند ڕۆژێك دوازدەهەمین بیرەوەری‌ی ڕاپەڕینی سی‌ی تەمووزی پیرۆز تێپەڕی کە وەرچەرخانێکی ڕیشەیی و گرنگ نەك هەر لە ڕێڕەوی شۆڕشی حەڤدەی تەمووزی پیرۆزدا دەنوێنێتو بەس بەڵکوو بە تێکڕا لە مێژووی نوێی عێراقدا ، چونکە ئەم ڕاپەڕینە بناغەی بەهێزو ڕاستی بۆ ڕێڕەوی شۆڕش لە رووتێکردنە نیشتمانی و نەتەوەیی‌یەکاندا دانا ، کە سەرکردایەتی‌ی حزب وێنەی کێشاون و سنووری بۆ دیاری کردوون ..

لەم ڕاپەڕینە مەزنەدا حزبەکەمان توانی‌ی دژی کەسانی گومان لێ کراوو تاقمی خیانەتکار بجەنگێت کە لەوانە بوو ببنە هۆی لەبار بردنی شۆڕش و لە کار خستنی ڕێڕەوەکەی و گواستنەوەی بۆ کوودەتایەکی سەربازی و خاڵی کردنی لە هەموو ناوەرۆکە ڕزگاریخوازەکانی ئەگەر ئەو بڕیارە شۆڕشگێڕانە نەبووایە کە سەرکردایەتی‌ی شۆڕش بۆ لەناو بردنی ئەم کەسانە بڕیاری دابوو ، کە هیچ ئامانجیکیان نەبوو ئەوە نەبێت دەست بەسەر شۆڕش و بەسەر حزب و جەماوەری گەلدا بگرن .

لێرەشەوە بوو سەرکردایەتی‌ی حزب و شۆڕش خۆی بە بڕیارەکەی چەکدار دەکردو دەستی لێ بەرنەدەداو هەوڵی ئامادە کردنی هەموو پێداویستی‌یەکی جێبەجێ کردنی دەداو پاك کردنەوەی شۆڕش لەم دەردە شیرپەنجەیە کە جێی هیوای کۆنەپەرستو ئەڵقە لەگوێ و دوژمنانی گەل بوو ..

بەڵام وریایی سەرکردایەتی‌ی حزب و شۆڕش و بڕوای تەواوەتی بە توانای تێکۆشانی جەماوەر کە بەوپەڕی ڕێز لێنان و خۆشەویستی‌یەوە لە دەوری سەرکردایەتی‌یەکەی کۆ ببووەوە ئەم پیلانەی تێك شکاندو نەخشەی پیلانگێڕەکانی بەتاڵ کردەوە ...

نەبەردی بۆ ڕاپەڕینی سی‌ی تەمووزی پیرۆزو حزبە سەرکردەکەی و سەرۆکە تێکەیشتووەکەی سەرۆك صدام حسین .

● هاوکاری ●

ڕۆژنامەیەکی تورکیا :

کوشتن و بڕین باڵی بەسەر سوریادا کێشاوە

ڕۆژی هەینی‌ی ڕابوردوو ڕۆژنامەی -حریت- ی تورکیا دووپاتی کردەوە کە سەدان هاوولاتی لە سوریادا بەدەستی هێزەکانی ڕژێمی سوریا کوژراون ئەویش لە هەڵمەتە سەرکوتکردنانەیاندا کە دژی هێزەکانی بەرهەڵستی دەیکەن .

ڕۆژنامەکە لە زمانی ئەو کەسانەوە ووتوویەتی کە لە سنووری سوریاو تورکیا پەڕیونەتەوە ، باری تیرۆرو کوشتن و بڕین باڵی بە سەر هەموو ناوچەکانی سوریادا کێشاوە .

هەروەها ووتوویەتی کە هێشتاکە جەنگ لە زۆربەی شارە گەورەکانی سوریادا لە نێوان هێزەکانی ڕژێمی سوریاو هێزەکانی بەرهەڵستی‌دا بەردەوامە .

پەنجەیشی بۆ ئەوە ڕاکێشاوە کە سەدان هاوولاتی‌ی سوریایی لە سنوور پەڕیونەوەو داوای پەناهەندەیی‌یان لە تورکیا کردووە .

ووتووشیەتی کە هێزەکانی ڕژێمی سوریا چاودێری‌یەکی توندیان خستووەتە سەر سنوور لە گەڵ تورکیادا بۆ ئەوەی نەهێڵن هاوولاتی‌یەکانی سوریا پەنا بۆ تورکیا بەرن .

لە لایەکی تریشەوە ڕۆژنامەی (لیبراسیۆن) ی فەرەنسی ووتوویەتی لە سەرەتای مانگی ڕەمەزانەوە تاکوو ئێستا چەند کەسێك لە شاری -حەلەب- ی باکووری سوریا کوژراون و لە ناوبراون.

هەروەها ووتوویەتی بەرهەڵستی‌ی سوریا لەم مانگەدا چەندین جار بە توندوتیژی دەستیان لە ڕژێمی سوریا وەشاندووە.. لەم دەست وەشاندنانەدا چەندین کەس لە چلکاوخۆرانی ڕژێم کوژراون .

● ئێران ●

کوشتنی ٤٨ کەس لە پاسەوانەکانی خومەینی و بریندارکردنی ٣٠ کەسی تر لە ناوچەی کوردستان

چەکدارە کوردەکان لە چوارچێوەی بەرگری‌ی پاڵەوانانەیاندا ، کە گەلەکانی ئێران دژی تاقمە ڕەگەزپەرستەکانی خومەینی ئەنجامی‌دەدەن ،دەستیان لە هێزو پاسدارەکانی خەمەینی شاندووە .

ئەوەبوو لە پێکداهەڵپژانێك‌دا کە لە شاری مەریوان ڕووی‌دا پتر لە ٤٨ کەس لە هێزەکانی فارسە ڕەگەزپەرستەکان کوژران .

ڕادیۆی فارسە ردگەزپەرستەکان دان بەوەدا دەنێن کە پێکداهەڵپژانەکە کاتێك ڕووی داوە کە چەکدارە کوردەکان تەقەیان لە هێزو پاسدارەکانی خومەینی کردووە ئەو کاتەی خەریك بوون بەرەو شاری مەریوان دەڕۆیشتن .

لە لایەکی تریشەوە ناربخۆکێك لە بەڕێوەبەرێتی‌ی ئامۆژگاری‌ی نیشتمانی‌ی سەر بە ڕژێمی فارسی ردگەزپەرست لە شاری کرماشاندا ڕووی داوەو چەندین دووکان و پیشانگای بازرگانی‌ی رووخاندووەو زیانێکی گەورەیشی گەیاندووە .

هەروەها ڕادیۆکە ددانی بەوەیشدا ناوە کە سێ پاسداری خومەینی ڕەگەزپەرست لە شاری هەمەدان کوژراون .

لە لایەکی تریشەوە سەربازگەی -هەوان سەر- لە کرماشان ، لە لایەن پەنجا کەسی دژ بە ڕژێمی فارسی ڕەگەزپەرست ، هێرشێکی کراوەتە سەر .

ڕادیۆی فارسەکان کە ئەمەی ڕاگەیاندووە باسی ئەو زیانانەی نەکردووە کە لە ئەنجامی ئەم هێرشەوە ڕوویان‌داوەو ددانیشی بەوەدا ناوە کە یەکێك لە لێپرسراوەکانی پاسدارەکانی خومەینی‌ی ڕەگەزپەرست لە شاری ئورمیەدا بە کوژراوی دۆزراوەتەوە پاش ئەوەی مانگێك لای کوردەکان دەستبەسەر بووە .

تاوانبارکردنی تایلاند لە لایەن کەمبۆدیاوە

حکوومەتی کەمبۆدیا تایلاندی بەوە تاوانبار کردووە کە تێکڕا پێنج سەد تەن چەکی چینی لە مانگێکدا بە خاکی ئەوێدا دەگوێزێتەوە بۆ ئەوەی بیانداتە هێزە بەرهەڵستی‌کەرەکانی ڕژێمی کەمبۆدیا .

وەزارەتی دەرەوەی کەمبۆدیا لە بەیاننامەیەکدا کە ئاژانسی دەنگ‌وباسی کەمبۆدیا بڵاوی کردووەتەوە ووتوویەتی ئەو چەکانە بەهۆی کەشتی‌ی چینی‌یەوە دەگوێزرێنەوەو لە بەندەری بانکووك‌دا دادەگیرێن وەك بڵێیت کەل‌وپەلی ئاسایی بازرگانین .

بەیاننامەکە ووتوویەتی کە سوپای تایلاند ئەم کەل‌وپەلانە لە بەندەرەوە بۆ سنووری باکووری کەمبۆدیا دەگوێزێتەوە کە هێزە بەرهەڵستی‌کەرەکانی سەر بە (پۆل پۆت)ی سەرۆکی پێشوویان تێدایە .

Institut Kurde de Paris

بانگەوازێك

ئاشکرایە کە دەزگای ڕۆشنبیریی و بڵاوکردنەوەی کوردیی ئێستاو لەمەوبەریش هەر یەکێ بووە لەو دەزگا گرنگە ڕۆشنبیرییانەی کە ددورێکی یەجگار گرنگو دیاریی لە کۆڕی بزووتنەوەی ڕۆشنبیریی کوردیدا هەبووە ، بە هۆی ئەو ڕۆژنامەو گۆڤارو چاپەمەنییانەی کە پەیتاپەیتا بە سەرمەرە بڵاویان دەکاتەوە ، هەروەها درێغی لە پشتگیری کردنی ئەدیبانو نووسەرانی کورد نەکردوەو بەرهەمەکانیان بەپێی توانا بۆ لە چاپ داون ، یان بۆ لە چاپدانی بەرهەمەکانیان کومەکی پێ کردوون جگە لەمانە بایەخی بەگرتنی کۆڕی ڕۆشنبیریی و کۆبوونەوەی ئەدەبی داوە بەو ئامانجەی کەرەورەوەی بزووتنەوەی ڕۆشنبیریی و ئەدەبی بەرەو پێشەوە بەرێتو موتووربەیان بە زانیاریی نوێ بکاتو پەرەیان پێ بدات . هەروەها تێ کۆشاوە کە دەرفەتو باری باش بخولقێنێ ، بۆ ئەوەی ئەدیبانو نووسەرانی کورد بەیەك بگەیەنێ هەتا پێکرا هاوبەشی لە کرداری ڕۆشنبیریی و ئەدەبی بخەنە کار .

دیارە میهرەجانی ڕۆشنبیریی یەکەمی کوردیی لە هەولێر بەشێ بوو لەو چالاکیانەی کە دەزگاکەمانی گرتوویەتیە ئەستۆی خۆیی و ئێمەیش ، ئەمە ، بەسەرکەوتنێك بەرکولێك لەو چالاکی و کارگوزاریانە دادەنێین ، کە دەمانەوێ لەمەولا جێبەجێیان بکەین . ئەنجا بۆ بەردەوام بوون لەم کۆڕەداو لە دوای ئەوەی کە بە پێتی تواناو دەرفەت لەگەڵ ژمارەیەك لە برا ئەدیبەکانو نووسەرە بسپۆرەکان کەوتینە گفتوگۆ، گەیشتینە ئەنجامی ئەوەی کە لە شاری سلێمانی کۆڕێ بۆ شیعری کلاسیکی بگرین بۆ ئەوەی لەم کۆڕەدا گەلێ باسو لێکۆڵینەوە کە پەیوەندیی بە شیعری کلاسیکییەوە هەبێت پێشکەش بکرێن بە مەرجێ ئالەم جوارچێوەشدا بن :ـ

١ ـ دیاردە و سیفاتی شیعری کلاسیکی کوردیی چۆنیەتی پەیدابوونی .

٢ ـ ئەو شاسوارانە کە لەم کۆڕەدا ئەسپی خۆیان تاو داوەو بەردی بناغەیان داناوەو دەوری هەر یەکێ لەوانە لەم بارەیەوە بخرێتە روو .

٣ ـ پەیوەندیی ئەم جۆرە شیعرە بە قوتابخانە ئەدەبیەکانی ترەوە ، ئەدەبی گەلانی‌تر تا چ ڕادەیەك کاری کردوەتە سەر شاعیرەکانو بەرهەمەکانیان لە رووی ناوەرۆكو شێوەی هونەرییەوە ، هەروەها ئەوەش دیاریی بکرێت کە ئەوانیش چ کارێکیان کردۆتە سەر ئەو شاعیرانەی کە لە دوای ئەمانەوە هاتوونەتە مەیدانی شیعرو ئەدەبەوە .

هەموو باس نووسێك ، دەتوانێت ئەو بابەتەی کە ودری دەگرێتو دەیەوێ لە سەری بنووسێت ، یان لەچوارچێوەیەکی گشتی ،یان لە سووچێکی دیاریکراوی باسەکە بدوێت ، بۆشی هەیە یەکێ لە شاعیرە کەڵە ـ کلاسیکییەکان هەڵبژێرێتو بە تەواوی لێی بدوێت

ئەوجا لەبەر ئەم تیشکەدا، داوا لە ڕۆشنبیرانو ئەدەبدۆسانی کورد دەکەین کە لەم کۆڕەدا هاوبەشی بکەنو باسێ ، یان لێکۆڵینەوەیەکمان بۆ بنووسن ، خۆشیان سەرپشکن بۆ هەڵبژاردنی

بروانە : ل : ٧

لیستەی ناوچەکانی هەڵبژاردن لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی

١ ـ هەولێر ١

ئەو شوێنەی کراوە بە بنکە قایمقامیەی قەزای مەڵبەندی هەولێر

ئەو گوندو گەڕەکانەی سەر بەو ناوچەیەن

گەڕەکی ئاشتی ، ڕووناکی‌ئازادی ، خانقاه ، خەبات ، تەعجیل (سەعدوناوە) ،ڕزگاری عرب کە لە مەڵبەندی هەولێردان .

ژمارەی ئەندامانی پێویست(٥) ئەندام .

هەولێر ٢

دیوانی پارێزگا ـ بەڕێوەبردنی ناوخۆیی

گەڕەکی برایەتی ،شۆڕش ، صلاح‌الدین ، قەلعە لە ناوەندی هەولێرو قەزای‌مەخموورو ناحیەکانی بە سنووری ئیدارییەوەیانو‌ناحیەی خەبات کە سەر بە قەزای مەڵبەندی هەولێرە(عەینکاوە) و ئەم گوندانەی کە سەر بە ئەون :ـ

بیرکوت، کۆمەڵەی بیرزین،بۆلاق قەڵا مورتك ، سەر کور قفر، شوزار ، جەزنیکان،گرد عارف ، جەزنیکان نجم، جەزنیکان مامند، گەردە چال،ئاشۆکان ، تەلۆسك ، کەڵەکان ، بحرکە ، شخەشەل ، کۆمەڵەی بحرکە ، کرك ، دوزینە ، بازتوق ،طوبزاوە ، قەتوی ، عزە ، بیرەبات ، مزە احمد ،قۆنیان ، ناظم اوە ، تیمار ئەورە ،

عارەب کندی ، سویری ،باعلو منارە ، تورمە ،رشکین حمزە ، شۆڕش ، گۆران ،زێڕکەبان ، کەزنە ، گرد جروتیار ، ناوەندی ناحیەی‌عەینکاوە .

ژمارەی ئەندامانی پێویست(٥) ئەندام .

هەولێر ٣

بەڕێوەبەرێتی‌ی ناحیەی صلاح‌الدین

هەردوو قەزای شەقڵاوەو کۆیسنجق ناحیەکانیان بە سنووری ئیدارییانەوەوناحیەی قوشتەپەی سەر بە قەزای مەڵبەندی هەولێر بەسنووری ئیدارییەوەو ئەو گوندانەی کە سەر بە ناحیەی‌مەڵبەندی هەولێرن عەینکاوە ـ:ـ

مام چۆنمان ، باغچە ،بێوکەی تازە ، کانی سەگان بێرکە ، سێ‌بەردان ،کەسنەزانی اسماعیل ، کانی کەنی ، شاوێردی ،جمرکە ، همزە بگ کورداوە، کردیش ، پونگینە ، ئۆغسەر ،باغرمەی شەهاب ، بنصلاوەی بچروك ، کەسنەزانی عەلی‌پاشا ، کۆمەڵەی کەسنەزان ، ناجاری باداوە ، حسارۆك ،شاوەیسی‌ـدەواجن ـکۆمەڵەی شاوەیش ، شاوەیی ، کۆلکی‌گەورە ، بیرس ، کۆلکی بچووك ، بەنصلاوەی گەورە ،کەلەکین ، شۆکی ملا عمر ، کۆمەڵەی مەلا عمر ، کرەسوور ، کونە گورك ، دارەتوو ، شەربووتی بچورك،شەربووتی گەورە ، گردە ڕەشەی ئەسعەد ، بۆیسانی‌گردە ڕەشە ، گردە ڕەشەی مفتی .

ژمارەی ئەندامانی پێویست(٥) ئەندام .

هەولێر ٤

قایمقامیەی قەزای ڕەواندز

قەزای ڕەواندوزو زێبارو‌چۆمان بە ناحیەکانیەوە بە سنووری ئیدارییانەوە

ژمارەی ئەندامانی‌پێویست«٤» ئەندام .

سلێمانی ١

قایمقامیەی قەزای مەڵبەندی سلێمانی

گەڕەکی کانێسکان کارێزی‌مجید بگ ، ئەزمر ، مەڵکەندی ، ابراهیم پاشا ،دارۆغا ، ئازادی ، شەهیدان، هاوارە بەرزە ، تووی مەلیك،گوێژە ، گردی سەیوان، کوێزرە ، درکەزین ، سەرشەقام ، خەبات ، شارەوانی، حاجی ئاوا کەدەکەونە ناوشاری سلێمانی‌یەوە .

ژمارەی ئەندامانی پێویست «٤» ئەندام .

سلێمانی ٢

قایمقامیەی قەزای دۆکان

گەڕەکی البکر ـهندرین ـ،گەڕەکی البکر ، گەڕەکی شەکر مالەکانی کارگەی‌جگەرە ، ئابلاخ ، قلیاسانی ژووروو ، گەڕەکی گردی‌شیخ محی‌الدین ، گەڕەکی چوارباخ ، گەڕەکی شۆڕش‌ـ شۆڕش ، برانان ـ ئاشتی، کاریزە ووشك کە دەکەونە‌ناو شاری سلێمانییەوە لە گەڵ قەزای دۆکان بەناحیەکانیەوەو ، ناحیەی سەرچنار بە سنووری‌ئیدارییەوە .

ژمارەی ئەندامانی پێویست «٤» ئەندام .

سلێمانی ٣

قایمقامیەی قەزای پشدەر

قەزای پشدەرو شارباژێرو‌ڕانیەو ناحیەکانیان بە سنووری ئێستایانەوە

ژمارەی ئەندامانی پێویست(٥) ئەندام .

سلێمانی ٤

قایمقامیەی قەزای هەڵەبجە

قەزای هەڵەبجەو پەنجوێن‌وناحیەکانیان بە سنووری ئێستایانەوەو ناحیەی‌تانجەرۆی سەر بە قەزای مەڵبەندی سلێمانی‌بەسنووری ئێستایەوە

ژمارەی ئەندامانی‌پێویست«٤» ئەندام .

سلێمانی ٥

قایمقامیەی قەزای دەربەندیخان

قەزای کەلار ، دەربەندیخان ،چەمچەماڵو ناحیەکانیان بە سنووری ئێستایانەوەو هەردوو ناحیەی بازیانو قەرەداغی سەر بە قەزای‌مەڵبەندی سلێمانی بە سنووری ئێستایانەوە .

ژمارەی ئەندامانی پێویست(٥) ئەندام .

دهۆك ١

قوتابخانەی هاوکاری (التضامن) لە دهۆك

مەڵبەندی پارێزگاو هەردوو قەزای دهۆكو ئامێدیو ناحیەکانیان بە سنووری‌ئێستایانەوە .

ژمارەی ئەندامانی پێویست(٥) ئەندام .

دهۆك ٢

قایمقامیەی قەزای زاخۆ

قەزای زاخۆو سومێل‌وناحیەکانیان بە سنووری ئێستایانەوە .

ژمارەی ئەندامانی‌پێویست«٤» ئەندام

بەڕێز عزة ابراهیم

سەرۆکایەتی کۆبوونەوەی دەستەی باڵای سەرپەرشتی کەری هەڵبژاردنی ئەنجومەنی یاسادانان دەکا

بەڕێز عزة ابراهیم جێگری‌سەرۆکی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش‌سەرۆکی دەستەی باڵای سەرپەرشتی‌کەری هەڵبژاردنی‌ئەنجوومەنی یاسادانان دووپاتی کردەوە کە ڕەفتاری‌دیموکراتی‌یانە لە بیروباوەڕەکانی حزبەکەمان‌داحزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست مەسەلەیەکی‌زیندووە لەگەڵ ژیاندا تێکەڵ دەبێت بۆ خولقاندنی یاسای‌نوێ کە ژیانی نوێی کۆمەڵەکەمان دەردەبڕێت .

هەروەها بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش لە کانی سەرکردایەتی کردنی کۆبوونەوەیەکی فراوانی دەستەی باڵادا کە بەیانی ڕۆژی سێ‌شەممەی ڕابوردوو لە نووسینگەی ڕەسمی‌ی خۆیدا ئەنجامی داو بەڕێز عبدالفتاح محمد امین ئەندامی ئەنجومەنی شورشو وەزیری حوکمی ناوخۆیو بەڕێزان پارێزگارانی هەولێرو سلێمانیو دهۆكو هاوڕێیان ئەمیندارای نهێنی سەرکردایەتی‌ی لقەکانو بەشەکانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لەو پارێزگانەدا ئامادەی بوون ، ووتی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە ئەنجامی خستنە پێش چاوی بایەخ‌پێدانی سەرکردایەتی‌ی حزبو شۆڕشەوەیە بۆ پەرەپێدانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌و خولقاندنی بارو دۆخی دیموکراتی‌و بەروەردەیی‌و بڵاوکردنەوەی گیانی کارکردنی بە کۆمەڵو زانستی‌یانە لە نێوان هاووڵاتی‌یەکانیدا .

هەروەها بەڕێز عزة ابراهیم جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش سەروکی دەستەی باڵا داوای ئەوەی کرد بایەخ بە ئامادەکردنی هەموو پێداویستی‌یەکانی هەڵبژاردنو پروپاگەندەی هەڵبژاردنی تێدا بدرێتو بۆ بەشداری‌کردنی ڕێکخراوە پیشەیی‌و جەماوەری‌یەکان لە کارو باری هەڵبژاردندا هەوڵ بدرێت بۆ دابین‌کردنی بارو دۆخی دیموکراتی‌یانەی پێویست بۆ ئەم هەڵبژاردنە.

لە کۆبوونەوەکەدا لە دابەش‌کردنی پارێزگاکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەسەر چەند ناوچەیەکی هەڵبژاردنو پێکهێنانی لیژنەکانی سەرپەرشتی‌کردنی ڕەوتی هەڵبژاردن تیایاندا‌و دابەش‌کردنیان بەسەر چەند مەڵبەندێکی هەڵبژاردندا کۆڵرایەوە .

هەروەها لە کۆبوونەوەکەدا بریار درا کارتی هەڵبژێرەرەکان بۆ هەڵبژاردن بە هەردوو زمانی عەرەبی‌و کوردی چاپ بکرێت بۆ ئاسان‌کردنی کاروباری دەنگدان .

پێکهێنانی ئەو لیژنانەی کە سەرپەرشتی ڕەوتی هەڵبژاردن دەکەن لەناوچەکانی هەڵبژاردندا لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی

دەستەی باڵای‌سەرپەرشتی‌کەری هەڵبژاردنی‌ئەنجومەنی یاسا دانان لەدوو بەیاننامەدا کە ڕۆژی سێ‌شەممەی رابوردوو دەری کردوون بڕیاری داوە ئەولیژنانە پێك بهێنرێن کە سەرپەرشتی‌ی ڕەوتی‌هەڵبژاردن دەکەن لە ناوچەکانی‌هەڵبژاردندا لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌و دابەش کردنی‌پارێزگاکانی ناوچەکە بە سەرچەند ناوچەیەکی هەڵبژاردندا.

بەپێی ناوەرۆکی برگەی‌سێی مادەی ٢٦ ی سالی ١٩٨٠... ئەوا دەستەی‌باڵای سەرپەرشتی‌کەری‌هەڵبژاردنی ئەنجومەنی یاسا دانان بڕیاری دا ئەولیژنانە پێك بهێنرێن کە سەرپەرشتی‌ی ڕەوتی‌هەڵبژاردن دەکەن لە ناوچەکانی هەڵبژاردندا لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی بە گوێرەی‌ئەوەی لەم جەدوەلەی‌خوارەوەدا دیاری کراوە .

عزة ابراهیم

جێگری سەرۆکی ئەنجوومەنی‌سەرکردایەتی‌ی شۆڕش سەرۆکی دەستەی باڵای

سەرپەرشتی‌کەری هەڵبژاردنی ئەنجوومەنی یاسا دانان

لیستەی ناوی ئەندامانی‌لیژنەکانی سەرپەرشتی‌کردن

ناوی پارێزگا	ژمارەی ناوچە	سەرۆکی لیژنە نوێنەری وەزارەتی دادوەری	ئەندام نوێنەری وەزارەتی حوکمی ناوخۆیی	ئەندام نوێنەری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست	ئەندامو نوێنەری بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخواز
١ ـ هەولێر	١	بەڕێز بکر اسماعیل محمد ـ سەرۆکی دادگای دەست پێ‌کردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی	بەڕێز شفیق محمد صادق ـ قایمقامی مەڵبەندی هەولێر	بەڕێز ولید خلیل العایش	بەڕێز محمد محیی‌الدین
٢ ـ هەولێر	٢	بەڕێز رشید عبدالقادر سلیم ـ جێگری سەرۆکی دادگای دەست پێ‌کردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی	بەڕێز عبدالله حسن خفاف ـ یارمەتیدەری پارێزگاری هەولێر	بەڕێز محمد فاضل عباس	بەڕێز مینان بولص جورج
٣ ـ هەولێر	٣	بەڕێز ناظم یونس سعید ـ جێگری سەرۆکی دادگای دەست پێ‌کردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی	بەڕێز حمید عباس ـ قایمقامی قەزای شەقڵاوە	بەڕێز عبدالمجید علیوی	بەڕێز محسن طاهر بەرزنجەیی
٤ ـ هەولێر	٤	بەڕێز بایز عبدالله دزەیی ـ قازیی یەکەم لە دادگای سەرەتایی هەولێر	بەڕێز طلعت هادی احمد ـ قایمقامی قەزای ڕەواندز	بەڕێز ناصر جبار رحیم	بەڕێز حسام شاکر
٥ ـ سلێمانی	١	بەڕێز محمد صالح سعید ـ جێگری سەرۆکی دادگای دەست پێ‌کردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی	بەڕێز عادل بکر عمر ـ قایمقامی قەزای مەڵبەندی سلێمانی	بەڕێز ناصر عبدالعزیز گاطع	بەڕێز عزیز حسن عرب خۆشناو
٦ ـ سلێمانی	٢	بەڕێز عزیز عبدالله احمد ـ قازیی یەکەمی سەرەتایی سلێمانی	بەڕێز صالح علی خورشید ـ قایمقامی قەزای دۆکان	بەڕێز عبدالرحمن جاسم ثجیل	بەڕێز محمد زیاد مجید
٧ ـ سلێمانی	٣	بەڕێز ابراهیم علی الشیخ ـ قازیی سەرەتایی سلێمانی	بەڕێز محمد امین عبو ـ قایمقامی قەزای پشدەر	بەڕێز جاسم محمد کریدی	بەڕێز حسین علی عیدان
٨ ـ سلێمانی	٤	بەڕێز مصطفی رشید صالح ـ قازیی سەرەتایی سلێمانی	بەڕێز کطوف حسن محمد ـ قایمقامی قەزای هەڵەبجە	بەڕێز حامد احمد خلف	بەڕێز طارق عبد اللطیف امین
٩ ـ سلێمانی	٥	بەڕێز کریم شریف ـ قازیو سەرپەرشتی‌کەری دادوەری	بەڕێز حسین ابراهیم درویش ـ قایمقامی قەزای دەربەندیخان	بەڕێز عبدالحکیم رجب علی	بەڕێز خالد صالح شاکر
١٠ـ دهۆك	١	بەڕێز رستم امین علی الجاف ـ جێگری سەرۆکی دادگای دەست پێ‌کردنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی	بەڕێز انور عارف حکمة ـ جێگری پارێزگاری دهۆك	بەڕێز حکمة سلیمان الطعان	بەڕێز داود قادر
١١ـ دهۆك	٢	بەڕێز فاضل حسن قادر ـ قازیی یەکەم لە دادگای سەرەتایی دهۆك	بەڕێز صباح عبد الستار ـ قایمقامی قەزای زاخۆ	بەڕێز عبدالمنعم حسن علی	بەڕێز احمد مصطفی سعدی

Institut Kurde de Paris

بژار

حەفتە یان هەفتە

حەفتە کە حەوت ڕۆژەکەیە لە شەممەوە تا هەینـــی، هەندێکمان دەیکەین بـــە (هەفتە) وەکو فارسی‌یەکـە ، لە کاتێکدا لەم ووشەیەو لـە زۆر ووشەی تریشدا پیتێك، یان بێژتن‌و دەنگ‌لێ دان‌بەسە بۆ جیاکردنەوەی کـــوردی لەفارسی ،ئەمەشـــس دەگەڕێتەوە بۆ ئـەو مێژووە هاوبەشەی کە هـــەردوو زمانەکە هەیانە .

بەو بۆنەیەشەوە دەڵێیـــن ژمارەت -حەوت- وا دیـــارە لە بنەڕەتەوە -حەوت- بووە ، لەشێوەی موکریان‌و سلێمانـی -ف-بووە بە -و- هەروەکـــو جژن ،ەفت ،چەفت کەفتـن دە: ێبە نەوت ، چـــەوت، کەوتن کەوا ناوچەی هەولێرو کۆیەو گەرمیانـــی عیراق پاراستوویانە .

ئەوەتا دەڵێین حەفتـــاو حەڤدە ، ناگوترێ حەوتـــاو حەودە . بۆ مەسەلـــەی حەفتەش دەبێ راستی‌یـــەك هەبێ نەخرێتە ژێر لێـــوەوە کە لە موکریاندا دەگوتـــرێ -حەوتوو - هەرچۆنێك بێـــت -حەفتە -راستەو هەفتـــە هەڵەیەو حەفت‌و حـــەوت هەردووکیان ڕاستن .

شینایی

کورد دەڵێ گەنمەکە شین‌بوو، بە بێستان جاریش دەگوترێ شینا وەردو شینایـــی . یەکێك نووسیبووی کە ئـــەو شین بوون‌و شینایی‌یـــە ڕەی بەسەر ڕاستی‌یەوە نی‌یە ، بەڵکو دەبێ بگوتـــرێ سەوزبوون‌و سەوزایـــی . بۆچی ؟ چونکە -بەڕای ئەو - گژو گیاو ڕووەك بە ڕەنگـــ سەوزن خۆ شین نین .

بەڵام تۆزێ سەرنـــجدان‌و گەڕانەوە بۆ زمانی کـــوردی‌و ئەدەبەکەی بەرپەرچی ئـــەم رایـــە دەدات‌و بـــۆی دەردەکەوێت کە شینایی بـــە پارچە زەوی داچێنراوو بـــە زراعەت دەڵێن . ئەوەتـــا بێ‌کەس لە شاخی ڕەنگاورەنگی کوێژەدا دەڵێ :

(بەرگی سەوزیشت ئەڵێ
ئەم خاکە هەر شینایی‌یـــە
پڕ لە دەغڵ‌و دان‌و کانـــی،
سەر بەرزو پڕ لە نوور)

تەنانەت مامۆستا توفیـــق وەهبی‌و مستەر ئەدمونـــدز -شین- یان بە -گریـــن-ی ئینگلیزی مانا لێ‌داوەتەوە بـــە مەرجێك کە بۆ -سروشت - بێت .

چی تیایە ، شین کـــە هاومانای شیوەنیش بێت‌و لە شین‌و شەپۆڕو سەرشـــین‌و شایی‌دا بیبینین ؟
دەربارەی کردارەکەشـــس : شین‌دەبێ‌و شین‌بوو ،ئـــەوا لە زمانی کوردیدا بێگانـــە نی‌یە هەروەکو حاجـی قادری کۆیی دەڵێ :

وەیا کەی نێژراوە چەنـــد نەمامێ لە نارنج‌و ترنج‌و هەر مەقامێ بزانن شین دەبـــێ نابێ ،بە بەردێ؟ لە جێگـای گەرم‌و ساردی چی بەسەردێ؟

بژارکۆڵ

گۆشەیێکی ژیانی ڕەعنا

• احلام منصور

- هاناو ڕوشن‌کەرە ..
برۆ ..

ئەم ڕستەیە هەموو ڕۆژێ ڕەعنا چەند جارێك دووبارەی دەکردەوەو .. هانـــی دەدام بڕۆم قالەی عەتار لە دوورەوە ببینم ئاگام لـــێ بێ کـــەی دەگەڕێتەوە بۆ ماڵ تا ئاگاداری ڕەعنا بکەم .. منیش هەمـــوو ڕۆژێ دەم‌گوت ..

- پوورە ڕەعنا ئـــەوا کەوتەڕێ ئێستا بەنێـــوەردا تێدەپەڕێ ..

ڕەعناش خۆی دەڕازاندەوە، لە پشتی دەرگا تەختەکـــەی ماڵیاندا دەوەستاو لە کونێکی بچکۆلانەوە سەیری کۆڵانـــی دەکرد .. هەر کە گوێی لـــە جیڕەجیڕی کلاش دەبـــوو ، ڕەعنا لەم دیوی دەرگـــاوە تووشی هەناسە بڕکێ دەهات ڕەنگی دەگۆڕا هەناسەی سوار دەبوو ، زمانی تەتەڵـــەی دەکرد ، جاری واهەبـــوو خۆی بە پێوە بۆ نەدەگیـــرا ، هەچ وەرزێ بووایت ئارەقـــی دەکردو دەستەکانی دەلەرزی‌و زیاتر لە هەشت نۆ جار لەسەر یەك دەی‌گوت :ئەوەتا .. ئـــا ئەوە .. ئەوەتا .. ئۆخـــەی ئەمڕۆش چاوم پـــێ کـــەوت

ئیتر ئەو ڕۆژە تائێـــوارە ڕەعنا مەستی ئەو ســـاتە بینینەی قالە دەبوو کە لە کونی دەرگاکەوە دەیبینی .. ڕەنگـــە گەلێ جاریش وەك سێبـــەرو تارمایی بە بەردەمـــیدا تێپەڕیبایە جاری واش هەبوو بەتەواوی نەی‌دەبینـــی ، نەختێ لە روخساری یا بەشێ لە لەشی دەبینی ...

ڕەعنا کچێکی قەیـــرەی تەمەن چل ساڵی بـــوو ... کەڵەگـــەت‌و پـــرچ زەردو چاوشین‌و سوورو سپی بوو، داراکاری زۆربوو ، کەچـــی براکەی نەی‌دەدا بەشـــوو بەدرۆ دەیگوت بۆ ئامۆزاکەی دامانناوە .. کەسیشـــس نەڕەنگ‌و نەناوی ئامۆزاکـــەی نەبیستبوو ... ڕەعنا دایـــك‌و باوکی مردبوو خزمەتـــی براکەی دەکرد ..

قالەیش گەنجێکی ســـمێڵ قیت‌و قۆز بوو تەمەنـــی ٢٠ ساڵی دەبووو دوکانـــی عەتاری هەبووو ماڵیشیان لـــە کۆڵانەکەی ئەو بەری ماڵـــی ڕەعنا بوو .. قالە هەمیشـــە کاڵشی لەپێ دەکردو جیڕەی کلاشەکەی وەك بۆنی ئـــەو عەترو گوڵاوانەی کـــە ئەوالیتەکەی پـــێ‌دەق‌دەدا ، چەن مەترێ دەکەوتە پێشـــی خۆیەوە ... بێ ئەوەی قالە دەرکەوتایە لـــە دووری دە مەترەوە بە بۆن‌و جیڕەجیڕ خەڵکەکە دەیانزانی قالەیە ..

فاتە - کە لە گەرەك - پێیان دەووت « فاتك » ئەویشـــس کچێکی قەیرەی ناشیرین بوو ئەگەر یەك دوو ڕۆژ جارێ دەم‌و چاوی هەڵنەگرتایە ڕیشـــس‌و سمێڵی ئەوەندەی ڕیشـــس‌و سمێڵی پیاوێکی تەمەن ٣٠سی ساڵە دەردکەوت فاتـــك زۆر ڕقی لە ڕەعنا بوو .. درندەو بێ‌حەیا بوو ، هەر شتێکـــی بکردایە کەس گومانی لـــێ نەدەکرد .. هەر چی‌یەکـــی بووتایە لێی قبوڵ‌دەکـــراو دەبانگوت .

(- دەی فاتکە .. فاتـــەی پوورە جەمیلە !!) ...

کەم کەس دەیزانی بۆچـــی فاتە ڕقی لە ڕەعنایە .. فاتـــە جاوی دەچووە تەوقی سەری کە دەیبینی ڕەعنا بە خشـــڵ‌و زێڕێکی زۆر خۆی دەڕازاندەوە هەر لە ملە لیرەی ڕەشادی‌و تەزبیح‌و لوولەوزنجیـــرو مەتەشەو دەبابەو پشتوێن‌و قۆردوونی سەعاتی زێـــڕو گوارەو ئەنگوستیلەو ججیـــل تا بازن‌و تکوك جگە لەوەی کە کراسی سورمەو کەســـەردارو بەدانتێل چنراویشـــی لەبەردەکرد .. ئەگەچی چـــی هەر دەرنەدەچووە دەرێ . .

(یا ڕاستر براکـــەی نەی‌دەهێشت دەرچێتـــە دەرێ) بەڵام هەمیشە خـــۆی دەڕازاندەوەو دەست‌و پێی لە خەنە دەگرت .

خەڵکەکەش ڕەعنایـــان کردبووە دوژمنی فاتـــە ... هەر کە لە فاتـــە وەڕِـــس بوونایێ پێیان دەگوت :

- بۆ هەر تۆ کچە قەیرەیت .. هەی فاتە ڕەش بۆ پیـــاو مردوی بێ حەیاو شـــەڕانی کێ ماڵی خۆی وێران دەکات‌و دێتە خوازبێنیت .. سەیری ڕەعنا بکە بزانە چەنێ گرانە.. کەسێك چاوی پێ ئەکەوێ ؟

ڕەعناش جگە لە زێـــڕو کراسی جوان‌و خەنە ئـــەم قسانەیشی کردبووە سەرمایەی خۆی‌و دڵی زۆر خۆش دەبـــوو ئەم قسانەی بەر گـــوێی کەوتبایە .. کەچی نەیدەوێرا هیچ شتێك لە براکەی بپرسێ .. وورده ووردە خەریـــك بوو ئەمیش قەناعەت بە درۆی براکەی بکات کە بۆ ئامـــۆزای بەهەموو باوەڕێکی خۆیـــەوە وەڵامی ژنانی دەدایەوە ..

(خۆم بۆ ئامۆزاکـــەم خوازبێنی کـــراوم) لـــە ناخیشدا هەمـــوو ڕۆژی وەك تەنوور دەسووتا تا قالـــە بەبەر ماڵەکەیاندا تێدەپـــەڕێ فاتە زۆر .. زۆرزان‌و شەیتان بوو .. وەك بڵێی دەرکـــی بە شتێ کردبوو هەر کە قالـــە بەو ناوەدا بڕۆیشتایە فاتـــە ئەم گۆرانییەی دەووت :

خۆم بە خۆمم کرد ئامـــۆزا گیان - ئامۆزا تۆ باڵا بـــەرزی ئامۆزا تۆ بۆ خۆم فەرزی

فاتە ڕقی زۆری لە مـــن دەبووەوە .. دەیگوت

- کچێ تۆ هێشتا منداڵـــی یەکی ئیپدائیت ئەوە نەزانیت.

وەك بڵێی دەرکی بـــەوە کردبوو کە بۆچی ڕەعنـــا دەست‌و پێی من لەخەنـــە دەگرێ‌و بەرتیلم دەداتێ ...

فاتە بە حەسرەتەوە سیری کراسەکانی ڕەعنای دەکـــردو

- هە خۆ ئێمە ساڵـــی کراسێکیشمان دەســـت ناکەوێ .. ڕەعنا کراســـی بو ئاسیاوو دراوسێ کانیش **دەدووری ،**

هەر لەعەباو بۆیەمـــەو چەرچەفـــو ئەتەسین سەرین ، منی دەناردەبازار بۆ لای قالەی عەتار قۆپچەو کوبابـــەی ڕەنگاو ڕەنگ‌و دەرزی‌و کۆکلەو ساقیمـــم بۆ دەکڕی قالەیشس نەیدەزانی بۆ کێیە .. ئەگـــەر چی چەند جارێ دەیگوت بـــۆ

ڕەعنایە قالە هەر خەریکـــی ئەوە دەبوو پارەکە بژمێـــرێ‌و هیچی‌تر !! ...ئەگەر بـــۆ بازاڕ چوون بێزاری‌یەکـــم دەربڕیایە ئەوا ڕەعنـــا دەیگوت :

- خەنەکەی دەستت کـــاڵ بووەتـــەوە ، بەیانی خەنـــەت بۆدەگرمەوە .. بەیانـــی‌ی جەژنیش یەخەی کراسەکـــەت بەئەتەمین دەدوورم.

منیش هەرکە ئەم قسانـــەم دەبیست لە خۆمەوە قســـەم بۆ زیاد دەکرد دەمگوت :

-قالە ئەڵێ بۆچی وەســـتات خۆی نایەت .. من چۆن لـــە تۆی منال تێ‌ئەگەم.

ڕەعناش بەزەردەخەنـــەوە دەیگوت :

-پێی بڵێ براکـــەی ناهێڵێت بێتەدەرێ!

ئەم قسەیەش دەبـــووە مایەی ئەوەی بەمانگ لـــە سەری بژی‌و خەیاڵی ڕەنگاو ڕەنگی لەسەر دروست بکات.. گەلێ‌جاریش دەمدی بە پەچەوە لەگەڵ خۆیدا قسەی دەکردو دەیگوت

:(پێی بڵێ براکـــەی ناهێڵێت...)

هەر کە کاتی ئەوە بهاتاییت کە قالە دوکان داخات‌و بـــۆ ماڵەوە بگەڕێتەوە منی دەناردە دەرەوە ، منیش وەکـــو پۆستەچی نزیکی دوکانەکـــەی قالە دەبوومەوە . قالـــەم بدیبا بەڕاکردن دەهاتمـــەوەو خەبەرم بەڕەعنـــا دەدا ... ڕەعناش وەکو شێت بەزوویی سەری شانە دەکردو تۆقـــەی لێ‌دەداو بۆنی لە خـــۆی دەداو سەیری ئاوێنـــەی دەکردو لەبەر کونی دەرگاکـــە دەوەستا ... ئیتر هـــەر ڕۆژەو بەپێی دوورو نزیکـــی‌ی قالە لە کونی دەرگاکەوە ڕەعنا بەشێکی دەبینی ڕۆژێ گوێی، ڕۆژی دەستی ،ڕۆژی پـــێی ..پاشان دەگەڕایەوەو بەرانبەر ئاوێنەکەی دەگرت و دەیگوت:

- هێشتا چاوم شینە .. پرچم زەردە .. سەیرم کـــە چاوم چرچە بووەتەوە ؟

-نەخێر

بەقسەکەی مـــن دڵی زۆر خۆش دەبوو منیش ڕاستـــم نەدەکرد بەڵام دەمزانـــی ئەگەر وابڵێم ئەوا ئیتـــر کراس‌و خەنەو ئەتەمین وەکو ڕەحمەتی خوا دائەبارێتـــە سەرمەوە ... ڕەعنا لـــە هەوشە گەورەکە وەکـــو بەبولەیێکـــی مانـــدوو دەسووڕایەوە بیری لـــەوە نەدەکردەوە کە قالە ٢٠ بیست ساڵ لە خۆی منداڵ تـــرە .. ئەگەر ڕۆژێ دایکی قالـــە چەرشەفێك یا بەرگـــە سەرینێکی بۆ ڕەعنا بهێنایـــە ئەوا ئیتر بەهەزار ڕەنگـــی جوان تابلۆی جوان جوانی بۆ لەسەر دەچنی وبەدە جـــۆر بۆنی خۆشیش بۆنداری دەکردو ماچی‌دەکردو دەیکوشیـــە سنگی‌بەوە پێش ئەوەی بـــۆ دایکی قالەی بنێرێتەوە لـــە سەریا هەندێ دەخـــەوت‌و هەناسەی هەڵدەکێشا . .. ئیتر نەخش‌و نیگاری ئـــەو چەرچەف‌و بەرگە سەرینـــە دەبووە تاقە نەقش نایـــاب‌و جوانی گەڕەك .. دایکـــی قالەیش وای دەزانی کـــە ڕەعنا حەزی لە سلێمانـــی کوڕەتی کە زڕ برای قالەیەو تەمەنی پەنجا ساڵێك دەبێ‌و ژنەکەی مردوە ..وردە ووردە هەموو شتەکانی بۆ ڕەعنـــا دەهێناو ڕەعناش بە هەمـــان شێوە بۆی دەدوری .. بـــەو نیازەی کە سبەی خـــۆی دەبێتە خاوەنی .

ڕۆژێ دایکی قالە بەڕەعنای گدت !

- ئەگەر هاتین بـــۆ داخوازیت شوو دەکەی ؟

-براکەت چـــۆن ڕازی بکەین

دەبێ دووعاییکی دەم بەسی بۆ بکەین .. دەمی کلیل بدات

- هەر ئەمڕۆ ئەچم بۆ لای مەلا عەزیز

-بەڵام (ئەو) دەیـــەوێ بتبینێ!!! چۆن ؟

- نازانم براکەم ڕازی نیـــە چۆن بچمە بازار ؟

- لەگەڵ پەروین برۆ .

دەستی خستە سەر شانـــم هەرکە دایکی قالە چـــووە دەرێ ڕەعنا خۆی گـــۆڕی‌و عەباو پەچەی لەسەرکـــردو بەرەو بازاڕ بەترس‌و لەرزێکەوە کە وتینەرێ ،دڵی بەتونـــدی لێ‌دەدا .. شلەژابـــوو نەمان‌زانی چۆن گەیشتینـــە لای قالە .. یەکســـەر بەچەکەی لادا ،بێ‌دەنگ بوو، زمانی تەتەڵەی‌کرد .. قالەیش تێ‌نەگەیشت مەسەلە چی‌یـــەو ..لێ‌ی پرسی :

-خۆشکم چیت گەرەکە ؟

ڕەعنا ویستی بڵێ(تـــۆ) بۆی نەووترا ولاڵ بـــووو سەیرێکی نێو دوکانەکەی کردو گەڕایەوە قالەش لەبـــەر خۆیەوە ووتی :

(دیارە لەو بابەتـــە ئافرەتانەیە ... هیچ‌شتێکی ئەم دووکانەیان بەدڵ‌نییە)

کە گەڕانیەوە من لە ڕەعنا زیاتر شلەژابووم‌و ڕەنگـــم نێك‌چووبوو دەترسام لێـــم بپرسێ .

(-ئەی تۆ ناڵێ قالـــە ئەڵێ - ئەی خۆت بۆ نایێـــت بۆبازار)

تا گەڕانیەوە ما ڵ هـــەزار درۆم لە مێشکی دروست‌کرد، ئەگەر پرسی ئەوا بـــۆی هەڵئرێژم ... کەچی تـــا گەیشتینەوە بێ دەنگ‌بوو .

ئێوارە هاتن بۆ خوازبێنی. باوکم ، مامم ، مەلای مزگەوت ، یەك دوو پیاوی‌تـــر ... قسەکەیان کردەوە .. نازانم چ هێزێکی کەونی بوو وای‌کرد براکەی ڕەعنا ڕازی بـــێ‌و بڵێ پێشکەشە .. ڕەعناش لە ژوورەوە خۆی شاردبـــووە نەی دەوێرا بجولێتـــەوە نەوەك گوێیان لە خشەخشی زێرەکەی‌بێ..

دایکم هاتە ژوورەوە گوتـــی ڕەعنا پیرۆزە .. ڕەعنـــا هیچی بۆ نەگوترا.. تەنهـــا ئەمە نەبێ دایکمی ماچ‌کرد...

ڕەعنا کە چاوی بەمن کـــەوت کزم وای زانی ئێستا خەمـــی خەنەم هەیە یا چـــاوەڕێی ئەتەمین دەکەم.. کە چـــی چاوەکانی من‌و سەرنجەکانم دڵنیایی بێ‌بەخش کە ئەمجارە بەتەواوی دەتوانێ قالـــە ببینێ بەڵام ..... خـــۆم پێ‌نەگیرا چوومە لایـــەوە کوتم :

- بۆ سلێمان

-سلێمان کێ‌یە

-برای قالەیە ..

-هـ ا ؟.

ڕەعنا بێ‌دەنگ بوو هەمـــوو گەڕانەوە .. منیش دەستم بە دەستی دایك‌و باوکمـــەوە بوو بۆ ماڵ گەڕانیـــەوە... ئەرەبەیان بەدەنگی هـــاوار هاواری براکەی ڕەعنا هەموو گەڕەك بەخەبەر بـــووەوە لەگەڵ دایکما چووین بـــۆ ماڵی ڕەعنا براکەی هـــەر هاواری دەکرد .

-ئەی هاوار ماڵم وێـــران بوو ،

دایکم چووە ژوورەکـــەی ڕەعناوە .. ڕەعنا ئەتـــووت خەوی لێ‌کەوتووە .

کاتێ کە تەرمەکـــەی ڕەعنایان بۆ گۆڕستان‌برد .. فاتە لەبەر دەرگـــادا هاواری‌دەکردو بەدەمـــی گریانەوە دەیگوت :

ئامۆزا تۆ بۆ خۆم فەرزی
ئامۆزا تۆ باڵا بەرزی
ئامـــۆزا گیـــان

بێ دەنگییکی قورس خـــۆی ئاڵاندە پێ‌یەکانمەوە .. لەگەڵ زۆربەی منالاندا کەوتینە دوای تەرمەکەی ڕەعنا ، پیاوەکان نەیان ئەهێشت لەگۆڕستانەکە نزیك‌بینەوە ... گەڕامـــەوە ماڵی بە ستابوون‌و نـــەوت‌و بەنزین‌و قورەسوور هەرچـــی خەنە بە دەست‌و پێمـــەوە هەبوو بە بەردەشۆرو لیفکـــەی کیسەی حەمام هەموو دەست‌و پێم ڕنی ..تك خوێنی سوور بەسەر دەست‌و پێمـــدا تابلۆیێکی نابەسەندی مەرگیان نەخشاند .. بەڵام چـــەن دڵۆپە ئاوێك‌و چەند ڕۆژێـــك دەست‌و پێم وەکو جارانـــی خۆیـــان .. وەك ئەو ڕۆژەی لەدایك‌بووم بێ‌خەنەو خوێن.. هەزاران وردە هێڵی پیچـــاو پێچ کە گوایە نهێنییەکانـــی تەمەنی تێدا حەشار دراوە.. دەردەکەوێ .. بەڵام خۆزیـــا ڕەنگی هەستم‌و دەستیمـــان ڕەعناو خەنەو ئەتەمینەکـــە دەکرد ...

لە ئەدەبی گەلانەوە

« ئەنتۆنیۆ مەشادۆ » شاعیری گەورەی ئیسبانیا

ئەبوو بەکر قەرەداغی
کردویە بە کوردی

ئەنتونیۆ مەشادۆ یەکێکـــە لە شاعیرە بەناوبانگەکانـــی ئسپانیا ، لەساڵی (١٨٧٥) لە (ئیشبیلی‌یە) هاتـــۆتە دنیاوە . ژیانی منالـــی‌ی تا هەشت ساڵێ لە ئیشبیلی‌یە بەسەربردوە . هەر لـــە سەرەتاوە دەستی‌کردووە بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرە کلاسی‌یەکانی ئیسپانیـــاو خۆی لەگەڵدا ماندوو کردوون . لەساڵی -١٨٩٩ - بڕیـــاری چوون بۆ -پاریس- ی داوە کە -مانویل-ی برای لـــە بەخشگەیەکی فەرەنســـی کاری‌کردوە ، هەر لـــەوێ فێری فەرەنســـی بووە کاری وەرگێڕی کـــردووە . مامۆستایەکی سەرکەوتـــووی زمانی فەرەنسی‌بووەو لـــە شارەکانی «سووریاوبیاسە » دەرسی وتۆتەوە . یەکـــەم دیوانی لە ساڵی -١٩٠٣ - لە -مەدرید - بڵاوکردۆتـــەوە، ئەو ماوەیەی لەگەڵ براکەیدا ئیشی‌کردوە چەندان شانۆیی بەخشانیان نووســـیوە . مەشادۆ لە ساڵی -١٩٣٩- لە ئەنجامی راونانی چەندرمـــەی فرانکۆدا پاش زووخانـــی کۆماری ئیسپانیا رای‌کـــردو ویستی بگاتە فەرەنسا بـــەڵام لە گوندی -کولیر-ی فەرەنسی نزیك سنووری ئیسپانیـــا کۆچی دوایی کردوو بە خاك سپێردرا . ئەمەش چەنـــد پارچەشیعریکێتی

١ - «بەڕینەوە »

هەموو شتێ تـــێ‌ئەپەڕێ‌و هەموو شتێ ئەمێنێتـــەوە، ئێمەش هەر ئەبێ بپەڕینـــەوە بپەڕینەوەو ڕێگا دروست‌کەین ڕێگا ، بەسەر دەریاکانا »

٢ - «شەڕو ئاشتی »

«هاوڕێکانم ، سەرسام‌مەبـــن لەوەی کە ئێستا پیربووم ،
من لەگەڵ خەڵکا لەئاشتیـــا ئەژیم‌و
لەشەڕا لەگەڵ ناخما »

● سەلا م محەمەد ●

شەوانی هاوین ..
لێوی تەنك‌و ..سەرگۆی ناسکی مەمکۆڵەی توتی
کچە کێوی‌یەك .. ،کپ‌و تامەزرۆ
لە ناو تەنووری دەمی تینووما .. ئەبوونە پشکۆ
بە دەم هەناسەی هەڵمژینەوە
گوێم لێ‌بوو تاڵ .. تاڵ، دەمارەکانی
ئەهاتنە بزەو سەماو .. هەڵپەڕین
بەڵام تەنووری دەمـــی‌ڕێبوارم
کە لە سەرمانا ئەکەوتە لەرزین
هەڵمی خوێناوی .. هاوارەکانی
وەك پۆلە ماسی زەردو . .سوورو .. شین
باڵیان ئەگرت‌و ئەتووانەوە ناو ئاسۆی خۆرنشین
لێرەوە مەڕۆ : شیرین گیان .. شیرین
لێرەوە بڕۆی ڕێگا هەورازە
پڕ لە هەڵدێرەو..تۆش نشارەزای ئەترسم چیتـــر
نەگەڕێیتەوە
کە تۆش ڕۆیشتی
لە بیابانی سوورهەڵگەڕاوی تەمەنی منا
نە بەفر بەگڕ ..ئەتاوێتەوە
نە ئاگر بە ئاو .. ئەکوژێتەوە
لێرەوە مەڕۆ ..
ئاسمانی شینی گشت دڵداری‌یەك
دوای پەڵەی زستان
تەم‌و هەوری ڕەش دای‌ئەپۆشێت‌و
ڕەشەباو زریان
شەختەو بەستەڵەك ..،لە دایك ئەبن ..
«شیرین »یش ئەڕوا ..!!
دنیا زستانەو ئیتر تا بەهار
ئەگەڕێتەوە ناو دڵی کپی ..
چەندەی بڕوانی :
هەر بەفرەو بەفرە .. سپی‌یەو .. سپی .....
ئای گیانە خۆزگەم خۆزگەی جارانە
نیوە شەوێکی تەزیوی تشرین
باران ئەباری‌و
منیش بە بەستەی باران بارانە ..دیسان بارانە
بارانی ئەوین ..
دوا زەردەخەنەی شاری فرێسکم هێنایە گرین
لەو شەوەدا بوو
تۆ سەری ساردت نایـــەسەر کوورەی دڵە رووتەکـــەم
چەندەی «لای لایە ..
جوانێ لای لایە
لەیلێ لای لایەی‌گەرمم بۆ کـــردی
تۆ خەوت ناهات ..
چەندەی پێکەنیم .. تۆهەر ئەگریـــای ..
ناچار بە چرپـــەی زۆر بێدەنگەوە
پێم وتی : شیرین ..
لێرەوە بڕۆی .. ڕێگا هەورازە
پڕ لە هەڵدێرەو .. تۆش ناشارەزای
ئەترسم چیتر .. نەگەڕێیتەوە
کە تۆش ڕۆیشتـــی ..
لە بیابانی سوورهەڵگەڕاوی تەمەنی منـــا
نە بەفر بە گـــڕ ئەتاوێتـــەوە
نە ئاگر بە ئاو ئەکوژێتەوە ...
١٩٧٦

Institut kurde de Paris

جگەرە یان تەندروستیت

نووسینی :
فیصل عارب بلباس

تەندروستیت .. !

ڕێکخراوی تەندروستی جیهانی سەر بەنەتەوە یەکگرتووەکان بۆ لەناوبردنی نەخۆشی‌و چاکردنی بارو بەرەپێدانی تەندروستی مرۆڤ لەجیهاندا دامەزراوە . ئەم ڕێکخراوە هەر ساڵەی بابەتێك دەکاتە مەبەستێکی سەرەکی بۆ ریشەکێش کردنی .. جگەرەکێشانیش کە بووە بە دەردی زەمانەو بەجۆرێکی ترسناك لە پەرەسەندندایە بەتایبەتی لەو وڵاتو کۆمەڵگەیانەی خەریکن پەروباڵ دێننەوەو هەنگاوی پێشکەوتنی ئابووری‌یان لەرەوت ڕۆژ بەرۆژ خێراتر دەبێت ... بۆیە ئەم ڕێکخراوە لەو مارەیەی دوایی‌دا شاڵاوی پرۆپاگەندەی دژی جگەرە لەژێر ئاڵای « جگەرە .. یان تەندروستی » دەست پێ کردو ئەم ساڵی بە ساڵی بەرەنگاروونی جگەرە دانا . . بەختەوەرین کە ڕۆژنامەی کوردیش بەش بەحاڵی خۆی هاوکاری ئەم لایەنە گرنگە بکات .. ئاشکراشە هەڵواسراوو پۆستەری دیوار ناوبەناو بەرچاو دەکەون‌و جگەرەکێش وەئاگا دێننەوە.

هەر لەو ڕۆژەوەش کە زیانی جگەرەکێشان زانراوە زۆر تاقی‌کردنەوە لەسەر جگەرەکێش کراوەو پەیوەندی بەنەخۆشی‌و تەمەن درێژیەوە لێك دراوەتەوە ، هەرچەندە ناتوانین دان بەدروستی ئەم زانیاریانە دابنێین بەتایبەتی جیاوازیەکی زۆر هەیە لەنێوان ئێمەو ئەو شوێنانەی ئەم تاقیکردنەوانەی لێ کراوە ،بەڵام بۆزانین دەیانخەینە بەرچاوی خوێنەری بەڕێز . دەرکەوتووە کە ئەوانەی ڕۆژێ زیاتر لەیەك پاکێت جگەرە دەکێشن بەتایبەتی ئەوانەی تەمەنیان (٣٠) ساڵو بەرەوژوورترە تەمەنیان بە پێنج ساڵ کەم دەبێتەوە .. هەروەها زروومودن‌و جوانەمەرگ بوون لەناو جگەدەکێشاندا پترە تا لەوانەی نایکێشن ...

گرنگترین ئەو ماددانەی لە جگەرەدان نیکۆتینە ،

نیکوتینیش کە ماددەیێکی ئەلکالیە لە جگەرەیێکدا نزیکەی (٢٥) ملی‌گرام دەبێت ، (٥٠) ملی‌گرامیش لەم نیکۆتینە بەسە بۆ مردنی مرۆڤ بەڵام لەبەر ئەوەی بەشی زۆری دەسووتێ‌و کەمی لێ دەمژرێت بۆیە کارێکی دەموودەست ناکاتە سەر لەش .

نیکۆتین کار لەزۆر بەشەکانی لەش دەکات بەتایبەتی کۆئەندامی دەمارو دەبێتەهۆی هۆشیارکردنەوەی جگەرەکێش چونکە دەبێتە هۆی ڕشتنی (کاتێکۆلامین) لە گلاندەکانی سەرگورچیلەوە ئەوەش زیادبوونی لێدانی دڵو پەستانی خوێن پتر دەکات پاش ئەوەی بۆڕیەکانی خوێن کورژو تەسك دەبنەوە ..

نیکۆتین بەتەنیا دەبێتە هۆی دڵ تێکهەڵاوتن‌و ڕشانەوەو سكچوون‌و سەریەشەو مرۆڤ دڵی خواردن نابات‌و گێژ دەبێت‌و هەناسەی سوار دەبێت‌و ئارەقە دەکات ...

دووکەڵی جگەرەش چەند گازێکی ژەهراوی تێدایە لەوانە کاربۆن مۆنۆکساید (ثانی اوکسید الکاربون) کە جێگەی ئۆکسجین دەگرێتەوە بەبەك‌گرتنی لە گەڵ هیمۆگلۆبینی خوێن ... لەوانەیە ڕێژەی ئەم گازە لە خوێنی جگەرەکێشدا بگاتە لەسەدا پێنج بگرە پتریش . ئەوەش وا لە هیمۆگلۆبین دەکات کە توانای کەمتربێت بۆ هەڵگرتن‌و گواستنەوەی ئۆکسجین بۆ شانەکانی لەش بەتایبەتی لە پیرو بەساڵاچووەکاندا کە ڕەنگە ئەگەر تووشی شوێنێکی کەم ئۆکسجین بێت یەکسەو بمرێت لە بێ ئۆکسجینی .

هەروەها کەمی ئۆکسجین وا لەلەش دەکات زیاتر خرۆکەی سوور دروست بکات ، بەم جۆرە خەستی خوێن پتر دەبێ‌و ئەوەش ڕەنگێکی خاکی یان خۆڵەمێشی بە پێستو دەم‌وچاو دەبەخشێت .

بەیوەندی شێرپەنجە (کانسەر = سرطان)ی سی‌یەکان‌و جگەرەکێشان ئاشکرایەو گەیشتۆتە ڕادەیێك کە زانایان بڕوایان وایە ئەوەی کانسەری سی هەبێت دەبێت ماوەیێك لە تەمەنی جگەرەکێش بووبێت، ئەوانەش کە تووشی کانسەری سی دەبن کەمیان لە پێنج ساڵ پتر لەژیان دەمێننەوە ،چونکە کانسەرەکە خێرا زیاد دەکات‌و ریشەکێش‌کردنی شتێکی ئاسان نیە ، لە لایەکی ترەوە کۆکەو بەڵغەم لە جگەرەکێشدا شتێکی باوە چونکە ئەو مادانەی لە دووکەڵی جگەرەدان دەبنەهۆی کورژبوونی بۆڕیچکەکانی هەناسەو پشی سواری‌و هێنکە بڕ دەبێت ، هەروەها دەبنە هۆی بریندار (یخدش) بووی دیواری چڵمنی ناوەوەی بۆ ڕیچکەکانی هەواو ئەوەش دەبنە هۆی ئاوسانی ئەو خانانەی کە بەڵغەم دەر دەدەن‌و بەشێوەیێکی زۆر پەرەدەسێنێ کە دەبێتە هۆی گیرانی ئەو بۆڕیچکانە ، هەروەها ئەو مووە وردیلانەی لەدیواری ناوەوەی بۆ ڕێچکەکاندا هەیە بەردەوام لە جولەدان بۆ پاکژکردنەوەی ئەو هەوایەی دەچێتە سی‌یەوە ، بەڵام جگەرەکێشان ئەم جوولەیەی لەکار دەخات‌و ... بەم جۆرە ساڵ دوای ساڵ دیواری بۆڕی هەوا دەئاوسێ‌و ئەستوور دەبێت‌و بەڵغەمی تیا کۆدەبێتەوەو توانای کشانی نامێنێ‌و چیکڵدانۆجمگەکان دەئاوسێن (انتفاخ الرئە = ئیمفیزیما) پڕئەبن لە بەلغەم‌و توانای ئۆکسجین گواستنەوەیان نامێنێ (لە کوردەواری‌دا بەرهەنگی پێ‌دەڵێن) لێرەدا سووڕانەوەی خوێن بەناو بۆڕیچکە وردەکانی دیواری چیکلدانۆچکەکاندا کەمتر دەبێت چونکە ئەم بۆڕیچکانە توانای کشانیان نامێنێ‌و لای ڕاستی دڵ پێویست بەهێزێکی زۆرتر دەکات بۆ دابەش‌کردنی خوێن بەسەر سی‌یەکاندا بۆیە دیواری دڵ هەڵاوسی‌و لە دوایی‌دا لەکار دەکەوێ کە بە (کۆرپەلمۆنێل) ناسراوە.

لە لایەکی ترەوە کاری جگەرەکێشان بۆ سەر دڵو بەشەکانی تری سووڕانەوەی خوێن زانراوە ، ئەوەتا نیکۆتین دەبێتە هۆی تێك‌چوونی ڕێك‌وپێکی (ایقاع) لێدانی دڵو بریسکی سنگ (الذبحه الصدریه)و وەستانی دڵ . هەروەها تووشی مەیینی خوێن دێت لە ماسوولکەکانی دڵدا (احتشاء القلب) .

ئەستووربوون‌و ڕەق‌بوونی دیواری خوێنبەرەکان (تصلب الشرایین) لە ئەنجامی زیادبوونی چەوری سەربەخۆ لە خوێن‌داو کۆلێستیرۆڵو گیرانی‌بەکێ لە خوێن‌بەرەکان بەتایبەتی لە قاچ‌و دەست‌دا کە دەبنە هۆی مردنی ئەو بەشەی خوێنی بۆ ناچێت (گانگرین)و پێویستە لێ‌بکرێتەوە ، زانراوە ئەم نەخۆشیە کە بە نەخۆشی (بێرگەر) ناودەبرێ تەنها لە جگەرەکێشەکاندا دەردەکەوێ بەتایبەتی لەوانەی لاون ، لەو بارەوە پەندێکی ئینگلیزی دەڵێ (قاچت یان جگەرە ، بەڵام هەرگیز هەردووك نا).

دەبێ ئەوەش لەیاد نەکەین ئەگەر دایك جگەرەکێش بێت ئەوا کۆرپەکەی نابووت‌و سەنگی کەمتر دەبێت لەکاتی بوونیاو توانای فیکری‌و زیرەکی زەنەر دەبێت لە هاوتەمەنەکانی ،لەوانەشە دایك سکەکەی لەبەربچێت

بڕوانە : ل : ٧

بیرەوەری مرۆڤ

تا ئێستاش مەسەلەی بیرەوەری مرۆڤ بایەخی تەراوو زاناکانی بۆ خۆی ڕاکێشاوەو گەلێ پرسیاریش سەبارەت بەبیرەوەری دەماودەم خۆیان لەبەردەمی مرۆڤدا قوت ئەکەنەوە .

بیرەوەری چی‌یە ، کەی ئامادە ئەکرێ ؟ ئەم مەسەلەیە وەڵامی زۆری ئەو پرسیارانە وەدەست ئەهێنێ .

شانەکانی .... مێشك لە هەموو شانەکانی تری لەش جیایە چونکە توانای گۆڕینی نیەو هەمیشەیی‌و بەردەوامە، لەبەر ئەوە توانای پاراستنی ئەو زانینانەی هەیە کە بۆ ماوەیەکی دوورو درێژ بگرە بەدرێژایی هەموو ژیان کۆیان ئەکاتەوە .

ئەو ڕوداوانەی دەوروپشتی مرۆڤ لە ژیانی ڕۆژانەیدا سەرچاوەی ئەو زانینانەن کە ئەتوانێ لە شوێنی تایبەتی‌دا لە مێشکی مرۆڤدا وەك یاداشت بپارێزێ ، بەڵام چەندەکی ئەم زانینانە ، بەبینین یان بەبیستن یان بەچێژتن یان بەدەست لیدان بێ یاخود زۆری‌تر هەموبان لە هیلانەی سەرسورهێنەری یاداشت‌دا کۆ ئەکرێنەوە .

بیرەوەری چی‌یە ؟

بیرەوەری توانای کەسێکە بۆ وەرگرتن‌و دانەوەی زانین لە کاتی خۆیداو پەیوەندی چالاکی بەچالای مرۆڤ‌و بەشەخسیەتیەوە هەیە .

خەڵکی لە تواناباندا لەبیرکردنەوەدا کەم لەیەکتری جیان .. توانای مرۆڤ بۆ دانەوەی زانین پشت بەدەست بەسەراگرتنی توانا بێ‌سنورەکانی مێشك بەشێوەیەکی نەبچڕاو ئەبەستێ هەروەها دابەشکردنی بیرەوەری بۆ دووبەشی سەرەکی :

١ - بیرەوەری نوێ ، کە مرۆڤ ئەو شتانەی ماوەیەکی کەم لەوەوبەر رویان داوە لە بیرێتی .

٢ - بیرەوەری کۆن ، کە مرۆڤ ئەو ڕوداوانەی لە بیرە کە زۆر کۆن رویان داوە -بەڵام بیرەوەریش هەیە کە ئەکەوێتە نێوان دورانەوە.

پەیوەندی نێوان هێزی بیرەوەری‌و توانای ڕوداو چی‌یە .. ؟

هەر چەندە ڕوداو بەهێزبێ بیرەوەری قایم‌ترو پتەوترەو بۆ ماوەیەکی دورو درێژ ئەمێنێتەوە ، خۆ ئەگەر ڕوداوەکە لاوازبێت . بەجۆرێکی وا کە ماوەیەکی کەم ئەمێنێتەوە .

لە نەخۆشی ترسێکان‌و هەندێ لەو نەخۆشیانەی کە توشی مێشك دەبن لەگەڵ پاراستنی بیرەوەری نوێ‌دا مرۆڤ بیرەوەری نوێی لەبیر ئەچێتەوە .

مەڵبەندی بیرەوەری ؟

ئەو زانینانەی کە دێنە دنیای مێشکەوە واتە بیرەوەی مرۆڤ زۆرترە لە ژمارەی شانە .. مێشك کە ئەگەنە (٩) ملیار شانە ، ئەم کلوورە زانینانە لە کوێ‌دا کۆئەبنەوە؟

زاناکانی ... بەکاڵ کردنەوە تەفەللای دۆزینەوەی ئەو ناوچەیان داوە کە مەسئولی بیرەوەری‌یە ،ناوچەیەکی تایبەتی وایان نەدۆزیوەتەوە ، ئامە نهێنی‌یەکی مەزنی خوداوەندە بۆ مرۆڤ ، ئەگەر مەڵبەندێکی تایبەتی بیرەوەری بۆ مرۆڤ هەبوایە، ئەم مەڵبەندە بە هۆیەکەوە تێکوپێك ئەدواو ئەبووە هۆی زیانێکی بێ‌پایانی هەزاران تاقی‌کردنەوەو ملیونەها بیرەوەری . ئەوە دۆزراوەتەوە کە لابردنی نیوەی مێشکی نەخۆش نابێتە هۆی لەدەستدانی بیرەوەریان .

هەندێ جار مرۆڤ کە گوێتی لە شتی ئەبێ وا هەست ئەکات کە ئەم شتەی لەوەو پێش بیستوەو کە ئەمەشی وایە . بەم جۆرە ئەتوانین بڵێین کە شانەکانی مێشك هەموو لە پێك‌هێنانی بیرەوەری‌دابەشداری ئەکەن‌و باشترین سەرنجی بۆ ئەمە ئەوەیە ئەو زانینە بەجۆرانەی کە مرۆڤ دەستی ئەکەوێ لە شێوەی

بڕوانە : ل : ٧

لوسی باباوە گەورەی مرۆڤ

رشید احمد فتاح
لەئینگلیزیەوە کردویە بەکوردی

ماوەیەکی کەم لەمەوبەر دوو زانای نەژادی مرۆڤ ، لە سەرووی ڕۆژهەڵاتی ئەسیوبیا ئێسقانە بەردینەی مرۆڤێکیان دۆزی‌یەوە ، لە پاشا توانیان زۆر شارەزایانە ئێسقانەکانی بەیەکەوە بنێن بۆیان دەرکەوت کە لوسی زاناکان پاش لێکۆلینەوەیەکی زۆر بۆیان دەرکەوت کە اوسی پێش (٣) سێ ملیۆن ساڵ لەمەوبەر ژیاوەو تەمەنی بیست ساڵ بووە ، خواردنی لە سەر قرژاڵو کیسەڵو هێلکەی تیمساح بووە ، نەخۆشی جمگەکان‌و بڕبڕەی پشتی لە گەڵدا بووە .

زاناکان پاش لێکۆلینەوەیەکی زۆرو بەراوردکردنی ئێسقانەکانی لوسی لەگەڵ ئێسقانی مرۆڤەکۆنەکانی تر بۆبان دەرکەوت کە لوسی ئەڵقەیەکی وون بوە لە درەختی نەش‌و نمای مرۆڤدا ، لوسیان خستە ریزی جۆرێ لە مرۆڤی کۆن کەپێی دەڵێین (ئۆسترالۆبی سێکەس ئەفارێنسەس)

زاناکان لەو بڕوایەدان کە وەچەکانی لوسی بوون بەدوو جۆرەوە ، جۆرێکیان پێش ملیۆنێك ساڵ لەمەو بەر لە خەت دەرچووە (نەش‌ونمای کردووە بو جۆرێکی‌تر لە مرۆڤ) نەماوە ، بەڵام جۆرەکەی‌تر نەش‌ونمای کردوەو بوە بە باوەگەورەی مرۆڤی ئێستا .

لوسی کورتە بنەبووە ، درێژییەکەی ٣ (سێ فووت‌و نیو بووە ، لەسەر دوو پێ رۆیشتووە ،مێشکی بچۆکەلەو کەڵبەکانی گەورە بووە بەڵام دانەکانی تری زۆر دوردو بچوك بوون .

زاناکان بە دۆزینەوەی لوسی ڕایان بەرامبەر بە نەش‌ونمای مرۆڤ گۆڕا و هاتنە سەر ئەو ڕایەی کە دەڵێ هەستانە سەرپێی مرۆڤ یا بڵێین بەپێ رۆیشتنی پێش نەش‌ونماکردنی مێشکی بووە ، ئینجا کەوتۆتە بەکارهێنانی دەست‌و پەنجەکانی و بەکار هێنانی ئامرازەکانی کارکردن.

زانای ئەمەریکی جۆنسۆن لەم بارەیەوە لە سەری دەڕوات‌و دەڵێت پاش تێپەڕبوونی یەك ملیۆن ساڵی‌تر مێشکی مرۆڤ فراوان بووە بۆتە هۆی ئەوەی کە بتوانێ ئامرازە سادەکانی کارکردن دروست بکات توانای شت داهێنانی هەبێ .

زاناکان بەڵگەی تەواویان بە دەستەوەیە کە مێشکی مرۆڤ لەگەڵ نەش‌نماکردنی لەشیدا گەورە بووە .

ئەم باسە لە گۆڤاری نیوز ویكی ئەمەریکی‌یەوە وەرگێڕراوە کە لە ٢٩ کانوونی دووەمی ساڵی ١٩٧٩ دەرچووە

هەر حەوت ساڵ جارێك تۆ دەبیتە مرۆڤێکی تر !

هەموو شانەیەکی لەشی مرۆڤ هەر حەوت ساڵ جارێك دەگۆڕێت‌و تازە دەبێتەوە.. ئایا ئەم گۆڕان‌و تازەبوونەوەیە کار دەکاتە سەر کردەوەو ڕەفتارو دەروونی مرۆڤ ؟!

ئایا تۆ ئەو کەسەی کە پانزە ساڵ لەمەوبەر بوویت؟! بە ورد تر .. ئایا تۆ ئەو کەسەی حەوت ساڵ لەمەوبەریت ؟!

لێکۆڵینەوە نوێکان دەریان خست کە ئەم گۆڕانکاریانە نەك تەنیا بە سەرو سیمامانەوە دەردەکەون، بەڵکو کارێکی گرنگیش دەکەنە سەر لایەنی سۆزو بیرو هەست‌و ئەندامەکانی ناوەوەی لەش .

ئاگاداربوون‌و پشکنینی زانایان دەربارەی ئەم گۆڕانە حەوت ساڵانەیەی مرۆڤ بارمەتیەکی زۆری پزیشك‌و پسپۆڕەکانیاندا لە چارەکردن‌و لێکۆڵینەوەکانیان‌دا لەسەر مرۆڤ .. ئەمەش دیاردەو گۆڕانەکانە :

حەوت ساڵی یەکەم (منداڵێتی)

ئەمەیان لە یەکەم ڕۆژی تەمەنەوە دەست پێ دەکات.. مەبەست لە یەکەمین ڕۆژ ئەو ساتەیە کە تۆوژم‌و بزوتنەوەی منداڵ لە سکی دایکیا دەست پێ‌دەکات . . لێرەدا لایەنی زیرەکی‌و داهێنان‌و زۆر شتی تریش شاراوەیەو لە داهاتوودا لە باوەشی ئەو شوێنەوارو دەورو بەرەدا کە تیای‌دا پەروەردە دەبێت ئاشکرا دەبێت .. .

لە ساڵەکانی سەرەتای ژیان‌دا . .ئەندامەکانی هەست‌و بیرکردنەوە .. بەهۆی برسێتی‌و ئازارو کارتێ‌کردنی شوێنەوارەوە نەشونما دەکات .. پەروەردەکردنی ڕاست لەم تەمەنەدا بایەخێکی گرینگی خۆی هەیەو بۆ نموونە : ئەو منداڵانەی کە ون بوون‌و لەگەڵ ئاژەڵدا گەورە بوون .. هەرچەندە مێشکیان لە کارکردن‌و قەوارەدا ئاسایی بوون . . بەڵام نەدەتوانرا کە وەك شارستانیەك ڕابهێنرێن‌و لە لێهاتوویی‌و زیرەکی‌دا نەیان توانی شان لە شانی ئەوانە بدەن کە لە شوێنەوارێکی پێشکەوتوودا پەروەردەکراون ..

حەوت ساڵی دوەم (پێ‌گەیشتنی هەستەکان)

لە حەوت ساڵیەوە تا چواردە.. ئەندامی هەستەکان لە فرمانەکانیاندا پسپۆڕ دەبن‌و هەست‌و بیرکردنەوە فراوان‌و گونجاوو ڕێك‌و پێك دەبن .. جیهانێکی باڵەوانبازێتی پڕ لە مەترسی‌و سەرچڵی دێتە ئاراوەو وردە وردەبەرەوهەرزکاری دەڕوات‌و ئارەزووی جنسی‌دەجوولێ جنسی‌دەجوولێ بەرەو هەرزەکاری دەڕوات‌و ئارەزووی جنسی‌دەجوولێ

حەوت ساڵی سێیەم - کڵپەسەندنی سۆز -

لە چواردەوە تا بیست‌و یەك .. کاروانی ژیان بە ڕێبازێکی نوێ‌دا دەڕوات کە لەوەوبەر هۆگری نەبوە . . گۆپکەی حەزو ئارەزوەکان بەرەو هونەرو مۆسیقاو تێکەڵاوی خەڵکی دەگەشێتەوە .. ڕەنگەکانی پەلکەزێڕینە لێك جوی‌دەکرێتەوەو ئاوازو دەنگی نازداران سەدایەکی کاریگەری دەبێت .

لەم تەمەنەدا زۆرانبازیەکی بێ‌وچان دەست پێ‌دەکات لەنێو هەرزەکارو ماڵ‌وخێزانەکەی‌دابۆ ڕزگاربوون لە پێوەندیەکانی خێزان . ئەمەش بە گوێرەی ڕادەی بڕوا بوونی ئەو لاوانە بە خۆیان ..لە مانەش گرینگتر ئەوەیە کە جڵەوی هەست‌و سۆز بۆ دڵداری‌و خۆشەویستی شل دەکرێ ..

زوربەی ئەو هەست‌و بیرو ڕەفتارانەی لەم ماوەیەی تەمەن‌دا گەشە دەکەن .. لە دوایی‌دا دەبێتە وەهم‌و خەیاڵێکی ژیان‌و زۆر ڕەفتاریش دەبێتە مایەی شەرمەزاری

ڕۆژانی داهاتوو . حەوت ساڵی چوارەم - شان دانە بەر ئەرکی ژیان -

لە ٢١ تا ٢٨ ساڵی .. گەشەیەکی زۆر لە بیرکردنەوەدا ڕوودەدات .. گیروگرفت وکێشەکان لێك جوودا دەکرێنەوە .. هەست بە کەسێتی مرۆڤ‌و بەرپرسیاری بوون جێگەی خۆی دەچەسپێنێ .. ئەو سەرەتایانەی کاتی خۆی وەك وەهمێك وابوون گیانیان پیا دەکرێتەوەو ئەشەنەدەکەن .

حەوت ساڵی‌پێنجەم - سەردەمی داهێنان‌و دروست‌کردن -

لە ٢٨ تا ٣٥ ساڵی .. گۆڕانەکان ناسکتر دەبن . . ژیری‌و بیری مرۆڤ دەست ددکاتە داهێنان‌و دروستکردنی شتی نوێ بە شێوەیەکی هێجگار بەپیت .

زوربەی زاناو ڕۆشنبیرەکان . لەم ساڵانەی ژیانیاندا گەیشتوونەتە پلەیەکی بەرزی ناوبانگ بڵاوبوونەوەو بەرهەمی چاك هێنانە دەست .. چونکە لوتکەی کارکردنی مێشکی مرۆڤ لە دەوروبەری ٣٥ ساڵیدا دەگاتە ئاکام بەتایبەتی لە هەواو هەوەسی ڕۆمانسیانەو ئاینی‌دا .

بەکورت‌کراوەیی وەرگێڕراوە

حەوت ساڵی شەشەم - خزمەتە گشتیەکان -

لە ٤٢ تا ٤٩ ساڵی .. هەموو ئەو بیرو ڕاو لێکۆڵینەوانەی لە ژیاندا وەرگیراوە لە سووچێکدا دادەنرێن‌و بە سرنجێکی قووڵەوە هەوڵ دەدرێ کە فەلسەفەو ڕێبازی نوێیان بۆ ژیان لێ هەڵێنجرێ و پێك بهێنرێت .

حەوت ساڵی حەوتەم لەدایك‌بووێکی نوێ ..یا..

لە ٤٩ تا ٥٦ ساڵی‌و ساڵانی دواییش .. سست بوونی جموجووڵی‌و نەمانی بزێوی‌و چالاکی لەش مرۆڤ ناچار دەکەن کە بایەخ بە خۆی‌و گیروگرفتەکانی بدات .

هەموو ئارەزووە بەستێنراوو کپ‌کراوەکانی ژیانی ڕابردوو بەبێ پەردە کاریگەرتر دەبن‌و مرۆڤ هۆگری ژیانێکی نوێی تر دەبێت لەگەڵ خۆی‌دا . . دەبێ بەبێ یارمەتی‌و بەرێگەیەکی تر کە لەسەر هەمان لەش‌و لاری پێشوو دروست‌بوە خۆی ڕاگرێت ..

بە کورتی .. ئەو گۆڕانە فەسلەجیانەی بەسەر مرۆڤدا دێت .. لە یەکەم بروسکەی هەست بە ژیان کردنەوە کاری خۆیان لە هەست‌و بیرو هەڵوێست‌دا دەکەن ..

لێرەدا با بڕیاری ئەوەش نەدەین کە گەورەترین گۆڕانی فسیۆلۆژی لە ژیانماندا مردنە .. گەرچی ئەم هەستە .. یا ئەم هەقیقەتە زۆر جار کۆتایی بە زۆر ئومێدو کۆشش دەهێنێ .. بەڵام با هەردەم هەست بەژیان بە هەموو چرکەیەکی ژیان بکەین‌و لە بیری نوێ‌بوونەوەو دروست بوونەوەدا بین ..

Institut kurde de Paris

« هاوکاری » لەزانکۆی سلێمانی

رۆشنبیری و هونەر و چالاکی بەردەوام .

فریا عبدالله

ئەگەر زانکۆ سەرچاوەی تیشك و لە ناوبردنی تاریکی بێت ئەوا دەبێ چمکێك لەم تیشکانە بکەوێتە سەر هەردوو بواری رۆشنبیری و هونەر. بۆ ئەم مەبەستەش هەر لە زانکۆی سلێمانیدا بەشێك بەناوی بەشی رۆشنبیری و هونەرەوەوە کراوەتەوە .

بۆ زیاتر روونکردنەوە لێپرسراوی ئەم بەشە کاك قادر کوردی دەڵێ :

– لە ساڵی ١٩٧٢دا ئەم بەشە لە زانکۆکەماندا کرایەوەو ئەوسا بریتی بوین لە-٣- هونەرمەند کە ئەوانیش سمکۆ ناکام و ئەنوەر قەرەداغی و خۆم بوین دوای ئەوە وردە وردە پەرەی سەندو ئێستا (١٦) هونەرمەند کاری تیادا دەکەن و هەموویان دەرچوی پەیمانگەی هونەرە جوانەکانن کە لە بوارە جۆرە بەجۆرەکانی هونەردا شارەزاییان هەیەو مەبەستیش لەم بەشە پەرەپێدانی بەهرەی قوتابیانە لە بواری هونەردا .

– پاشان کاك کوردی سەبارەت بە چالاکی بەشەکەیان دەڵێ :

تا ئێستا بۆ تەلەفزیۆن چەند بەرهەمێکی شانۆییمان تۆمار کردوە وەك لالۆ کریم و عطیل ... هەروەها لە رووی گۆرانی و مۆسیقاوە تا ئێستا (٢٠) بەرهەممان تۆمار کردوە شایانی باسە لە مەڵبەندی زانکۆدا ستۆدیۆیەکی سەرکەوتومان هەیە کە لە پێشا بەرهەمەکانی تیادا تۆمار دەکەین و پاشان لە ئێستگەی تەلەفزیۆن دۆبلاج دەکرێن . ئەمانەش وای لێ کردوین لە فیستیڤاڵەکانی زانکۆکانی وڵاتدا هەمیشە پلەی یەکەمی تیاوەربگرین ... هەروەها لەم بەشەدا لقی سینەماو فۆتۆغراقمان هەیە کە دەتوانێ لە رووی راگەیاندنەوە سەرباری زانکۆی سلێمانی فریای زووریەی زۆری چالاکیەکانی پارێزگاش بکەوێت .

هەروەها کاك قادر دەربارەی هەندێ خواستیان دەڵێ .

پێویستییەکی سەرەکیمان بەبینایەکی گونجاو هەیە کە بۆ هەموو چەشنە پرۆڤەیەکی هونەری دەست بدات هەروەها پێویستیمان بەرە هەیە کە ناو بەناو راهێنەرەکانمان بنێرینە دەرەوەی وڵات بۆ زیاتر شارەزایی پەیداکردن لە بوارەکانی خۆیاندا .

پاشان هونەرمەند فاضل جاف راهێنەری بەشی شانۆ سەبارەت بەهەندێ گرفتی بەشەکەیان دەڵێ :

سەبارەت بەئیش کردن لەگەڵ قوتابیاندا تا بڵێی کارێکی سەختە چونکە قوتابیان ماوەی ئەوەیان نییە لەکاتی دەوامدا خەریکی ئیش و کاری شانۆیی بن و هیچ کاتێك رێك ناکەوێ لە کاتی پرۆڤەدا بتوانین کۆمەڵێك قوتابی لە کاتێکی دیاری کراودا کۆ بکەینەوەو کارەکەمان رابپەڕێنین هەر لە بەر ئەمەشە کە زۆر بەرهەمی شانۆی کە نەخشەی ئیش کردنی بۆ دائەنرێت لە ئەنجاما سەرناگرێ تەنانەت بەرهەمی فیستڤاڵەکانی زانکۆش زۆر بەزەحمەت دێتە کایەوە –

– پاشان هونەرمەند سمکۆ عزیز هەر لەم رووەوە دەڵێ ..

گرفتێکی گەورەی ترمان نەبونی دەقی خۆماڵییەو ئەو دەقانەشی خراونەتە سەر زمانی کوردی لە کەم و کورتی بە دورنین کە پێویستە ئەوانە بەشێوەیەك بکرێن لەگەڵ خۆماندا بگونجێن چونکە نوسینی هەموو دەقێك باروودۆخێکی تایبەتی خۆی هەیەو مەرج نییە لەگەڵ ئێمەدا بگونجێ ، جگە لەوەش نۆڵەت وەرگرتنی دەقێك بەکجار زۆری پێ دەچێت و پێویستی بەشوێن کەوتن هەیە بۆ ئەوەی بەزووی بێتە کایەوە .

بروانە ل : ٧

پرۆژەکانی ئاودێری و رێرەوی ئاوەدانی لەباکووریی وڵاتدا

ئامادە کردنی : رەسول حسین

گەشە پێدان :

لە چوارچێوەی نەخشەی گەشەپێدانی چالاکانەدا لە باکووری وڵاتە خۆشەویستەکەماندا ،ئێستا چەندان پرۆژەی بەست و ئاودێری رادەپەڕێنرێ . کردنەوەی ئەم پرۆژانە لەو ناوچەیەدا لە بەر ئەوەیە بەشێکی دەوڵەمەندە لە ئاوو سەرچاوەیەکی زۆری ئەم سامانە سروشتیە بە سوودەی تیایە .. بەتایبەتی ، لە بەهاردا گە تیشکی رۆژ لە لوتکەی چیاکان دەدا ،چەندان سەرچاوەی ئاو دەتەقنەوەو هەموو یەکدە گرن و بە شیوەکانداو لە پێدەشتا رووبار دروست دەکەن و دوای توانەوەی بەفری سپی نارچەکە بەرگی سەوزو زەردو هەمە رەنگ دەپۆشێ .

بایەخدان بە گلدانەوەی ئاو لەم رووەوە ، بایەخ بە پرۆژەی گلدانەوەی ئاو دەدرێ نەوەك هەروا بێ سوود برواو لە هاونیدا وشك ببێ دووچاری زۆر شوێن ببێ، بەتایبەتی لەو کاتانەدا وەرزی کشتوکاڵی دێم پێویستی بە ئاو هەیە سەرەرای ئەوەی دروست کردنی گوماو بەو ئاوە سوودی ئابووری تری هەیە وەك بەخێوکردنی ماسی و سوود وەرگرتن لە شەپۆلی ئاو بۆ وزەی کارەباو لەپاڵی ئەمانەشدا ...ئاوی بەو جۆرە سوود لێ وەرگرتنی دیمەنێکی جوانتر دەدا بە شوێنە سەیرانگاکانی .

دهوك و بەشی بەخمە

لەو پرۆژانەی دەستیان دراوەتێ و بەستی گلدانەوەی ئاریان تیا دروست دەکرێ ، لەم دوایەدا رێکەوتنی مۆرکراوە بۆ دروست کردنی بەستی دهوك لە سەر رووباری دهوك کە ٥٢ملیون مەتر موکەعەب ئاو گلدەداتەوە ئەم پرۆژەیە لە ماوەی ٣٤ مانگدا تەواو دەبێ و کولفەی بەستەکەش -٢٠- ملیون دینارە ،بە مەبەستی گلدانەوەی ئاوی ئەو رووبارە بۆ وزەی کارەباو گەشە پێدانی سامانی ماسی سەرەرای سوودی گەشت و گوازری .

لەهەمان کاتدا لێکۆڵینەوەی جیولوجی و مەوقعی بەردەوامە بۆ دروست کردنی بەستی بەخمە لە پارێزگای هەولێر بە کولفەی ٢٥٠ ملیون دینار لە سەر ئاوی زابی گەورە کە دوای تەواو بوونی ٨ ملیارو ٣٠٠ ملیون مەتر موکەعەب ئاو گلدەداتەوەو دەبێ دەست بۆ ئەوەش بکێشین کە ئەم دوو بەستە تەواو کەری بەستەکەی موصل دەبن کە ئێستا کاری تیا دەکرێ و دوای تەواو بوونی یەك ملیون و ١٦ هەزار مشارە زەوی وزاری جەزیرەو ناوچەی رۆژئاوای پارێزگای نەینەوا ئاو دەدات .

بەستی رەزگە

دیسان لە هەولێر کاروبار بەردەوامە بۆ دروست کردنی بەستی رەزگەو کولفەکەی زیاتر لە -٥- ملیون دیناری تێدەچێ و ئاوی باران دەکاتەوە لە دەشتی هەریر بۆ سوود وەرگرتنی لە ئاودانی ١٥ هەزار دۆنم زەوی کشتوکاڵی لەو ناوچەکەدا .

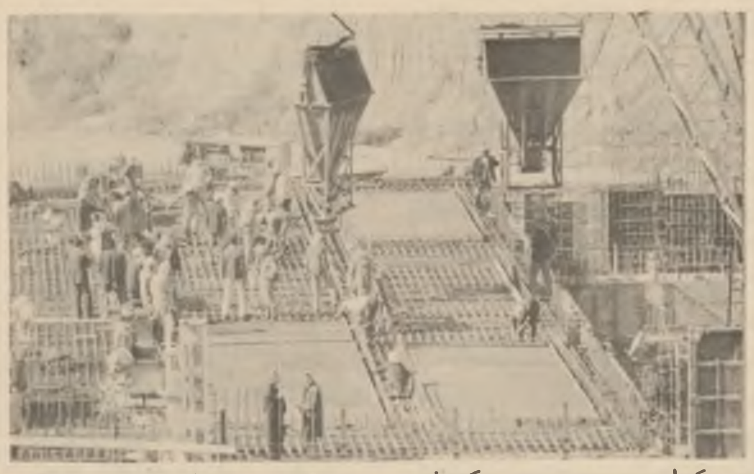

بەستی کەولۆس

لە پارێزگای سلیمانیش ئەمساڵ دەست دەکرێ بە کارکردن لە بەستی کەولۆس کە دەکەوێتە سەر رووباری چەقان لە قەزای هەڵەبجەو لێکۆڵینەوەی جیولۆجی و تۆبۆگرافی ئەم پرۆژەیە تەواو بووە .

دەربارەی ئەم بەستە سەرچاوەیەکی لێپرسراو لە وەزارەتی ئاودێری دەڵێ:ئەو ئاوەی لەم بەستەدا گلدەدرێتەوە زیاتر لە ٢٦ هەزار دۆنم زەوی و زاری کشتوکاڵی لە دەشتی شارەزوور ئاو دەدا .

پرۆژەی تر :

کە لە ناوچەکەدا دەکرێنەوە ، کە لە ناوچەکەدا دەکرێنەوە ، وەزارەتی ئاودێری نەخشەی داناوە بۆ سوود وەرگرتن لە ئاوی کارێزەکان و سوود لێوەرگرتنیان بە شێوەیەکی زانستی سەرەرای کار کردن

بروانە : ل : ٧

« هاوکاری »و کومەلانی خەلك

چاپکراوەکانی ئەمانەتی گشتی رۆشنبیری و لاوان

هاووڵاتی یاسین عثمانزادە – لە نامەکەیدا دەڵێ :

ئەمانەتی گشتی رۆشنبیری و لاوان لە ناوچەی کوردستان، لەم دوایەدا ، هەنگاویکی پیرۆزی نا بە چاپ کردنی چەند بەرهەمێکی ئەدەبی و رۆشنبیری نووسەرەکانمان . بەڵام ئەوەی جێگای داخە ئەم چاپکراوانە تا ئێستا دابەش نەکراون و کەس سوودی لێ وەرنەگرتون !

هاوکاری : ئەوی راستی بێ لەم بارەیەوە ، چەندان نامەی ترمان بۆ هاتووە جا نازانین دابەش نەکردنی چاپکراوەکان کەمتەرخەمی ئەمانەتی ناوبراوەیان -دار الوطنیە -.. خۆزگە لێپرسراوان وەڵامێکیان دەدایەوە .

لە نەخۆشخانەی « گەناو » یەك برین پێچ و ٠٠(٢٠) فەڕاش !!

لەوانە ئەو ناونیشانەت بەلاوە سەیر بێ ، دەی ئەوە دیاردەیەکی سەرسوڕمێنەری راستەو هاووڵاتی عبداللە حسن مصطفی لەو گوندەوە لە نامەکەیدا ئەم راستییەی بۆ دەرخستوین ، دەڵێ لەم گوندەدا نەخۆشخانەیەك هەیە، یەك برین پێچی تیایەو -٢٠- فەڕاش خزمەت گوزاری تەندروستی بۆ گوندێکی دووهەزارماڵییەیەك برین پێچ ناکرێ.... !؟

– ئەم نامەیە دەخەینە بەرچاوی ئەمانەی گشتی کاروباری کۆمەڵایەتی سەربەئەنجومەنی راپەڕاندنی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان.. تۆ بڵێی وەڵامی لاهەبێ !؟

قوتانجانەیەکی ناوەندی بۆ گوندی ژاراوە پێویستە

نامەی هاووڵاتی حسن احمدعبداللە لە ژاراوە دەڵێ :

سوپاس و رێزمان بۆ بەڕێوەبەریتی پەروەردەی سلێمانی کە بایەخی بە پەرەپێدانی خوێندن و کردنەوەی قوتابخانە داوە لە گوندەکەمانی، ئەوە دوو ساڵە قوتابخانەیەکی دوو پۆلی ناوەندی هەیە بەڵام هەر مامۆستاکانی سەرەتایی دەرسی تیادەڵێنەوە ،خوزگە هەموو پێویستیەکانی قوتابخانەی ناوەندی تەواویان بۆ دابین دەکردین بە مامۆستاو هەموو پێویستیەکانی تریەوە .

لە هەگبەی پەیامنێرەکانی «هاوکاری» یەوە

والێرەشدا دوونامەی پەیامنێرەکانی هاوکاری لە سلیمانی و هەولێر بەرچاودەخەین : لەپێشدا درو نامەی پ. هاوکاری کاك حمە سعید کریم لە سلیمانی :

لە هەندێ لە گەرەکەکانی سلێمانیدا ئاو بەتەکەو بە گالۆنیش دەستناکەوێ

● چەند خۆشە ژیانی ئاسوودەیی و بێ خەم و هەموو جۆرە ئەسبابەکانی حەوانەوەی لەگەڵدا بێت و لە دیاردە پێشکەوتوەکانی ئەمرۆ بێ بەش نەبێت سەرەرای ئەم هەموو هەوڵەی کە دەوڵەت بۆ ئاسودەیی و خۆش گوزەرانی میللەت و هەموو جەماوەری چینی چەوساوەی ئەدا هەموو هیوایەکی بەختیاری خەڵکە، کەچی هەندێ دایەرەو دام و دەزگاکان لە ئیشو کارە خزمەت گوزارییەکانیاندا کەم تەرخەم و ناتەواون بۆ نمونە شاری سلێمانی گەورە بووەو گەرەکە میللەکانی فراوان بوون و ژمارەی دانیشتوانی زۆرتربوون و پرۆژە خزمەت گوزارییەکانیان تاکو ئێستاکە هەر لەشوێنی خۆیدایەو یان هەرگۆی نادرێتێ گەرەکەکانی سلێمانی پێویستیان بە ئاوی خواردنەوە هەیەو ئاویان دەست ناکەوێ و زۆر وەسیلەیان بەکارهێناوە هەرکەڵکی نەبووە . لە بێ ئاویدا ژنان و پیاوانی ئەو گەرەکانە وەکو – خەبات و نیوەی توی مەلیك و ئازادی و حاجی ئاواو گردی شێخ محی الدین و ئابلاخ -بەکۆمەڵ دێنە بەردەم دایەرەی ئاوی سلێمانی و دووسێ سەعات رائەوەستن و هیچ کەلکی نییە کەس گوێیان لێ ناگرێت و هەر وەڵامێیان نادەنەوەو کاتی خۆیشی وابڕیاربووە ، کەدایەرەی ناوبراو ئەتەنکی ئوتومبێل ئاویان بۆ ببات و بیکاتە بەرمیل و ئەو نەفیرانەش بەتەنەکەو بەگالۆن بیبەن بۆ ماڵەوە کەچی ئێستا کەو بەم هاوێنە گەرمە – ئەو ئاوە بەتەنەکەو بەگالۆنیش هەردەست ناکەوێ و دایەرەی ئاویش مێشێك میوانی نییەو هەرکەسیش باسی بکات لەران لێی ئەکەن بەهەرا- ئێمەش نازانین کێ لێپرسراوە لەم مەسەلەیەو تەنها ئەڵێین لە خزمەتی گەڵدا ئەبێ وێژدان ئیش بکات و خۆی هیلاك بکات.

پ. هاوکاری لە سلیمانی

قەزای پێنجوێن و هەندێ گیروگرفتی چارەنەکراو

پەیامنێری رۆژنامەکەمان لە سەردانێکیا بۆ پێنجوین ئەم شتانەی نووسیوە کە بە چاوی خۆی دیونی و ئێمەش بەرچاویان دەخەین بەئومیدی چارکردنیان :

● لە نێوان نامەی هاوڵاتیان و سکاڵاکردنیانەوە زانیمان کە شاری پێنجوێن ناتەواوی زۆری هەیە پێویستە دەنگیان بگەیەنرێ بۆیە بەسەردانێکی رۆژنامەنووسی چویە ئەوێ و هەر کە گەشتینە ناوشارەکە ئیتر بێ ورد بوونەوەو بە چاوی مشتەری سەیرکردنەوەوە بەکسەر بۆمان دەرکەوت کە شارەوانی ئەو شارە وەکو پێویست ئیسو کارو ئەرکی سەر شانیان بەجێ هێنانەوە

● کۆڵانەکان و شەقامە بچکۆلەکانی ناوشار هیچیان قیرتاو نەکراون و هەمووی بەزستان قوڕو چڵپاو و بە هاویتیش تەپ و تۆزو پیسییە .

● **دایەرەی ئاوو زێراب:–**

لە راستیدا دایەرەی ئاووزێراب تازەدروست بووەو لە دایەرەی شارەوانی جیابۆتەوە بەڵام ئەوانیش نەوەتەی کاروباریان کەوتۆتە دەست هیچ جۆرە ئیشو کارێکیان بۆ مسۆگەرکردنی ئاری خواردنەوەی شاری پێنجوێن نەکردووە ، گەرەکە بەرزەکانی پێنجوێن ئاوی خواردنەوەیان نییەو گیانیان بەو کانیاوانەیە کە هەر لەگەڵ سروشتی جوانی شارەکەدا دەرکەوتوون،

● **نرخی کەلوپەل و پێویستی ناوبازار .**

شتومەك و کەلوپەل و پێویستی و کرین و فرۆشتیان لە بازاری پێنجوێندا سنورو نرخی تایبەتیان نییە هەر کەس بۆ خۆیەتی و مامەڵەکردن بە گوێرەی یاساو نرخی رەسمی نییەو لە بازاری رەشدا هەرایە

● **تەلەفون :–**

خەڵکی پێجوێن داویانە بەدەست ئەو تەنها خەتە تەلەفونەوە کە پێجوێنی بەستوە بە سلێمانییەوە ،تەنها خەتێکەو ئەرکێکی زۆر زۆری لە سەرەو قەزاکە خۆی ئیشوکاری ئیداری و ئابووری زۆری هەیە کە بە هۆی تەلەفونەوە لەگەڵ سلێمانی و شوێنەکانی تردا رێکیان ئەخەن ، کەچی تاکو ئێستا گوێی نەدراوەتی و تەنانەت بەدالەیەکی

● **ئاوەدانی هاوینەهەوارەکانی .**

ناوچەی پێنجوێن و دەوروبەری شارەکە وەکو بلیکان و چوارباغ خۆیان ئەڵێی خوا خۆی هەر بۆ سەیرانگاو هاوینەهەوار دروستی کردوون و بێ هیچ دەستکارییەك کەچی لێ پرسراوان هاوینەهەوارەکان و سەیرانگاکان پشت گوێیان خستون و هیچ جۆرە دەستکاری و ئاوەدانییەکیان بۆ نەکردوون و

▼

کتێبخانەیەکی نوێ لە هاوینەهەواری سەلاحەدین

● **لە پ .هاوکارییەوە لە هەولێر :**

لەو ماوەیەی دوایەدا ، وەك دەست پێشخەرییەکی دلسۆزانە بۆ بڵاوکردنەوەی چاپەمەنی و گۆڤاری کوردی و هاندانی خەڵك بۆ خوێندنەوەی بابەتی کوردی ،کتێبخانەیەکی نوێ لە هاوینەهەواری سەلاحەدین بەناوونیشانی «گۆران» کرایەوە ... خاوەنی کتێبخانەکە دەڵێ ، لەئەنجامی نەبونی کتێبخانەیەك لەم هاوینە هەوارەو نەگەیشتنی چاپکراوی کوردی ئەم کتێبخانەیەمان کردەوە .

هاوکاری : ئەوەی پێویستە،خۆزگە دەزگای-دار الوطنیە- بارمەتی گەیاندنی چاپکراوەکانی بۆ ئەم کتێبخانەیەو کتێبخانەکانی تری قەزاو ناحیەکانی ناوچەکە دەدا .

Institut kurde de Paris

شانۆ

ئۆلبی و جیهانێكی تێكشكاو

فاضل جاف

ناوی ئەدوارد ئۆلبی شان بە شان ناوی میللەرو ئونێلو ولیامزو وایلدر لە شانۆی ئەم سەردەمەی ئەمریكادا جێگای تایبەتی خۆی هەیە. لە ساڵی ١٩٢٨دا لە دایك بوە وەكو زۆربەی زۆری ئەدیبەكان لەسەرە تاوە بە شیعر دەستی پێ‌كردوە، ئەوە بو كە (تورنتن وایلدر) چاوی پێ كەوت داوای لێ‌كرد كە لە شیعر گەڕێ‌و رووبكاتە جیهانی شانۆ.

یەكەم شانۆگەری نووسەرە "چیرۆكی باخچەی گیانداران" كە لە یەك پەردەدایە، بەهرەوتوانای دراماتیكی‌ئۆلبی بە خەڵقی سەلماند.

شانۆگەرییەكانی تری ئەم نووسەرە زۆربەیان كورتن وەكو «مردنی بسی سمیثا» و «سەندووقی» و «خەونی ئەمەریكایی» و «فام و یام». تەنیا دوو شانۆگەری درێژی نووسیوە ئەویش «ئەلیسی جكۆڵانە» و «كێ لە فرجینا وولف دەترسێ».

لە نێوان رەخنەگرەكاندا مشتومڕێكی بەردەوام هەیە لەسەر ئەوەی ئایا ئۆلبی

دیارە ئەوەی كە ئەم سەر بە شانۆ پێشڕەوە یا نا ؟. نووسەرە لەم شانۆیە نزیك دەبێتەوە، ئەو تیمە سەرەكییە دەربارەی نامۆیی مرۆڤ و لە یەكتر نەگەیشتن - كە كە لە هەموو شانۆگەرییەكیدا بە شێوەیەكی هونەری دووبارە دەبێتەوە. لەم نووسینە كورتەدا دەتوانین شانۆگەری «چیرۆكی باخچەی گیانداران» بكەین بەنموونەیەكی چڕو دەوڵەمەندی فەلسەفەی ئەم نووسەرە دەربارەی نامۆیی‌و ئاوارەیی مرۆڤ لە جیهانێكدا كە مرۆڤی تیا بێ نازو

بێ‌هاودەمە.

پاڵەوانی سەرەكی شانۆگەرییەكە ناوی (جیری)ە، لە تەمەنی پەنجا ساڵیدایە.. گەڕۆكە، بێزارە، ماندووەو ئاوارەیە... خولیای ئەوەیە كەسێكی تووش بێ‌و گوێی بۆ شل‌كات‌و ئەمیش دەردی دڵی خۆی بۆ باس بكات. بەڵام لە جیهانێكی ئاوەهادا كە لە باخچەی گیانداران دەچێ.. لە جیهانێكی وا قەرەباڵغو جەنجاڵ‌و تێكشكاودا كێ بەتەنی ئەوی ترەوە دێ ؟.

هەریەكەو لە دوورگەیەكی تردا وەكو دوورخراوەیەك بە دەرای لەیلای خۆیەوە وێڵە. جیری كە دەزانێ كەسێكی وای دەست ناكەوێ. ناچار بەوە رازی دەبێت كە بە زۆر خۆی بكووتێتە ناو جیهانی یەكێكی ترەوە تەنیا بۆ ماوەیەكی كورتیش بێت قسەی لە گەڵدا بكات. تەنانەت هەوڵی ئەوەیشی داوە كە ئاشنایەتی لە گەڵ سەگێكدا پەیدابكات، بەڵام لەمەشدا هەر نەهامەتی بەدەست هێناوە.

درای گەڕان‌ووێڵی‌و شەكەت بوون، جیری دەگاتە لای (پیتەر) ئەمیش كابرایەكی هێمنی لەسەرخۆیە، دڵی بە ژن‌و منداڵەكەی‌و بە سەگ‌و دوو تووتیەكەی خۆشە، بەوە قایلە ئێواران بێت لە سەر ئەو سەكۆیە

بخوێنێتەوەو كەس وەزعی لێ تێك نەدات.. بەڵام پیتەر دەبێتە نێچیری ئەمرۆی جیری. لە سەرەتاوە دەربارەی شەقامەكان چەند پرسیارێكی لێ دەكات.. پیتەریش بەنیازی ئەوەی زوو بڕوات‌و لەكۆڵی بێتەوە بە كورتی وەڵامی دەداتەوە باسی شەقامەكان.. گۆڤاری تایم.. شیرپەنجەو فرویدو چەناگەی دەست‌كرد هەموو ئەمانە باسی بێ‌نرخن بەڵام جیری هەرمەبەستی ئەوەیە، پیتەری لێ دانەبڕێ‌و قسەی لە گەڵدا بكات. پیتەر بەدرۆ وا خۆی پیشان دەدات كە سەخڵەت نیەو گوێ بۆ راگرتووە.. لەم سەرەتایەوە دووری نێوان پیتەرو جیری ئاشكرا دەبێت، دیارە سیما درۆز نانەكەی زمانی دەرەوەی هەر دووكیان زیاتر رواڵەتی نامۆیی‌و دابڕانیان لە یەكتری دادەپۆشێ..

جیری - لە باخچەی گیان داران بووم

پیتەر - بەڵێ.. وابزانم وتت.. وانیە ؟

جیری - ئەگەر ئەمشەو لەتەلەفزیوندا نەی‌بینی ئەوا سبەینێ لە رۆژنامەكاندا دەربارەی دەخوێنیتەوە.

بەم جۆرە پیتەر لەئاستی مەسەلەكەی (جیری)دا زۆر كەم تەرخەمە جیری دەڵێ:- من زۆر لەگەڵ خەڵقیدا

نادوێم.. مەگەر بۆ نموونە بڵێم... پەرداخێ بیرەم بدەرێ یان تواڵێت لە كوێیە ؟ یان كەی فلیمەكە دەست پێ‌دەكات ؟ یان گوێی مەدەرێ كوڕم.. ئەوا شتی لە بابەتە..

لانەوازی‌و بێ كەسی جیری گەیشتۆتە رادەیەك كەسێ شك نابات وێنەكەی بخاتە ناو دوو ئەلبۆمە خالیەكەیەوە.. نەدایك. نە باوك.. نەخۆشەویستی كەسی نیە لەم جیهانەدا نازی هەڵگرتبێ.. خۆ ئەگەر ژنیش بێنێ وەكو پیتەری لێ‌دێ.. دەبێ منداڵ‌و سەگ‌و تووتی بەخێو بكات‌و ئێوارانیش لە سەر سەكۆیەك دانیشێ‌و خۆی بەشتی پووچەوە خەریك بكات. پیتەر كۆپلەی قالبی رۆتینە رۆژینیش گەرای نامۆیی پتر زیاد دەكات. پاشان جیری هەوڵ ئەدات زیاتر جیهانەكەی خۆی بە (پیتەر) بناسێنێ، باسی وێنەی ئەو كەسانەی بۆ دەكات كە لەدەورو بەری ئەمدا دەژین.. كابرایەك كەسەر خۆش دەبێ ئیتر دەبێ بەتەنەكەیەك زبڵ.. پیسە.. گەڤرەیە.. ناشیرینە كرێتە.. ژنەكەی زەبلاحو قڵتە.. بۆنی دەم‌و لەشی بۆگەنە.. كابرایەكی تری رەش تووشی شنزوز هاتووە تەنیا سەگێ ماوەتەوە ئەم بیكاتە ئاشناو هاودەم بەڵام ئەمیش دادی نەدا.

پەنا بردنی جیری بۆ سەگەكە بۆ ئەوەی بیكاتە هاودەم‌و ئاشنا وەكو پەنا بردنەكەی عەرەبانچیەكەی چیرۆكەكەی چیخۆف وایە لە گەڵ ئەسپەكەیدا قسە

بروانە ل : ٧

بەشی دووەم

تەماشا كردنێكی سەرپێیی كتێبی :

«هەندێ ئامرازی سینتاكسی لە زمانی ئەدەبی ئێمرۆی كوردیدا»

محەممەد ئەمین هەورامانی

باشە ئەگەر وابێ، دەبێ چی‌بێ‌و دەوری چی‌بێ !!

دەیتوانی، بەم‌جۆرەی حوارەوە، ئەم رستەیەی بخاتە ڕوو (ئێمەش وێستمان سروچێكی ئەمە پڕ بكەینەوەو هەندێ ناتەوای راست كەینە) ئەمە جگە لەوەی هەندی وردە شتی تیادا بە دی دەكرێ كە زمانناس دەبێ لێیان دوور بكەوێتەوە، بۆ نموونە، لە رێزماندا، ئێمە نالێین (كەین) بەڵكو دەبێ بڵێین (بكەین)، نەك (كەینەوە) بەڵكو (بكەینەوە).

وشەی (ئەمە)ش یاخود بابڵێین، ئامرازی ئیشارەی (ئەمە) لە پەرەگرافێكی نوێ‌دا ئەو واتایە نادا بە دەستەوە كە دوكتۆر مەبەستی بورە !! واتە، واتایەكەی لە پەرەگرافی پێشەوەی ئەم پەرەگرافەی ئەم رستەیەی تێدایە ئەختێ دوورە بۆیە دەبوایێ ناوەكە، یا خود ئەوەی كە ئیشارەتی بۆ كراوە بەكاری بهێنابایە، نەك (ئەمە)..

هێنانی وشەی (هەروەها) لە سەرەتای رستە :

(هەروەها تا ئامرازی سینتاكسیش باسێكی (سەربەخۆی هەبێت) زۆر ناتۆڵاو بێ واتایە !!

(هەر + وەها). وشەیەكی لێكدراوەو پێك هاتوە لە (هەر+وەها) بۆ مەبەستی پێكهێنانی زاراوێ

كە دەست بدا بۆ دانی واتای (بەوجۆرە)، یاخود (كذلك)ی عارەبی وەك بڵێیت : (ئازادو ئەزی دەرچوون، هەروەها ئەمروودیش) دوكتۆر هەر لە هەمان لاپەڕەو (ل-٣)و دێڕی (١٤ - ١٥)دا دەڵێ : (بۆ ئەم مەبەستانەش بە پێی تواناو زانستیانە **لە هەندێ ئامرازی سینتاكسی كوردیەوە دواین، جگە لەوەش بۆ ئەوە، كە كاری ئێمەش بچێتە پاڵ كاری ئەوان و سووچێكی خزمەت گوزاری بگرێ)**.

من بەلامەوە، وایە،لەباسای رستەسازیی و لە ئەركی هەر ئامرازێ، رستەی بێ سەروبنجان بە دەستەوە دەدا..

لێرەدا، دوكتۆر ئامرازی (لە)و وشەی (كوردیەوە)ی بەیەكەوە بەستووە، بەبێ ئەوەی سەرنجی دابێتە كردەوەی (لە).

چونكە (لە) وەك ئامرازێ، ناتوانێ بەندی كاری بخاتە شوێن، یاخود پاشكۆی وشەی (كوردی)یەوە، بەڵام (سەبارەت‌بە) (لە بارەی) توانای ئەوەیان هەیە.. بۆ وێنە دەڵێین :

(بە پێی توانا لە هەندێ ئامرازی سینتاكسی كوردیی دواین) یاخود دەڵێین :

(بە پێی توانا سەبارەت بە هەندێ ئامرازی سینتاكسی كوردی‌بەدەدواین) یاخود :

(بە پێی توانا لەربارەی هەندێ سینتاكسی كوردی‌یەوە دواین) بەڵام ئالێرەدا دەبێ بڵێین : -

(بە پێی توانا دەربارەی هەندێ ئامرازی سینتاكسی كوردیی دواین) یاخود،

(بە پێی توانا لە هەندێ ئامرازی سینتاكسی كوردیی دواین) ئەوجا دێینە سەرباسی پارچەكانی دیكەی ئەم رستە درێژەیەو دەڵێین، (كە) ، ئامرازی گەیەنەرە، وەك دوكتۆر خۆی دەڵێ و بۆیە پێویستە بۆشایێ لە نێو پارچەی پێشووی پێش (كە)ی و دواوەی نەمێنێ. دانانی (،) - فارزە. پێش (كە) بەوە دەبێ بە هۆی بەرپاكردنی بۆشایی، ئەمە لە لایەكەوە، لە لایەكی دیكەشەوە كردەوەی (كە)ی، وەك كردەوە سەرەكی‌یە رەسنەكەی كەم دەبێتەوە یا نامێنێ، وەك ئالێرەدا، ئەمەی دوكتۆر ئیبراهیم دەیبینین (ل-٣) دێڕی (١٤ - ١٥).

لە لاپەڕە (٣)دا، لە دێڕی (١٧ - ١٨)دا، دەڵێ : - (.. هەرچەندە دەبا بە قووڵی‌و فراوانتر بچووبامە ناو باسەكە ..)

لێرەدا، ئەم تێبینیانەم (باسەكە دەبوایێ كە لە رووی رێزمانەوە ناتەواون بە وشەی بچووبامە هەیە : - (بچووبامە) هەیە :- (بچووبامە) دەبوایێ

یا (بچوومایێ) بوایە، یاخود (بچوومابایە) .. وشەی (باسەكە)ش دەبوایێ بەندی كاریی پێوە نبووسابایە، واتە، دبوایە بەم جۆرە بوابایێ :-

« هەر چەندە دەبا بە قووڵی‌و فراوانتر بچووبامایە ناو باسەكەوە .. »

داوێنی ژمارە (١)ی هەمان لاپەڕە، رستەیەكی درێژ بەكار هاتووەو وشەی (كۆڵینەوە)ش بە هێزێكی زۆر گرانەوە بەكار هاتووە، كە لە رووی رێزمانەوە زۆر دوورە.. ئێمە، دەڵێین،

(لێی دەكۆڵیتەوە) یاخود (دەكۆڵیتەوە لێی) ئەوجا، نازانم دوكتۆر بە پێی رێڕەوی چە رێزمانی (لێ)ی پەڕاندووە یا بەكاری نەهێناوە !

دیارە هەر كوردیی زانێ كە تۆبیگرێ بە دوو جۆر ئەم رستەیە دەنووسێ، یا بەم جۆرە : (لە بەشی یەكەمی ئەم كارەدا بە دوورو درێژی باسی مێژووی لێ‌كۆڵینەوەی ئامرازی سینتاكسی لە زمانی كوردیدا دەكەین) یابەم جۆرەیان : (لە بەشی یەكەمی ئەم كارەدا بە دووروودرێژی باسی مێژووی كۆڵینەوە لە ئامرازی سینتاكسی لە زمانی كوردیدا دەكەین) .

ماوەیتی

شەعر

چیرۆك

– مصدق توفی –

دلوپ دلوپ خوها بنا جاڤادا دهێنە خوارێ، لێ ئەڤرۆكە ژهەمی رۆژێن دی پێتر پێ خوماندی دكەت، كەلەژانا گەرما نیڤرۆیەو كت كتە هەڤالێن وی پێ خاڤ‌و بێ‌هێز دبن‌و خو ژشولی ددەنەپاش، لێ ئەو پێتر پێ سەتلێن چیمەنتوی بلنددكەت‌و ژنیڤا دلێ خوێ شول دكەت‌و دگەل هندێ ژی گرنژینەكا لسەر لێڤێن

گەلۆ بۆ وەنەكەت... چما نەگرنژیت ...!! سەرێ

سێ چوار سالانە تنێ شەڤا دی بێ‌ی سەرئێشان پێن خو بێن درێژكرین و بێهنا خویا ڤەدای‌و دەستێ بسەرێ زارۆكێن خودا ئینای... سەرێ سێ چوار سالانە پشتی هەمی دەرگەهێن رزقی لێ هاتینە گرتن وەكی گەلەكێن دی بەرێ خوێ دایە باژێری. خوێ دایە باژێری..

لێ باژێر چ باژێرە.. باژێرێ خەماو نالێنێن هەژارا، ئاقەكێ گرانەو گوندەكێ وێران.. !! لباژێری وێ بویە قەرەچ هەرچەند رۆژەكا جارەكێ كنجرێن وی وێ لسەر ئارەبانەكێ‌و ژڤێ كۆلانێ وێ دچیتە كۆلانەكا دی... هەر جارەكێ تالانەكێ لێ دەكەڤیت، هێش تێر پێن خو درێژ نەكرین‌و كوچكێ خو رەش‌نەكری هند دبت خودان خانی بیانوێەك لێ هەڵێخست‌و بەرێ وی دا كۆلانە كادی‌و ئەو بچویكێن حو دەرگەه دەرگەه لەزەلەكا ڤالا گەریان... گەلەك جارا لبەرسفكێن هەڤالاو لناڤ دیوارێن ئاڤاهیێن نێڤەرۆ ڤەحەویان، لبن گەلەك بن بویڤێن مالا دیتنا ئەسمانی لوی‌و بچویكێن وی هزرەت‌بوو، هەر دڤێ‌رێ‌دابوو زارۆكێن خو ددتین چاڤ باژێری، گەلەك ئێڤارا ماندی‌و كەسیرە دزڤرێڤە خێزان‌و زارۆكێن خو دوویتن چاڤ تاژی گری...

هەمی رۆژا چەند ئاخینك هەڵدكێشان بۆ گوندی.. لێ هەبو گوند نەگوندێ جارانە.. !! نانێ لگوندێ‌یا بوبە هزرەت، نەبەزەو نەرەزو نەجوتەو نەكێلان، نەرزق‌و نەدەرامەت..!!

چ ژ كولینا بانی ناهێتە خارێ، كێ دیتیە مرۆڤ ژەارێ خو برەڤیت...!! نەهەرێ رێ‌یا باژێری بكریت چ نەبیت پالەتیەكی یان پشتی كێشانەكێ دێ‌كەت...

گەلەك بازێری دبێژن، ئەو خو پیچەكە، هەرێ دكەت‌و دگەوری‌یا خەلكی‌را دكەت، هێژ وی‌و زارۆكێن خو تێر بزكی خو نەخواری‌یە.. سەرێ‌ڤان ساڵا گەلەك پاریكێن تەحل خوارن‌و بێ دنی‌یا بچویكێن خو كر، گەلەك **جارا هەتا شەڤەكا درەنگێ بێ مایە لسەر شولێ بەلكی پارەكێ پتر وەرگریت‌و تشتەكێ ژ خورا زێدەكەت، دا بكاریت خانیكەكی لدەرڤەی باژێری ئاڤابكەت‌و تێدا ڤەحەویت...**

سەرێ چەند هەیڤەكانە بەمی شیانێن خوڤەیێ بزاڤێ دكەت، هێدی هێدی خانیێ خو بلندكر، هەرچەند قوت قوتا دلێ وی‌یەو بێ ئاخینكا رادهێلیت، نەكو بەرێ رەنجو خوهاوی یاسێ چوار ساڵا ببیتە قوربانی لێڤێت شەڤەرەكێ، ئەڤە ژ شەڤەرێ نینە مالا گەلەكا یا خراب‌كری، گەلەك خانی یێن بلندێن كرینە دەشت.. دبەر ڤان هزرو بیران رابێ دلێ خو خوش دەكەت‌و بێ دبێژیت... ئەر دێ ئاڤاكەم.. بهیڤیا خودێ، خودێ ژی بێ‌مە هەژارانە ژی، زاروكێن من دكولانێن خەلكی‌دا رزین.

پشتی هەمی هەیی‌و نەیێن كرینە قوربانی ڤی خانیكی‌و ژچەند لایەكاڤە قەرداربوی، دوهی بۆ جارا ئێكی هەمی كنجرو ئامانێن خو كومكرن‌و بدلەكێ پڕ شادیڤە بەرێ خودا خانیێ خو، ژنیڤا دلێ خو ئەلحەمدەك خویند.

خانیێ دویرە ژباژێری بلا... بێ ئاڤ‌و رۆناهی‌یە بلا... ریكا وی یا دویرە بلا... بلا یا ژهەمیا مەزنتر، دێ بێ‌سەربەست بیت... بدلێ خو دێ خۆتو ڤەخۆت‌و پێێن خۆ درێژكەت.

پارچەیەك ژ هۆزانا میر

هۆزانا ئەلفرید تنسون

وەرگێڕ ژ ئینگلیزی، عبدالكریم فندی

پەلەوانێ وێ ئینا - مال بێ‌مرێ
نەكر قیژی‌و نەگری
گشت هەڤالا چاڤ لێ‌و گوت
پێ دڤیە گریان‌دێ مریت
ب دەنگەكێ تەڕو نازك پێ گوت
هەژی‌یە پێ ب بێژین-
دوست‌و نەیارا پێ گوت
بەلێ مابێ دەنگ‌و نەلڤی-
هەڤالەكا وێ ژ جهێ خو رابو
هێدی هێدی لبن پێت پەلەوانێ پێجایێ روینشت‌بوو
ژ سەر چاڤا هەلاندبوو
بەلێ مابێ دەنگ‌و نەلڤی
سترەكا «نووت» سالی رابوو
زارۆكێ وی دانا سەرپێت خوو
روندك بارین وەك بابەیسكێت هاڤینێ‌و گوت
زارۆكێ من بێ جوان. ژ بوتە دێ ژیم

تارمایی

كورتەچیرۆك

نووسینی : ئیدگار ئالان پۆ رەئوف بێگەرد كردوویە بە كوردی

ئێوە كە ئەم نووسینە دەخوێننەوە، هێشتا لەزیاندان بەڵام من كە ئەمانە دەنووسم، دێرزەمانێكە رێگای تاریكم لەبەرگرتووە. گەلێك كارەساتی سەیر روودەدەن، زۆر نهێنی ئاشكرادەبن. زۆر سەدە تێ‌دەپەڕن تارۆژێك دێت ئەم یاداشتانە بكەوتە بەرچاوی خەڵكی، ئەوسا بە خوێندنەوەیان هەندێك هەر بروا ناكەن، بەشێك لێی دوودڵن، كەمێك هەن بیر لە ناوەڕۆكی ئەم باسانە بكەنەوە كە ئێستا من بە پەرەنگویخی ئاسن لە سەر ئەم تابلۆیە دەیان‌نووسم.

ئەو ساڵەی تێپەڕی، ساڵێكی سامناك‌بوو، زیاد لە سامناكی هەست بە مەترسی دەكرا، تا ئێستا لەسەر زەوی نەتوانراوە ناوێك بۆ ئەو شێوە ترسە بدۆزرێتەوە.

لەو ساڵەدا كارەساتی سەیرو شتی زۆر سەریان هەڵدا، لە هەموو لاوە،لەسەر زەوی، لەناو دەریادا، نەخۆشی‌یەكی سامناك باڵی رەشی بەسەر هەموو جێگایەكدا كێشا. ئەستێرەناسان كە ئەیان توانی سەربووردی رۆژانی ئایندە بگەیەنن، وایان راگەیاند ئاسمان نیشانەی ماتەمینی‌و بەدبەختی پێوە دیارە. منیش كە ناوم «ئونیوس»و یونانیم، یەكێكم لەوانەی دەتوانم ئەستێرە بخوێنەوە، گومانم نەبوو كە ئێمە گەیشتووینەتە كۆتایی دەورەی ساڵانەی حەوت سەدو نەوەدو چوار لێرەدا ئەستێرەی موشتەری لە بورجی حەمەلدا، لەگەڵ ئەلقەی مەرگ باری زوحەل‌یەكان گیردەبن ئەگەر بەهەڵە نەچووبم، ئەم بەڵایەی ئاسمان نەك تەنیا دەسەڵاتی بەسەر خركە مادیەكەی زەویدا، بەڵكوو كاری‌كردۆتە سەر لایەنی گیانی‌و بیرو ئەندێشەی مرۆڤەكانیشی.

ئەو شەوە، ئێمە حەوت **كەس لەبەشی پشتەوەی كۆشكی مەزنی، شاری تاریك‌و پڕ لە نهێنی «پتولمائیس»دا، لەدەوری كاسەی شەرابی ئەرخەوانی دوورگەی «خیوس» دانیشتبووین، ئەو تەلارەی ئێمەی تیا بووین تەنیا دەرگایەكی بەرزی ئەلقەداری لەسەربوو، وەستای شارەزاو بەناوبانگ «كورنیوس» كردبووی، زۆر وەستایانە نەخش‌و نیگاری لە سەركرابوو، لەناوەوە دەبەسترا. پەردەی رەشی تەلارە خەمبارەكەی داپۆشیبوو، نەیان دەهێشت چاومان بە مانگ‌و ئەستێرەی نەحس‌و كۆڵانی‌بێ هاتووچۆكەر بكەوێت. بەڵام دڵمان هەواڵی كارەساتی شوومی‌دەداو، ختوورەی بەڵای گەورەو گرانی پیا دەگوزەرا.**

لە پێشمانەوە، بەم لاو لاماند ا، زۆرشت هەبوون ناتوانم بە چاكی باسیان لێوەبكەم، شتی مادی‌و گیانی. هەوا لە سەر شانمان قورس‌بوو، هەستمان بە تەنگە نەفەسی پەشێوی دەكرد. لەسەرو ئەمانەو شێوەی ژیانی پڕ ترس‌و بیمی كەسانێك، كە لەو جۆرە جێگایەدا بە ئاگان‌و هەستیان چالاكانە كاردەكات، بەڵام هێزی پەی پێ‌بردن‌و هوشیاریان سست‌و خامۆشە.

ماتەمینی‌باڵی بە سەر كتشابووین‌و دەی‌پرواندین، بوبووە مۆتەكەو لەسەر لەش‌و، شتومەكی ناو ژوورو، پەرداخی خواردنەوەی بەردەممان‌دا چۆكی دادابوو. وات هەست‌دەكرد هەموو شتێك لەناو ئەم ماتەمی‌و تاریكیە سامناكەدا تواوەتەوەو خنكاوە. هەموو شتێك. بێجگە لە گڕی ئەو حەوت چرا فانۆسەی دانیشتنەكەی‌رووناك‌دەكردینەوە.

رستێك روناكی باریك ئەو ناوەیان داگرتبوو، لە شرێنی خۆیانەوە شەوقی بێ‌رەنگ‌و جوولەیان دادەبەشی، رووناكی چرا فانۆسەكان وەك ئاوێنە رووی ئەو مێزە ئابەنووسپە فرەیان دەبریسكاندەوە كە ئێمەی لە دەور دانیشتبووین‌هەریەكێكمان لە بینینی رووی رەنگ‌لێ‌براوی خۆی‌و، ئەو دەردو ئەشكەنجەیەی لە چاوی ئەم لێ‌نیشتووی هاورێكانیا بەدی‌دەكرد، رادەما. كەچی هەوڵمان‌دەدا قاقا پێ‌بكەنین. لەراستیا ئەمانەویست شادیەكی سەیر دروست بكەین.

بە دەنگی بەرز شیعرەكانی «ئاناكرئون»مان دەوت، كە

باسی شێتی‌و نەزانین دەكەن‌و پێكی خەستمان بەدەمیەوە هەڵدەدا.

ئەگەرچی رەنگی ئەرخەوانی شەراب، رەنگی خوێنی بیر ئەخستینەوە، چونكە لە تەلارەكەدا ئێمە تەنیا حەوت كەس نەبووین، هەشتەممان «زوئیلوس»ی جوانەمەرگ‌بوو، لاشەكەی لە سووچێكی سەر زەویەكی دانرابوو، ئەم لاشە بێ‌گیانە بوبووە شەتیانی دانیشتنەكەمان، حەیف كە ئەو لەم سەرخۆشیەدا بەشدارمان نەبوو.

بەڵام رووی‌كە پێش‌مردن نەخۆشی تەواو شێواندبووی، چاوەكانی كە مەرگ هێشتا نەی توانیبوو تەواوی ئاگرەكەی خامۆش‌بكات، لەبەر چاومان‌زیندوودەچوون.

چۆن مردوو دەیەوێت بەشداری ئاهەنگی ئەو زیندوانەبێت كە لەبەردەم مەرگا وەستاون، ئێمەیش وامان هەست‌دەكرد كە ئەم لاشەیش هاوبەشی سەرخۆشیمانە. من كە «ئونیوس»م، كە چاوەكانی ئەم مردووەم دەبینی چۆن لێم دەڕوانن، هەوڵم‌دەدا ناخۆشی ئەو جۆرە بینینە نەهێنمە سەرخۆم. دەبەنگانە تەماشای ئاوێنەی‌ئابەنووسەكەم دەكردو، بەدەنگی بەرزو خۆش شیعری «ئینوس»ی شاعرم دەخوێندەوە. بەڵام ئاوازە پڕجۆشەكەم هێدی هێدی

× ئانا كرئون. گەورەترین شاعیری غەزەلی یونانی كۆنە، لەسەدەی پێنجەمی پێش زایندا زیاوە.

كپ‌دەبوو، لەنێو پەردە رەشەكاندا پەرچ‌دەبووەوەو نزم

بروانە : ل : ٧

Institut kurde de Paris

ئۆلبیو «پاشماوە»

دەکات ، هەردوو بەرامبەر بە نامۆیی مرۆڤو ئەو ئەو بۆشاییە سامناکەی نێوان خەلقی یەك مەعنادە سەلمێنن. بەڵام هەریەکە بە ئیسلووبی تایبەتی خۆی .

ئەوەی لە دڵی جیری دایە، هەمووی دەبیستین ، چیرۆکێکی سامناکی درێژ بۆ پیتەر باس دەکات ، تاوای لێ دێ پیتەر لە جیاتی ئەوەی هاوبەشی بکاتو دڵ نەوایی بداتەوە بە پێچەواتەوە لێی بیزاردەبێو زۆر سەخڵەت دەبێ .

ئیتر پێی دەڵێ :ـ

« نامەوێ یەك ووشەی تر ببیستم ، لێت تێناگەم ، لە حاوەن ماڵەکەتو لە سەگەکەشی تێناگەم » . لێرەوە هەست کردنی (جیری) بە تەنیاییو تاکە کەسی پتر پەرە دەستێنێ .. بوونی مرۆڤ کارەساتە ، لەویش کارەسات تر ئەوەیە کەس لە کەس ناگات .. هەموو لەناو یەك زینداندا دەژین .. جار جاریکیش ئەگەر بێ و نوێ بو یەکتری شلکەین ئەویش رواڵەتەو لەخانەی ئادابی کۆمەلایەتیە ..

وەکو (جیری) دەڵێ ،ئەو بروای بە یەکێتی بوونو (وحدة الوجود) هەیە ـ بۆیە ئەگەر سەگێکیش دێتە هاودەمی هەر قەیدی نیە .. بەڵام کە پیتەریش دوای ئەو باسە دوورو درێژە لێی وەرس بوو . . ئیتر دەبێ هەر چۆنێ بووە جۆرە پێوەندیەکی لە گەڵدا دروست بکا دەبێ شتێ هەبێ بەمی ببەستێتەوە. بائەوشتەش باجێکی گەورەی پێویست بێ .. لە بەر ئەوە ئیتر جیری هەموو هەوڵێ دەدات تاوەکو والە پیتەر بکات کە لە گەڵیا بکەوێتە سەرو چەقۆکەی خۆی دەداتیو ئەمیش بەدەستی رووتەوە بەرامبەری دەگرێت، تاوەکو پیتەر ناچار دەکات کە لە ئەنجامد ابیکوژێ . لە سەرە مەرگی (جیری)دا ، تەنیا لەو ساتە کورتانەدا ، پیتەر پیوەندیەکی راستەقینەی لەگەڵ (جیری)دا دەبێ ..

جگەرە «پاشماوە»

بێش پێگەیشتنی کۆرپەکە یان پێش تەواوبوونی ماوەی بێگەیشتنی سکەکەی دادەنێتو منداڵەکە زرگەیو ددبێت کە پێویستی بە شوێنو چارەسەری تایبەتی دەبێت ،.

جگەرە یەکێکە لە هۆیە سەرەکیەکانی پەیدابوونی شێرپەنجە لەگەرو ، لێو ، زمان ، سورێنچك ، میزڵدانو پەنکریاس ، هەروەها پەیوەندی حنەرەو سوێی (قرحه) گەدا زانراوەو ئەوانەی سوورن لەسەر جگەرەکێشان پترتووشی دەبنو ئەوانەش کە تووشی هاتوون ئەگەر واز لەجگەرە نەهێنن چا بوونەوەیان بۆنیە .

جگەرەکێشان لەکاتی خواردنەوەی کحول زیانی پترە چونکە ئەو کحولە قەترانو نیکۆتینی دووکەڵەکە دەتوێنێتەوەو باشتر دەمژرێت .

ئەوانەی جگەدەکێشن زووترو ئاسانتر تووشی سیل دەبنو توانای دیتنیان کەم دەبێتەوەو رەنگەکانیان بۆ جیاناکرێتەوە (عمی الالوان)و تا دێ بەرەو کوێری دەچێ چونکە ئەو سیانایدەی لە جگەرەدایە کە لەگەڵ ڤیتامین (ب١٢) یەك دەگرێتو کار لە دەماری چاو دەکات .

هەروەها جگەرەکێشان پتر تووشی سووتانەوەی پووك دەبنو زوو ددان دەرکێشانیان دەوێت ، ئەمە جگە لە گۆڕانی دەنگی دانەکانو بۆگەن بوونی ناودمو توانای کارکردنیان کەم دەبێتەوەو زوو هەست بەماندوویتی دەکەن ..

لە کۆتاییدا دەمانەوێ ئەمە بەرگوێتان بخەین کە ئەو کەسەی لەنزیك جگەرە کێشەوە بێت یان لە ژوورێکی داخراو کە جگەرەی تیا بکێشرێت ئەوا بەشێکی زۆر لەو دووکەڵە هەڵدەمژێتو لە زیانی بێبەش نابێت .

بۆ نووسینی ئەم باسە سوود لەمانە وەرگیراوە :ـ

١ ـ ئینسایکلۆپیدیانی بریتانی .

٢ ـ کتێبی (مێرك مانوال).

٣ ـ کتێبی (هادیسۆنی) پزیشکی .

بیرەوەری «پاشماوە»

بیرەوەریدا بەهۆی وردیلە پرۆتینێکانی شانەکانی عەصەبیەوە کە لە کەئەکرێن.

گۆڕانێك لە سروشتی ترشەلۆکی ئەتۆمی رایبوزیدا رو ئەدات کار ئەکاتە سەر دروستبوی کە رەسەی پرۆتینی شانە .

هەروەها نزیکە (٣٠) هەزار ترشەلۆکی ئەمینی لە یەك شانەدا هەیەو بیرەوەریش گۆڕانێك لە وردیلەکانی ئەم ترشەلۆکانەدا پەیدا دەکاو هێزی بیرەوەریشی بشت بەپلەی گۆڕانەکە ئەبەستێ .

بەڵام ئەو نهێنیە گەورەیەی زاناکانی توشی سەرسورمان کردوە ئەوە یەچۆن ئەم زانینانە لە وردیلەدا پێکدێو دوایی لە کاتی خۆیدا ئامادە ئەکرێو بەدرێژایی هەزاران ساڵ ئەپارێزرێ .

کە وابو کە رەسەی پرۆتینی کاری بۆ سەر پلەی بیرەوەری هەیە .. لەو ئاژەڵانەدا کە تاقیکردنەوەیان لە سەرکراوە .. دەرکەوتوە کە هەندێ زیندەوەری دوشمن هەن بەهۆی کۆسپ خستنە رێگەی دروستبونی کەرەسەی پرۆتینەوە لە شانەکاندا وەك (کالکنور اغنیکول . تراسایکلبن .. سترتومایسین .. بیرو مایسین .. ـاکتیومایسین .. ئەبنە هۆی رێگەگرتنی بیرەوەری .

ئێستا پرسیارێکی تر دەست

پێئەکات
توانای بەهێزکردنی بیرکردنەوە هەیە ؟

گەلێ کردەوو هەن کەکار ئەکەتە سەر بیرکردنەوەی مرۆڤو بەهێزکردنی .

١ ـ کردەوەی نەفسی ، بێدەنگیو دلنیاییو هێمنی مرۆڤ رێی توانا زیاتر ئەدەن بۆ فێربونو بە هێزکردنی... بیرکردنەوە .

٢ ـ دووبارە کردنەوە .. دوبارە کردنەوەی شتێ لە مێشکدا چاکتر ئەچەسپێ .

٣ ـ داوودەرمان ، هەندێ داوودەرمان هەن بۆ دەزگای مەرکەزی مێشك تەرخان کراوە وەك کافنین، فیروستکین .. انفتامین ، نبکونن ، وبتیلیشترازول ، هەروەها داوودەرمانی تر هەن کە بیر کردنەوەی پیرەکان گورج ئەکەنەوە وەك (کالیرو باترلول) .

٤ ـ ئارەزووبابەخ .

٥ ـ چاکیو تەندروستی لەش .

٦ ـ سەرچاوەی زانین .

٧ ـ تەندروستیو چاکی مێشك .

٨ ـ تەمەن ، بیرکردنەوە توانای هەرەگەرمی لەنێوان ٢٠ تا ٣٠ سالیدایە ، دوایی لەتەمەنی پیریدا یاد ئەکرێتەوە.

٩ ـ کات .. کاتی باشو بێ دەنگ یارمەتی فێربونو هێزی مێشك ئەدەن .

تارمایی «پاشماوە »

دەهاتەگوێ . تابووە نووزەو لەپاشا بە تەواوی نەما. لەو کاتەدا ، لە پشت ئەو پەردە رەشانەوە وادەنگی ئێمەی تیا خامۆشدەکرا ، وەك ئەوەی مانگ ئاڵەکەنار ئاسۆوە بە دوای یەکێکدا بۆ سەر زەوی بازوێ،سێبەرێکی تاڵ پەیدابوو . بەڵام ئەوە نەسێبەری ئینسانو نەخواو نەهیچ گیاندارێك نەبوو تا ئێستا ناسرابێت سێبەرەکە منوەیەك لە نێوان پەردەکانەوە جوو لا، پاشان لە شوێنێکدا وەستا ،بەرانبەر دەرگاکە ووشكڕاما ، بەڵام هەر بێ شێوەو ڕەنگو ئادیاربوو، نەسێبەری مرۆڤ بوو نەهی خوا ، نەلە خوای یۆنانی دەکرد نەکلدانی ، نە هیچ یەکێك لە خواکانی میسر . بەرانبەر دەرگا گەورە مسەکە وەستابوو نە دەجوولاو نە هیچی دەوت . بەڵام بەردەوام لە شوێنەکەیا زیاتر دەچەسپیو تەڵختردەبوو.ئەو دەرگایەی سێبەرەکەی کەوتبووە سەر ،لەپال پێی جزوئیلوسی جوانسەرگابوو . لاشەکە لە ناوەڕاستی ژوورەکەدابوو . بەڵام ئێمە : ئێمەی حەوت هاورێ ،کە دیمان سێبەرەکە لە ناو پەردە ڕەشەکانەوە هاتەدەرێ ،نەمانو یرا بەرەو ڕوو تەماشای بکەین ،هەموو سەرمان داخست ،بە قوولی تەماشای ئاوێنە ئابەنوسیەکەمان دەکرد . پاشان من کە (ئونیوس)م بێ دەنگیەکەم شکاندو چەند ووشەیەکم بە ئەسپایی سەرزمان خست .

لە سێبەرەکەم پرسی ناوی جیەو نیشتەجێی کوێیە. سێبەر وەڵامی دایەوە :

ـ من « تارمایی»م ، شوێنم لەکەنار گۆڕەکانی ژێر زەوی « پتولمائیس »ە ئەو گۆڕانە نزیك بەو دەشتە تاریکە دۆزەخیانەن کە ڕووباری ناپاکی ـ کارن ـ ی پیادەڕوات .

ئەوسا هەر حەوتمان لەترسانا لەجێگای خۆمان هەستاین ، لەرزمان لێهات بەسەرسامیەوە تەماشایەمان کرد ، چونکە دەنگی ـ تارماییەکە ـ لە دەنگی تاقە کەسی نەدەکرد . بەڵکوو دەنگی کۆمەڵە مرۆڤێکی ئازارکێش بوو کە ڕێکەوتبوون پێکەوە قسەبکەن .

ئەم دەنگە کە جۆری ووتنەکەی دەگۆڕا ، بە گوێمان ئاشناو ڕاهاتوبوو ، چونکە لە دەنگی هەزاران دۆستو هاوڕێمانی دەکرد کە هەموو مردبوون ..

پرۆژەکانی «پاشماوە »

بۆ چاکردنی شەبەکەکانی دابەش کردنی ئاوی ڕووبارو جۆگەلەکانیو هەڵکەندنی بیری ئیرتیوازی زیاتر بۆ ئەوەی بەریکوپێکی سوود لە سەرچاوەی ئاوی ناوچەکە وەربگیرێ .

ئەمە بێجگە لە پرۆژەی دەستکردی ئاودێری کە لە زۆر شوێنی پارێزگانی ناوچەکە دا دەستی پێکراوە وەك لە رانیەو پێنجوینو کەلارو شوێنەکانی تردا کاریان تیا دەکرێ.

نەخشەی سەرکردایەتی حزبو شۆڕش بۆ سوود وەرگرتنی تەواو بە گەلێك لە سامانی ئاوو بەکار هێنانی راستەقینەی لە پرۆژەکانی ئاودێریدا ، هەنگاوە بۆ گەشە پێدانی کشتوکاڵو بۆ خێری گەشە سەندنی تێکڕایی بە پێی نەخشەی ئابووری نەتەوەیی .

بانگەوازێك «پاشماوە»

ئەو باسە یان ئەو لێکۆڵینەوەیەو ئاراتەخواز یشین کە بە زووترین کات وەڵامیمان لەم ڕووەوە بدەنەوە ، چ بە بەشداربوون ، یا بە پێچەوانەیەوە ،لە حاڵەتی بەشداربوونیشا ناونیشانی ئەو باسە یان ئەو لێکۆڵینەوەیە لەگەڵ کورتەیەکی زۆر کورتیدا بۆمان بنێرن ، بە مەرجی

لە ـ١٥ـی مانگی ئەیلوولی داهاتوو تێپەڕ نەکات چونکە کۆڕەکەمان دەکەوێتە نێوراستی مانگی تشرینی یەکەمی ئەمساڵەوە

شایەنی باسە ،سێ خەلات بۆ سێ وتار یا سێ لێکۆڵینەوەی زۆر سەرکەوتوو تەرخان کراون ، پاش ئەوەی کە هەرچی وتار هەن لەلایەن لیژنەیەکی

بسپۆڕی تایبەتیەوە دەخوێنرێنەوەو یەکەمو دووەمو سێیەمیان لێ هەڵدەبژێرن .

ئەو وتارانەی کە نالوێ نۆرەی خوێندنەوەیان لە کۆڕەکەدا بدرێتێ ،لە گۆڤارەکانماندا بلاویان دەکەینەوەو هەریەکە بەپێی پێزی خۆی موکافئەی دەدرێتێ

دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی

هاوکاری لە «پاشماوە »

ـ پاشان هونەرمەند سەگۆ عزیز هەر لەم ڕووەوە دەڵێ ..

گرفتێکی گەورەی ترمان نەبونی دەقی خۆماڵییەو ئەو دەقانەشی خراونەتە سەر زمانی کوردی لە کەمو

کورتی بە دورنین کە پێویستە ئەرانە بەشێوەیەك بکرێن لەگەڵ خۆماندا بگونجێن چونك

نوسینی هەموو دەقێك باردۆخێکی تایبەتی خۆی هەبەو مەرج نیبە لەگەڵ ئێمەدا بگونجێ ، جگە لەوەش

مۆڵەت وەرگرتنی دەقێك یەکجار زۆری پێدەچێتو پێویستی بەشوێن کەوتن هەبە بۆ ئەوەی بەزووی بێتە کایەوە .

دوا جار لە بواری مۆسیقادا هونەرمەند ئاسۆ سلطه مامۆستای مۆسیقا لە بەشی ناوبراودا دەڵێ :

هەموو دەزانین مۆسیقا وەك هونەرە لە هەمان کاتیشدا زانیاریبە لەبەرئەوە پێویستە بخرێتە پاڵ بەرنامەو پرۆگرامی زانکووەوە بە بێ بەوانەیەکی تایبەتی چونکە قوتابی لە هەموو قۆناغەکانی خوێندندا پێویستی بە پشودانو حەوانەوەی دەرونی

هەبە بۆیە چاکترین هۆ بۆ دابینکردنی ئەم خاڵە خوێندنی مۆسیقایە بەتایبەتی لە قۆناغی زانکۆدا کە دەتوانرێ بەهۆیەوە کار بکاتە سەر تواناو ئارەزو قوتابیو کەڵکی لێوەربگرێ .

بێگومان لە زانکۆکانی جیهاندا مۆسیقا وەك دانەیەك دیسان هەر دەخوێنرێت ، بۆ ئەمەش پێویستە شوێنی تایبەتی تەرخان بکرێتو هەموو پێویستیەکانی بۆ ئامادە بکرێت بەمەرجێ بەپێی تەمەنی قوتابیان مامەڵەیان لە گەڵدا بکرێ چونکە تەمەن دەستنیشانی هاورێیەتی مۆسیقاو قوتابی دەکات .

جێبەجێ کردنی یاسای هاتوچۆ گۆڕانێکی جۆرەکیەلە ژیانی کۆمەلی عیراقداودەسکەوتێکە لە دەسکەوتەکانی شۆڕشی حەفدەی تەممووزو حزبە سەر کردەکەی

لە بەرێوەبەرێتی گشتیی هاتوچووە ..

لە سەرچاوەی بیروباوەڕی شۆڕشی ١٧ی تەممووزو رێنیشاندانەکانی سەرۆکی پێشەواو لەسەر ئەو پشتگرتنەش کە دەزگای هێزی ئاسایشی گشتیو دەزگای هاتوچۆ بە شێوەیەکی گشتیو تایبەتی بۆ خزمەتی رۆڵەکانی گەلو پاراستنی ساغیو ئەوەی هەیانە داوا لە هاونیشتمانی بەرێزو لاوانی ئازای عیراق ئەکەین بچنە ریزی پۆلیسی هاتوچۆوە وەك پۆلیسێك بۆ خزمەتی نیشتمانەکەیانو هەوبەشیکردنیانو کەمکردنەوەی ئەو مەترسیانەی کە ئەنجامی چەوتی هاتوچۆ روو ئەدات ئەمەش بەکەڵك وەرگرتن لەو پشتگرتنەی کە سەرۆکی کاروان تێکۆشەر صدام حسین ئەیکات بۆ ئەم دەزگایەو بۆ ئەوانەی کە ئەم مەرجانەی خوارەوەیان تێدایە .

مەرجەکان

١ ـ ئەبێ عیراقی بێو دایكو باوکی عیراقی بن .

٢ ـ تەمەنی لە (١٧) ساڵ کەمترو لە (٣٥) ساڵ زیاتر نەبێ .

٣ ـ خووڕەوشتی باش بێ.

٤ ـ مەرجەکانی لەشچاکیو تەندروستی تێدابێ .

٥ ـ بەند نەکرابێ لەسەر کارێ پێوەندی بە ناموسەوە هەبێ یان لەسەر تاوانێکی ناسیاسی .

مانگانەو پارەی تایبەتی (مخصصات)ی پۆلیسی هاتوچۆ بەم جۆرەیە :

١ ـ ئەوانەی سەرکەوتننامەی خوێندنی سەرەتاییان هەیە ٩٥٫٥٠٠ دینار .

٢ ـ ئەوانەی سەرکەوتننامەی خوێندنی ناوەندیان هەیە ٩٨٫٥٠٠ دینار .

٣ ـ ئەوانەی سەرکەوتننامەی سانەوییان هەیە ١٠١٫٥٠٠ دینار .

هەروەها پاروی تایبەتی (مخصصات) بەم جۆرە ئەبدرێتێ !

١ ـ ٥٪ مانگانەی بۆ ژنو بە هەموو یەکێ لە منداڵەکانی .

٢ ـ ٢٠ دینار پارەی تایبەتی ئۆتومبێل لێخوڕینو پاسکیلی هەڵمی .

٣ ـ ١٥ دینار پارەی تایبەتی بۆ میکانیكو خراطو برادو کارەبایی مەرکەباتو لەحیمچیو جهازی بێتەلو وورد .

٤ ـ (١٢) دینار پارەیتایبەتی ئاسنگەرو دارتاشو بۆیاخکەری ئۆتۆمبێلو ضلاعو پەنچەرچیو بێتەلو چاپکەرو ووشە رێکخەر .

٥ ـ ١٠ دینار پارەی تایبەتی بۆ هەمو پیشەکانی تری وەك وێنەگرو بەناو بەرگدروو . . هتد .

هەروەها ئەووی خۆی لە ریزی هاتوچۆدا تطوع ئەکات .

دوای تەواوکردنی تەمەنی ١٩ ساڵی لە خزمەتی سەربازی ئەبەخشرێ ئەمەشش دوای تەواوکردنی تەمەنی بۆ ماوەیەك کە لە (٥٢) مانگ کەمتر نەبێ بە گوێرەی ناوەرۆکی برگە (٢٢) لە بەندی (٧)ی یاسای خزمەتی سەربازی ژمارە (٦٥) ساڵی ١٩٦٩ی چاككراو .

ئەوانەی کە ئارەز ویان هەیە بچنە بەرێوەبەرایەتی هاتوچۆ لەپارێزگاکاندا بۆ تەواوکردنی پێویستیی دامەزراندنیان .

ئەمانەتی گشتی کاروباری ناوخۆ لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی چەند پرۆژەیەکی پەروەردەو نیشتەجێو خزمەتگوزاری لەناوچە جۆربە ـ جۆرەکان بە کولفەی سێ ملیۆنو (٣٢٤) هەزارو (٨٣٥) دینار تەواو کردوە

که بریتین لە (٩٩) قوتابخانەی سەرەتاییو ١٠ قوتابخانەی ناوەندیو ئامادەییو دوو باخچەی منداڵانو (٢٩) ژووری زیادە لەبەشە ناوخوییەکانو ٨١ خانوو بۆ موچەخۆرەکانی دەوڵەتو دوو گەراج بۆ دەزگای گواستنەوەو سەد خانوی بۆ جوتیارانو حەوت موختەبەرو دوو هولی نان خواردنی قوتابیانو (١٠) باخچەی منداڵانو (٥٧) خانوو بۆ موچەخۆرەکانی دەوڵەتو چوارمەڵبەندی ئیشی دەستو مەڵبەندیکی لاوانو نەخوشخانەیەکی بەیتەریو باڵەخانەیەکی نیشتەجێی کە بریتی دەبێ لە ١٢ شوقە دەگرێتەوە .

دیسان بەکولفەی چوار ملیونو ٨٥٩ هەزارو ٢٧٤ دینار پرۆژەی تری دەست دەپێکردوە کە ٢٩ قوتابخانەو کتێبخانەیەکی قوتابخانەو موختەبەریکی زانستی .

تەواوکردنی چەند پرۆژەیەکی پەروەردەیی لە هەر دووپارێزگای سلێمانی وهەولێر ..

بۆزانین

لە پرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی ـ بەرنامەی ڕەنیوهێنان قۆنتەراتی نهێنیی ژمارە ٢٥ـ٨٠ دروست کردنی مەڵبەندێکی تەندروستی لە گەڵ چوار خانوودا لە بازیان سلێمانی

بەمە ڕایدەگەیەنین کە قۆنتەراتی نهێنیی سەرەوە بەپێی ..

ئەم مەرجانە خوارەوە هەیە :

١ ـ دەتوانرێت کۆمەڵە ئستیمارەی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەرێوەبردنە یان لە بەرێوەبەرێتیی کاری پارێزگای سلێمانی بەرانبەر بە ـ٢٠ـ بیست دینار کە نادرێتەوە وەربگیررێت بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مواسەفاتە هونەرییەکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەکەی دەخرێتە ئەستۆوە .

٢ ـ دوا ماوەی پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یان پێش کاتژمێری دوازدەی نیوەڕۆی ڕۆژی شەممەی رێکەوتی ٩ـ٨ـ١٩٨٠ دەبێتو پێشکەشی سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان دەکرێت لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتییەدا .

٣ ـ دەبێت ئەمانە لە گەڵ تەندەرەکاندا بن :ـ

ا ـ بارمتەی سەرەتایی بە ـ٩٠٠ـ نۆ هەزار دینار لە شێوەی کەفالەتی بانقدا کە بۆ شەش مانگ لە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بە کاربێت یان چەکێکی مۆرکراو .

ب ـ پێناسی ژووری بازرگانی لە گەڵ بەلگەنامەیەکدا کە لە بەرێوەبەرێتیی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم ساڵ نوێ کرابێتەوە .

ج ـ ئەو کارانەی لەمەدەچن .

د ـ پێناسی دیاری کردنی قۆنتەراتچییەکان پلەی حەوتەم بەوەی بتوانێت بە پلەیەك لە پلەی خۆی بەرزتر بەشداری بکات .

٤ ـ هەر تەندەرێك لە کاتی دیاری کراودا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت گوێ دەخرێت .

٥ ـ ئەم بەرێوەبەرێتییە پابەندی ئەوە نییە نزمترین تەندەر لە لایەن نرخەوە یان هەر تەندەرێکی دیکە وەربگرێت.

٦ ـ هەر ڕۆژێکی دواخستنی کار تەنیا ٣٥ـ دینار سزا دەدرێتو بە درێژایی ماوەی دواخستنەکە بەردەوام دەبێت .

٧ ـ ماوەی بە جێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە ڕۆژی پێشکەش کردنی تەندەرەکانەوە .

٨ ـ دەبێت قۆنتەراتچییەکان نەخشەکان لە گەڵ تەندەرەکانیاندا بگێرنە داوە نەخشەکانیش تەنیا بەو قۆنتەراتچییە دەدرێت کە قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێت .

٩ ـ دەبێت قۆنتەراتچی پوولێکی ـ٢٥٠ـ فلسی بە تەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ ـ هەر تەندەرێك لە ناو زەرفێکی داخراودا نەبێت پشت گوێ دەخرێت .

١١ ـ لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بە مەرجە گشتییەکانی قۆنتەراتکاریی کارو باری ئەندازیاری شاری بە هەردوو بەشی یەکەمو دووەمو چاککراوەکانی دەبەسترێت .

١٢ ـ هەر سڵ کردنەوەیەك لە لایەن قۆنتەراتچییەوە لە تەندەرەکەدا بنووسرێت پشت گوێ دەخرێت .

١٣ ـ پێویستە قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە ئەندازیارێکی موقیم بە دەوامی تەواو دابمەزرێنێت سەرەڕای ئەندازیاری دیکە کە بە دووی شارەزاییەکانی تردا دەچن ئەوانەی لە کار کردندا پێویستن .

١٤ ـ پێویستە قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە عەمبارێك یان پتر بۆ پاراستنی چیمەنتۆ ئامادە بکات .

ئەمینداری گشتیی بەرێوەبردنی
کارو خانەسازی
کمال رشید فتاح

بۆزانین

لەپرۆژەکانی نەخشەی پەرەپێدانی نەتەوەیی بەنامەی ڕەنیوهێنان ئەمینداریەتی گشتیی کاروخانەسازی قۆنتەراتی نهێنیی ژمارە ٢٦ـ٨٠ دروست کردنی خانووی قازی لە دهۆك

بەمە ڕایدەگەیەنین کە ئەم قۆنتەراتە نهێنییەی سەرەوە بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە هەیە :ـ

١ ـ دەتوانرێت کۆمەڵە ئستیمارەی مەرجەکانی قۆنتەراتەکە لە مەڵبەندی ئەم بەرێوەبردنە یان لە بەرێوەبەرێتیی پارێزگای دهۆك بەرانبەر بە ـ١٠ـ دە دینار کە نادرێتەوە وەربگیررێت بە مەرجێك قۆنتەراتچی مەرجە گشتیو مواسەفاتە هونەرییەکان بکرێت کاتێك قۆنتەراتەکەی دەخرێتە ئەستۆوە .

٢ ـ دواماوەی پێشکەش کردنی تەندەرەکان لە یان پێش کاتژمێری دوازدەی نیوەڕۆی ڕۆژی شەممەی رێکەوتی ٩ـ٨ـ١٩٨٠ دەبێتو پێشکەشی سکرتێری لیژنەی کردنەوەی تەندەرەکان دەکرێت لە مەڵبەندی ئەم ئەمینداریەتییەدا .

٣ ـ دەبێت ئەمانە لە گەڵ تەندەرەکاندا بن :

ا ـ بارمتەی سەرەتایی بە ـ٨١٠ـ هەشت سەدو دە دینار لە شێوەی کەفالەتی بانقدا کە بۆ ماوەی شەش مانگلە ڕۆژی داخستنی قۆنتەراتەکەوە بەکاربێت یان لە شێوەی چەکێکی مۆر کراودا.

ب ـ پێناسی ژووری بازرگانی لەگەڵ بەلگەنامەیەکدا کە لە بەرێوەبەرێتیی گشتیی باجی داهاتەوە دەرچووبێتو بۆ ئەم ساڵ نوێ کرابێتەوە .

ج ـ ئەو کارانەی لەمە دەچن .

د ـ پێناسی دیاری کردنی قۆنتەراتچییەکان پلەی دەیەم.

٤ ـ هەر تەندەرێك لە کاتی دیاری کراودا پێشکەش نەکرێت یان هەموو مەرجەکانی تێدا نەبێت پشت گوێ دەخرێت .

٥ـ ئەم بەرێوە بردنە پابەندی ئەوە نییە نزمترین تەندەر لە لایەن نرخەوە یان هەر تەندەرێکی دیکە وەربگرێت .

٦ ـ هەر ڕۆژێکی دواخستنی کار تەنیا بیست دینار سزا دەدرێتو بە درێژایی ماوەی دواخستنەکە بەردەوام دەبێت .

٧ ـ ماوەی بە جێهێنانی تەندەرەکە شەش مانگە لە ڕۆژی پێشکەش کردنی تەندەرەکانەوە .

٨ ـ پێویستە قۆنتەراتچییەکان لە گەڵ تەندەرەکانیاندا نەخشەکان بگێڕنە دواوە نەخشەکانیش تەنیا بەو قۆنتەراتچییە دەدرێت کە قۆنتەراتەکەی بۆ دەردەچێت .

٩ ـ دەبێت قۆنتەراتچی پوولێکی ـ٢٥٠ ـ فلسی بەتەندەرەکەوە بلکێنێت .

١٠ ـ هەر تەندەرێك لە ناو زەرفێکی داخراودا نەبێت پشتگوێ دەخرێت .

١١ ـ لە بەجێهێنانی قۆنتەراتەکەدا پشت بەمەرجە گشتییەکانی قۆنتەراتکاریی کاروباری ئەندازیاری شاری دەبەسترێت بەهەردوو بەشی یەکەمو دووەمو چاککراوەکانیەوە .

١٢ ـ هەر سڵ کردنەوەیەك لە لایەن قۆنتەراتچییەوە لە تەندەرەکەدا بنووسرێت پشت گوێ دەخرێت .

١٣ ـ دەبێت قۆنتەراتچی کە قۆنتەراتەکەی خرایە ئەستۆوە ئەندازیارێکی سەرلێدەر دامەزرێنێت بۆ ئەوەی سەر لە کارەکە بداتو هەرکە پێویستی کرد ئامۆژگاری پێشکەش بکات .

ئەمینداری گشتیی بەرێوەبردنی
کارو خانەسازی
کمال رشید فتاح

Institut kurde de Paris

داهێنانێکی مەزن

شێرزاد عبدالرحمن
پ . هاوکاری لە هەولێر

سەر لە ئێوارەیەکی مانگی تەمموز ، تیپی نەتەوایەتی هەولێر دوای دو ساڵ هیلاکی بەردەوامو ئارەقی عەشقیو توانەوە لە هەڵپەرکێی خۆشەویستی هاتنە سەر شانۆو رۆڵێکی پاکو پڕ لە زانو راستەقینەی هونەری رەسەنی کوردییان پێش کەش کرد .

لەگەڵ یەکەم چرپەی پەردەکردنەوە ، دڵی کۆمەڵان گەورەبوو ، زیاتر لە سی کوڕو کچ بە جلو بەرگی کەلەپووری کوردی ، لە باڵ بیست مۆسیقاژەنی راهێنەرو چەند قورگێکی پڕ لە لەرانەوەی سۆزی کوردانەدا ، تەقینەوە ..

کە لە ئاباری ١٩٧٨ ئەم تیپە لەدایك بو ، کەسێ تەگەرەی هاتە رێ ، بەڵام ئەم راستەقینە بەردەوامبونو نەگەڕانەوە ، تادرەنگی شەو بۆ ماوەی دوو ساڵ لە قوربانیدان گەیشتنە ئەو رۆژە پیرۆزە کە بتەقنەوەو پروشکی ئەو تەقینەوە گەورەیە دڵی هەموانی گەش کردەوەو دەنگی راستی دەهۆڵو سۆزی بێ بڕانەوەی زوڕنای بۆ دەرخستنی دووی روناکی لایەنێکی ژیانی کوردەواری هەڵپەرکێی کوردی ..

● لەم یەکەم نۆبەرەیەدا ، تیپەکە شەش تابلۆی رازاوەی پێش کەش کرد بە ناوی -نەورۆز ، شوان ، تابلۆی بادینی ، کوێستان ، لۆرکێ ، درووێنە- ئەم تابلۆیانە ، هەر یەکە لایەنێکی ژیانی کوردەواری دەردەخست ، بە ئاوازو مۆسیقای تایبەتی ناوچەکەو جلو بەرگی فۆلکلۆری رەسەن کە ژیانی ئەو ناوچانەیان دەرئەبڕی بە هەموو

شێوەیەکەوە . لە تابلۆی -نەورۆز-دا چۆن زەماوەند ساز ئەکرێو چەشنی ئەو هەڵپەرکێیەی لەم بۆنەدا پێش کەش کرا . لە تابلۆی -شوان-دا جیاوازی لە نێوان شوانکاری لە ناوچەی کوردستانو هەرێمی تردا دەرخستبو کە بەتەواوی چووبونە ناو ژیانی شوانکاری لە ناوچەکانی کوردەواریدا وە لە تابلۆی -کوێستان- کە تابلۆیەکی بەهێزبو دیسان لایەنێکی ژیانی ناوچەکانی دەرخست ..

-لۆرکێ- گۆڵانییەکی کوردی رەسەنە ، بەڵام لە زۆر -بۆنەدا دەوترێو لەم تابلۆیەدا رەوتێکی رازاوەی بەسۆز دیاربو . لە -درۆنیەدا ،جۆنیەتی گۆرانی درۆنیەو ئەو هەڵپەرکێیانە پێش کەش کرا کە لە کاتی درووێنەدا دەبێتنەوە .

● هونەرمەندی داهێنەر -سلمان محمد- کە ئەرکی راهێنانی ئەم تیپە نازدارەی گرتۆتە ئەستۆ دەڵێ :-لەوەتەی هەم ، دەنگی دەهۆڵو زوڕنای کوردی لەناخو دڵمدایەو گۆرانی کوردی لە گوێمدا دەلەرێتەوە ...

بۆیە ، دورنیە ،ئەگەر ئەو تیپە بگاتە پۆپەی داهێنیان ، چونکە داهێنان لە عەشقی گەورەوە سەر هەڵئەدات ...

لە دەرەوەی سنوور

فلیمە زانستییەکانی ئەمەریکای زانستین یان پروپاگەندەی ئاخنراون ..!؟

فلیمی خەیاڵی زانستی دیاردەیەکی تازە نیە ، بەڵکو بە ئەندەر مێژووی سینەما خۆی ، کۆنەو ئیستا تەمەنی ئەم جۆرە فلیمانە ،دەگاتە هەشتا ساڵ ، یەکەم فلیمی بەم جۆرە لە ساڵی ١٩٠٢ دا لەلایەنی دەرهێنەر -جۆرج ملیس- ەوە بە ناونیشانی «گەشتێ بۆ ناو مانگ» دەرچوو .

لەوساوە ، سینەما ، رووی لە دروستکردنی فلیمی خەیاڵی زیاد لە پێویست بەناوی پیشاندانی جیهانی زانستی پاشە رۆژەوە، فلیم لە دوای فلیم درووست دەکا .

لەسەرەتادا ،کارگیرەکانی سینەما ، لەم جۆرە فلیمانەدا، متمانەیان بە رۆمانی ئەدەبی دەکرد کە نووسەرەکان لە نووسینیا خەیاڵێکی زیاد لە پێویستییان تیا بەکار دەهینا بە جۆری لە سنووری عەقڵ بچێتە دەرەوە بەڵام ، دوایی سینەما چیە ئەمەریکاییەکان لەمەش لایانداو کەوتنە درووست کردنی فلیمی وای لەم جۆرە کە ناوەرۆکی فلیمەکان ، تەنیا پیشاندانی ترسو وێرانکاریو مەحو کردنەوەی باشەرۆژی مرۆڤ بێ لەکاتێکدا رەنجو تەتەللای مرۆڤایەتی لەسەر ئەم زەمینە بۆ زامن کردنی باشەرۆژی بەختەوەری مرۆڤایەتیە داموو دەزگاکانی ئیمپریالی ئەمەریکا لە رێگای ئەم جۆرە فلیمانەوە دەیانەوێ کاری بکەنە سەر دڵو دەروونی مرۆڤایەتیو بەرەو ورد بەردانو باوەڕ نەبوون بە باشەرۆژ بیانبەن .

پێشانگای نەتەوەیی یەکێتی ئافرەتان

لەژێر چاودێری بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیری رۆشنبیریو راگەیاندن یەکەم پێشانگای هونەری عەرەبی لەهۆڵی موزەخانەی نیشتمانی هونەری نوێ کرایەوە کەیەکێتی ئافرەتانی عیراق بەهۆی تێپەڕبوونی ١٢ ساڵ بەسەر شۆڕشی ١٧ ی تەمووزداسازی کردبوو لەم پێشانگایەدا هونەرمەند ئافرەتەکانی هەشت وڵاتی عەرەبی بەشداریان کردبوو کە ١٧٠ تابلۆی هەمەجۆری هونەری جوانی تیا پیشاندراکە شۆڕشی عەرەبیو قوناغەکانی دەنوان لە پاڵ پیشاندانی تێکۆشان دژی زایونیو ئمپریالزم .

ئەم پێشانگا کە تاکوو ٨/٨ بەردەوام دەبێ لە ئاهەنگی کردنەوەیدا بەڕیزان ناصیف عواد شفیق عبدالجبار الکمالی ، افتخار احمد جێگری سەرۆکی یەکێتی ئافرەتانی عیراقو ژمارەیەکی زۆر لە هونەر دۆستان لە بینینا ئامادە بوون .

رۆمانی -دۆن کیشۆت- بۆ منداڵان ئامادە کراوە

دەر هێنەری بەناوبانگی ئیسپانی -کرۆس دیلگادۆ- رۆمانی -دۆنکیشۆت -ی لە پەنجاو دوو زنجیرەدا بەوێنەی -کارتۆن- ئامادە کردووە بۆ تەلەفیزیۆنو لەبەشی منداڵاندا پیشان دەدرێ ، هەر زنجیرەیە لەم چیرۆکە ماوەکەی -٢٦- دەقیقەیە ، وە نیازیشی وایە ئەم بەرهەمە لەلایەن کۆمپانیای تەلەفیزیۆنی ئیسپانیەوە بفرۆشری بەو وڵاتانەی کە داوای دەکەن .

وێنەکە : دیمەنێکی چیرۆکەکەیە ،لەوکاتەی دۆنکیشۆتو سانشۆبانداەگەنە مەیخانەیەك .

نەك لەبیر بکرێ

روەك لەناو چاودا دەڕوێ!!

وەك زانراوە چاوی ئادەمیزاد یان ئاژەڵ شوێنێکی گەلێ لەبارە بۆ رواندنی روەك بەشێوەیەکی ئاسایی ، بانی تۆوی روەکێکت خستە چاوێکتەوە ، دەشێ بڕویو سەوزبێ !

ئەمە وازانراوە بەڵام بەبێ تاقی کردنەوەو بێ ئەوەی بەکێك بیری لەوە کردبێتەوە کە بەکردەوە بیسەلمێنێ ، چونکە تاقی کردنەوەی ئەمە لەخۆیدا کارێکی قیزەونو ناشرینە ، هەتا ئەگەر ئەو تاقیکردنەوەیە لەچاوی مەیمونێکیشدا بکرێ .

بەڵام رێکەوت بۆ ئەم سەلماندنە دەوری خۆی دی، لەخوارووی ئەفەریقا خێزانی منالێکی هەشت ساڵانەیان ،هەیەر چاوێکی رۆژ بەرۆژ دە ئاوسا ، کە بردیانە نەخۆشخانەو پزیشکەکان تێی رامان بۆیان دەرکەوت کە تۆوی جۆرە روەکێك کە ناوی بە درێژی -٣٥- ملم چەکەرەی کردووە ،وە ئەم تۆوە لەژێر پێڵوی چاویدایەو جەکەرەکەی بەسەر رەشێنەکەیدا کشاوە .

جا بەعەمەلیاتێکی بچووك ئەو روەکەیان دەرهێناو چاوی منالەکە وەك خۆی لێهاتەوە .

روەك
لەناو چاودا

عبدالقادر علي مردان
ئامادەی کردوە

لە فۆلکلۆری گەلان

لە جەژنە بەناوبانگەکانی ئیتالیا

ئیتالیەکان بەوە ناسراون کە خاوەنی جەژنێکی زۆرنو شێوەوکاتی ئەم جەژنانە بە پێی شارەکانیان دەگۆرێت . واتە هیچ دوور نێیە لە شاری -رۆما- جەژن بێتو دانیشتوانی -میلانو-و -ناپۆلی- بەشداری تێدا نەکەن ، یان دوورگەی -سەردنییا- ئاهەنگو زەماوەند بە بۆنەی جەژنێکی تایبەتی خۆی بگێرێو لە دوورگەی -حقلیە-دا ئەم جۆرە جەژنە نەناسراوبێ .. بەڵام ئەوەی شایانی باسە ئەوەیە هەندێ جەژنی بەناوبانگ لە -ئیتالیا-دا هەیەو ئێمەش سێیانیان لەم باسە روون ئەکەینەوە ..

١- میرەجانی لووت زلەکان

ئەم میهرەجانە لە شاری -سورانیا-دا ئەبەسترێ ، شاری -سورانیا- یەکێکە لە شارە هەرە گەورەکانی هەرێمی -مابس-ی هەموو ساڵێکدا دەست پێی ئەکرێ .. ئەوانەی مافی بەشداری کردنیان لەم میهرەجانە دا هەیە ئەوانەن کە لووتیان زۆر زلو گەورەیە، بێ گومان ئەو لووتانە بەشێوەیەکی یەکجار ورد ئەپێورێنو ئەوەی لەم میهرەجانە باوە ئەوەیە ئەبێ لوت زلەکان بەگشتی شایەك بۆ خۆیان هەڵبژێرن ..ئەو شایە پێویستە لووتی لەوانەی تر زلو گەورەتر بێت ، جا کە شای لووت گەورە دەست نیشان ئەکرێت تاجی پاشایەتی لە سەر دائانێو سواری عەرەبانە یەك دەکرێ ،عەرەبانەکە ئێسترێك رایدەکێشێت ... کاروانی پاشا بە چەپڵە رێزانو زەماوەند بەرەو لای پەیکەرێك دەبرێ ،ئەو پەیکەرە بۆ ئەم مەبەستە دروستکراوە ، هەروەها پەیکەرەکە وێنەی زەلامێکی لووت زلە ، پاش ئەوەی پاشای لووت گەورە ریزو ئیحترامی خۆی بۆ پەیکەرەکە پێشکەش دەکات بۆ کۆشکی پاشایەتی دەگەڕیتەوە .

٢ - جەژنی فریشتە بەبەزەییەکان

هەموو ساڵێك ئەم جەژنە گوندی -سیرناتو- کە یەکێکە لە گوندەکانی بناری چیاکانی ئەبەنەنینەوە دەکرێ. هۆی پەیدا بوونی ئەم جەژنە بەچۆنیەتی دروست کردنی گوندەکەوە بەستراوە چونکە لە کاتی خۆیدا دانیشتوانی گوندەکە خەریکی ئەوە بوون بەئتری قەلاچوو بکەن لە بەر ئەوەی هەر عەشرەتێك ئەیەویست خۆی بەتەنیا ئەم کارە تەواو بکات ، بۆ ئەم مەبەستە دەستیان دا لە شمشێرەکانیان وئەوەندەی نەمابوو بەگژ یەکدا بچن ، بەڵام کوتوپڕ -فەرەنسیس- بە خۆیو وێنەی یەکێك لە فریشتەکانەوە ئامادەی کۆڕەکە بوو ، فریشتەکە شەش باڵی هەبوو هەر باڵێك نیشانە بۆ یەکێك لە عەشرەتەکان بوو .. -فەرەنسیس- داوای لە عەشرەتەکان کرد هەر چی ئەم بڵێ بە قسەی بکەن ، ئەمانیش بەوە رازی بوون.. -فەرەنسیس- وتی :-

ئیستاکە ئەڵقەیەکی زێر لە سەر ئەو گردەدا دائەنێم ولە هەر عەشرەتێك سوارەیەکم دەوێ بتوانێ رمەکەی بخاتە ناو ئەو ئەڵقەیەوەو هەر کەسێ ئەوەی پێی کرا ئەم وێنەیەی بە دیاری ئەدەمێ.. سوارەکان بەو پەڕی چالاکیەوە دەستیان بەرم هاویشتن کردو لە ئەنجامدا یەکێکیان توانی گرەوی خۆی بباتەوە ، بەم جۆرە .

عەشیرەتەکان بە گشتی بەوە رازی بوون ئەو سوارەیە ببێتە سەرۆکیانو بەم جورە ئاگری شەڕەکە کوژایەوە ، بۆیە هەر لەو کاتەوە کە ساڵی ١٤٦٥ بوو دانیشتوانی ئەو گوندە لە سەر ئەم جەژنە بەردەوامن .

گۆرینی محمد بەدری

جیهانی منداڵان

چیروک بۆ منداڵان

رەنج

جەباری حاجی کەریم

مریشکە سوەیەك لە کاتی گەڕاندا دەنکە گەنمێکی دۆزیەوە ووتی :

- کێ ئەم دەنکە گەنمە دەچێنێت ؟

کەڵەشێر ووتی :

- من نایچێنم !

مراویش ووتی :

- منیش نایچێنم

مریشکە سوورەکە پێی ووتن :

- خۆم دەیچێنم .

دەنکە گەنمەکەی چاند ، کە پێ گەیی رووی تێ کردن :

- کێ ئەم گوڵە گەنمانە دەیات بۆ ئاش ؟

کەڵەشێرەکە ووتی :

-من نایبەم !

مراوییەکەش بە دەم خەوەوە ووتی :

منیش نایبەم

مریشکە سورە ووتی :

- خۆم هەڵی دەگرم

گوڵە گەنمەکانی هەڵگرتو بردی بۆ ئاش ، کاتێ بوو بە ئارد ووتی :

- کێ ئەم ئاردە دەکات بەنان ؟

کەڵەشێر ووتی :

-من ناتوانم

مراوی ووتی :

منیش نایکەم

مریشکەسورە پێی ووتن :

- خۆم دەیشێلم بە نان.

ئاردەکەی کرد بە هەویرو نانی لێدروست کرد . کاتێ نانەکە برژا ووتی:

- کێ ئەم نانە دەخوات ؟

کەڵەشێرەکە هاواری کرد :

- من دەیخۆم!

مراویش ووتی :

منیش عەزم لێیەتی دەیخۆم .

مرە سورە رووی تێ کردن:

- .. نا .. نە تۆ دەیخۆیتو نە ئەویش

تەنیا خۆمو جوجکەکانم دەیخۆین .

- جیك .. جیك .. جیك

- وەرن ..وەرن کۆرپە شیرینەکانم ،

پێکەوە رەنجی خۆمان بخۆین .

شیعر بۆ منداڵان

من منداڵم

ئازاد امین باخەوان

لەگەڵ راستی هەڤاڵم
دوور لە قسەی بەتاڵم
دایکم دڵی پێم خۆشە
بۆ پەروەردەم پەرۆشە
بەلایە لایەی جوانی
بۆ من دەڵێ گۆرانی

« شاهۆ-هێرۆ » عثمان شوان .. ئالان ابراهیم محمد غریب

Institut Kurde de Paris